

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΑΡΧΑΙΟΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΣ
ΚΟΣΜΟΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

ΜΠΟΤΣΗ ΒΕΝΕΤΙΑ ΜΑΡΙΑ

ΜΙΚΡΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ: ΜΙΑ ΠΑΡΑΜΕΛΗΜΕΝΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΡΗΤΗ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Κ. ΚΟΠΑΚΑ, Ι. ΤΖΑΧΙΛΗ, Λ.
ΠΛΑΤΩΝ

ΡΕΘΥΜΝΟ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5-16
Στόχοι και προβληματική της έρευνας	5-10
Κατάταξη και παρουσίαση του υλικού	11-12
Αναφορά στους τόπους εύρεσης των υπό μελέτη αγγείων	13-16
I. ΜΙΚΡΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ	
Κατάλογος	17-49
Μάλια (AA1-20)	17-19
Καρφί (AA 21-22)	20
Τραπέζα (AA 23-38)	21-23
Γουρνιά (AA 39-71)	24-28
Σφουγγαράς (AA 72-79)	29-30
Αλατσομούρι (AA 80-89)	31-32
Λαγκάδα (AA 90-93)	33
Βασιλική (AA 94)	34
Επισκοπή (AA 95-104)	35-36
Μόχλος (AA 105-139)	37-41
Πετράς (AA 140)	42
Παλαίκαστρο (AA 141-158)	43-45
Πετσοφάς (AA 159-167)	46-47
Μύρτος Φούρνου Κορυφή (AA 168-172)	48
Μύρτος Πύργος (AA 173-175)	49
Παράρτημα I. Μικρογραφικά αγγεία από τη Σύμη και τη Ζάκρο	50-54
Σύμη Βιάννου (AA 176-190)	50
Ζάκρος (AA 191-224)	51-54
Παράρτημα II. Αγγεία τύπου Χαμαιζίου	55-57
Χαμαίζι (AA 225-227)	55-56
Μάλια (AA 228-234)	56
Τραπέζα (AA 235-239)	57
Βρόκαστρο (240)	57
Παλαίκαστρο (AA 241)	57
II. ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΓΓΕΙΩΝ	58-73
Τα δεδομένα	58-65

Συζήτηση - Συμπεράσματα	66-73
Πίνακας 1: Αναλυτικός πίνακας των αγγείων ανά τύπο	74
Πίνακας 2: Αναλυτικός πίνακας των αγγείων ανά τύπο και υλικό	75
Πίνακας 3: Αναλυτικός πίνακας των τύπων λίθων κατασκευής των αγγείων	76
Πίνακας 4: Αναλογία διακοσμημένων και ακόσμητων μικρογραφικών αγγείων	77
Πίνακας 5: Αναλυτικός πίνακας τύπων αγγείων ανά είδος εγκατάστασης εύρεσης	78
Πίνακας 5Α: Αναλυτικός πίνακας τύπων και υποτύπων αγγείων ανά είδος εγκατάστασης εύρεσης	79
Πίνακας 6: Χρονολόγηση των αγγείων	80
Πίνακας 7: Συνθετικός πίνακας δεδομένων	81-82
Γράφημα1: Είδη εγκαταστάσεων εύρεσης των αγγείων	83
Γράφημα 2: Χρονολόγηση των αγγείων	84
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	85-90
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	91-93
Συγκριτικός χρονολογικός πίνακας της Εποχής του Χαλκού	94
Χάρτης 1: Οι κυριότερες θέσεις της Ανατολικής Κρήτης που απέδωσαν μικρογραφικά αγγεία	95
ΕΙΚΟΝΕΣ	96- 116

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα μελέτη με θέμα **Μικρογραφικά αγγεία: Μια παραμελημένη αρχαιολογική ενότητα. Παραδείγματα από την Ανατολική Κρήτη της Εποχής του Χαλκού** κατατίθεται στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης ως τελική εργασία για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στην Προϊστορική Αρχαιολογία.

Η επιλογή του θέματος προέκυψε από το προσωπικό μου ενδιαφέρον για τη μινωική κεραμική και, κυρίως, από την ενεργή συμμετοχή μου στις εργασίες διαλογής, καταγραφής και προκαταρκτικής μελέτης του ανασκαφικού υλικού από τη μινωική πόλη και το ανάκτορο της Ζάκρου, υπό την εποπτεία του δρ. Λ. Πλάτωνα. Κατά τη διάρκεια της εργασίας μου αυτής, μου κίνησε την περιέργεια η παρουσία μικρογραφικών αγγείων, τα οποία αφθονούν όχι μόνο στη Ζάκρο αλλά και σε αρκετές θέσεις της Ανατολικής και της υπόλοιπης Κρήτης. Δεν έχουν, ωστόσο, ερευνηθεί και μελετηθεί επαρκώς, και αποτελούν επομένως μια βιβλιογραφικά παραμελημένη κρητική κεραμική ενότητα της Εποχής του Χαλκού.

Για τη βοήθειά τους κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της τριμελούς επιτροπής κ. Κ. Κόπακα, Τ. Τζαχίλη και Λ. Πλάτωνα. Ιδιαίτέρως θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Κόπακα, που με το αμέριστο ενδιαφέρον της και την πολύτιμη καθοδήγησή της συνέβαλε αποφασιστικά στην επιλογή του θέματος, όσο και στη σύνθεση της παρούσας εργασίας. Την ευγνωμοσύνη μου εκφράζω, επίσης, στην τέως επιμελήτρια της Βρετανικής Σχολής στην Κνωσό, δρ. Ελένη Χατζάκη, για την άδεια να χρησιμοποιώ τη βιβλιοθήκη της Σχολής σε όλη τη διάρκεια της βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης. Ευχαριστώ, τέλος, τον σύζυγό μου Ι. Ρομπογιαννάκη, για την ουσιαστική του συμπαράσταση σε όλα τα στάδια της

μελέτης. Το ίδιο και τη φίλη μου Κ. Μαρή, για τη βοήθεια στη μετάφραση της γαλλικής βιβλιογραφίας.

Ρέθυμνο 2004

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχοι και προβληματική της έρευνας

Η παρούσα έρευνα απέβλεπε καταρχήν στην ευρύτερη μελέτη των αιγαιακών μικρογραφικών αγγείων της Εποχής του Χαλκού. Εξαιτίας του μεγάλου όγκου του υλικού περιορίστηκε, στη συνέχεια, σε εκείνα από τη Κρήτη και μάλιστα από την Ανατολική Κρήτη, καθώς και από τρεις εγκαταστάσεις σε όμορές της περιοχές που εγγράφονται στη σημερινή Κεντρική Κρήτη, δηλαδή τα **Μάλια**, το **Καρφί** και τη **Σύμη Βιάννου**. Εκτός από τις παραπάνω τρεις θέσεις, τα υπό μελέτη σύνολα προέρχονται, αναλυτικότερα, από το **Σπήλαιο της Τραπέζας**, τα **Γουρνιά**, τον **Σφουγγαρά**, το **Αλατσομούρι**, τη **Λαγκάδα**, το **Βρόκαστρο**, τη **Βασιλική** και την **Επισκοπή της Ιεράπετρας**, τον **Μόχλο**, το **Χαμαίζι**, τον **Πετρά**, το **Παλαίκαстро**, τον **Πετσοφά**, τη **Ζάκρο**, τον **Μύρτο Φούρνου Κορυφή** και τον **Μύρτο-Πύργο**. (**Χάρτης 1**) Η επιλογή των θέσεων αυτών έγινε με στόχο να μελετηθεί ένα κατά το δυνατόν ικανοποιητικό δείγμα μικρογραφικών κεραμικών συνόλων από διαφορετικούς τύπους εγκαταστάσεων, δηλαδή ανάκτορα, οικισμούς, επαύλεις, νεκροταφεία και μεμονωμένους τάφους, ιερά και ιερά κορυφής, τέλος, σπήλαια. Το δείγμα αυτό παρέχει τη δυνατότητα να σχηματισθεί μια σφαιρική εικόνα ως προς την προέλευση και, επομένως, τον ενδεχόμενο προορισμό των υπό μελέτη αγγείων. Η ποικιλία, εξάλλου, σχημάτων και άλλων χαρακτηριστικών βοηθούν στη συγκρότηση ενός καθαρότερου τυπολογικού και χρονολογικού πλαισίου προσέγγισης των αγγείων αυτών.

Στόχος της εργασίας δεν είναι η συγκέντρωση και καταγραφή όλων των γνωστών μικρογραφικών αγγείων από την Ανατολική Κρήτη, ούτε καν των συνολικών αγγείων από τις υπό μελέτη εγκαταστάσεις. Αλλά μια καταρχήν παρουσίαση

και μελέτη των βασικών χαρακτηριστικών του επιλεγμένου δείγματος, η οποία μπορεί να αποτελέσει την τεκμηριωμένη αφετηρία μιας συνολικότερης θεώρησης της μικρογραφικής κεραμεικής της Εποχής του Χαλκού, στην Κρήτη και το υπόλοιπο Αιγαίο.

Η έρευνα για τα μικρογραφικά αγγεία στηρίχθηκε στη βιβλιογραφία, και όχι σε πρωτότυπο υλικό. Δεν υπήρξε καθόλου εύκολη υπόθεση. Στις αρχαιολογικές δημοσιεύσεις και αναφορές, τα αγγεία αυτά σπάνια καταγράφονται· και όταν καταγράφονται, σε λίγες μόνο περιπτώσεις περιγράφονται αναλυτικά και απεικονίζονται. Ακόμη δε σπανιότερα παρέχονται επιπλέον πληροφορίες στις πηγές, όπως η ακριβής τους προέλευση, οι στρωματογραφικές τους συνάψεις, οι διαστάσεις, η διακόσμηση, η κατάσταση διατήρησης, η προτεινόμενη χρήση κ.λ.π. Οι συγγραφείς περιορίζονται, συνήθως, στην επιγραμματική αναφορά στο μικρογραφικό αγγείο, μεταξύ των άλλων κινητών ευρημάτων από την ίδια εγκατάσταση. Αρκετές φορές, μάλιστα, δεν διευκρινίζεται καν αν πρόκειται για πραγματικό μικρογραφικό αγγείο, η απλώς για ένα μικρό αγγείο.

Ισχύει εξάλλου και εδώ η σύγχυση που επικρατεί και στην κεραμική φυσικού μεγέθους, ως προς την τυπολογία και την ονοματολογία. Ο ίδιος όρος παραπέμπει συχνά σε διαφορετικό τύπο αγγείου, (πχ. το αγγλικό **bowl** παραπέμπει σε κύπελλα, σκύφους, κυάθους). Σπάνια δε διευκρινίζονται επιμέρους τυπολογικά χαρακτηριστικά των μικρογραφικών αγγείων, τα οποία δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν από τον μετέπειτα μελετητή των πηγών εάν το αγγείο δεν απεικονίζεται, (πχ. μια ``**πρόχους**``: είναι ραμφόστομη; γεφυρόστομη; απιόσχημη; οπισθότμητη;). Μεγάλος υπήρξε, επομένως, ο βαθμός δυσκολίας στο στάδιο της συγκέντρωσης, της επιλογής και της εν γένει ανάλυσης και σύνθεσης του συγκεκριμένου υλικού.

Ξεκινώντας τη μελέτη, κρίναμε αναγκαίο να προσεγγίσουμε το επίθετο **μικρογραφικός**, που αποδίδεται συχνά στα ελληνικά και με τον αρχαίο όρο **μικκύλος** - υποκοριστικό του **μικρός**, που είναι το πρώτο συνθετικό της λέξης μικρογραφικός. Σύμφωνα με τους ειδικούς, οι δυο αυτοί όροι **μικρός** και **μικκύλος** προέρχονται ετυμολογικά από τον δωρικό-βοιωτικό τύπο **μικκός**.¹ Στην αγγλική γλώσσα συναντιώνται οι όροι **miniature, micrographic, diminutive, tiny**: η πρώτη λέξη (**miniature**) παραπέμπει στο ελληνικό **μικρογραφικό ομοίωμα**. Η έννοια, επομένως, της μικρογραφίας παραπέμπει στη μίμηση σε κλίμακα σμίκρυνσης ενός πρωτοτύπου σε φυσικές διαστάσεις. Η ίδια η έννοια του ομοιώματος παραπέμπει, ειδικότερα, στη μίμηση αντικειμένου σε τρεις διαστάσεις, και περιλαμβάνει τρισδιάστατα πρωτότυπα όλων των μεγεθών, από πολύ μεγάλα ως μικροσκοπικά. Μικρογραφικά ομοιώματα χαρακτηρίζονται ακριβώς τα τρισδιάστατα αντικείμενα πάρα πολύ μικρού ως μικροσκοπικού μεγέθους.²

Δεν είναι, ωστόσο, πάντοτε εύκολη η διάκριση ανάμεσα σε μικρά και μικκύλα αγγεία, αφού συχνά είναι σχετικό πού σταματά η ``αναπαραγωγή`` σε σμίκρυνση και πού αρχίζει η πραγματική, φυσική κλίμακα ενός μικρού αγγείου. Ένα συμβατικό καταρχήν κριτήριο τέτοιας διάκρισης μπορεί να είναι η παραδοχή ενός ανώτατου μεγέθους. Κρίνοντας από τις διαστάσεις της πλειονότητας των αγγείων που χαρακτηρίζονται ``μικρογραφικά`` στη βιβλιογραφία, το μεγαλύτερο ύψος τους δεν υπερβαίνει τα 10 εκ. και ο μέσος όρος του ύψους τους κυμαίνεται στα 5-6 εκ. Γεγονός που δεν αποτελεί, βέβαια, απόλυτο κριτήριο αναγνώρισης των μικρογραφικών αγγείων: αφού το ύψος εξαρτάται άμεσα και από τον κεραμεικό τύπο-πρότυπο που αποδίδεται υπό κλίμακα

¹ Ο τύπος αυτός έχει τη ρίζα του στον υποθετικό τύπο **μικφο-ς**. (Σταματάκος, 1990, 627. Τεγόπουλος - Φυτράκης, 1993, 30)

² Marangou, 1993, 2.

(αν πρόκειται π.χ. για ανοιχτό ή κλειστό αγγείο, κάποιου επιμέρους σχήματος). Αποφασιστική είναι, επομένως, η εκάστοτε αναλογική σχέση ανάμεσα στις αντίστοιχες κλίμακες του μικρογραφικού αγγείου και εκείνου σε φυσικές διαστάσεις. Για παράδειγμα, ένα αγγείο ύψους 9 εκ. μπορεί να θεωρηθεί μικρογραφικό, αν το πρότυπό του έχει διπλάσιο ή τριπλάσιο ύψος, ή κανονικό, αν το πρότυπό του έχει ίδιο ή κάπως μεγαλύτερο ύψος³. Σημασία έχει, τέλος, αν αυτό εντάσσεται στην κατηγορία των ανοιχτών σχημάτων, όπως η λεκάνη, η λοπάδα, η φιάλη, ή των κλειστών αγγείων, όπως η πρόχους και ο αμφορέας, τα οποία είναι, κατά κανόνα, υψηλότερα από τα ανοικτά.

Τα προβλήματα γίνονται ακόμη εντονότερα όταν υπάρχει αβεβαιότητα στις πηγές ως προς το σχήμα του πρωτότυπου αγγείου. Αφού, κάποια τουλάχιστον σχήματα αποδίδονται ίσως μόνο μικρογραφικά, χωρίς πρότυπα σε πραγματικές διαστάσεις. Επιπλέον, τα μικρογραφικά αγγεία δεν αποτελούν αναγκαστικά πάντοτε πιστά ``αντίγραφα`` μεγαλύτερων αγγείων. Αποδίδουν, συχνά, παραλλαγές τους ως προς επιμέρους μορφολογικά, κατασκευαστικά, διακοσμητικά και άλλα στοιχεία. Ούτε, βέβαια, είναι απαραίτητο να ενέχουν την ίδια υλική και συμβολική σημασία με τα πρωτότυπα, είτε βρίσκονται σε όμοια, σε συγκρίσιμα ή, πολύ περισσότερο, σε διαφορετικά αρχαιολογικά συμφραζόμενα.⁴

Η κλίμακα σμίκρυνσης, οι επιμέρους αναλογίες και διαφορές ανάμεσα στα πρωτότυπα και τα μικρογραφικά ομοιώματα και, προπαντός, η ενδεχόμενη διαφορετική σημασιοδότηση των δύο ομάδων σχετίζονται αναγκαστικά με τη λειτουργία και τον προορισμό των μικρογραφικών αγγείων. Μια μικρογραφία δεν αποκλείεται να έχει χρηστικό χαρακτήρα, όπως μοιάζει να προτείνεται έμμεσα σε αρκετές

³ Marangou, 1993, 3.

⁴ Αυτόθι, 1993, 3-4.

πηγές. Μερικά μικκύλα μπορεί, μάλιστα, να προορίζονταν για χρήση αντίστοιχη με τα πρωτότυπά τους, στο πλαίσιο βέβαια των δυνατοτήτων του μεγέθους, της χωρητικότητας και των άλλων τους χαρακτηριστικών. Μερικά άλλα, όμως, θα μπορούσαν να έχουν διαφορετικό, συμβολικότερο, προορισμό μέσα στον χώρο και στον χρόνο ζωής τους.⁵

Η παρουσίαση και μελέτη των μικρογραφικών αγγείων ακολουθούν την τυπολογική κατάταξη της μινωικής και της μυκηναϊκής κεραμικής που υιοθετούν αντίστοιχα ο P. Betancourt⁶ και η P. Mountjoy⁷. Στηρίζεται στην προσεκτική και, όσο γίνεται, πιο ουδέτερη περιγραφή και κατάταξή τους. Στις περιπτώσεις που το ίδιο αγγείο χαρακτηρίζεται διαφορετικά από τους μελετητές, σημειώνονται όλες οι επιμέρους απόψεις. Ενώ, όταν η τυπολογική πρόταση για το αγγείο δεν φαίνεται επαρκώς πειστική ως προς το σχήμα που απεικονίζεται στη δημοσίευση, τότε σημειώνεται η κατά τη γνώμη μας ``ορθότερή`` του κατάταξη.

Τα αρχικά ερωτήματα που θέσαμε στην υπό μελέτη αρχαιολογική ενότητα αφορούν την προέλευση, τη μορφή, τα υλικά και τις τεχνικές κατασκευής, τις χωρικές και στρωματογραφικές συνάψεις, τη χρονολόγηση και τη χρήση των αγγείων.

Αναρωτηθήκαμε αρχικά αν μικρογραφικά αποδίδονται όλοι οι κεραμικοί τύποι και υποτύποι αγγείων σε φυσικές διαστάσεις ή αν γίνεται κάποια ``επιλογή`` ή κάποια κατά προτίμηση παραγωγή ορισμένων μόνο σχημάτων. Αναζητήσαμε, επομένως, τα επικρατέστερα μικρογραφικά σχήματα και τα ενδεχόμενα κριτήρια επιλογής των σχημάτων αυτών, καθώς και τη συχνότητα εμφάνισης των διαφορετικών τύπων ανά εγκατάσταση, όσο και στο σύνολο του υλικού από όλες τις εγκαταστάσεις. Αναρωτηθήκαμε, επίσης, αν οι μικρογραφικοί

⁵ Marangou, 1993, 2.

⁶ Betancourt, 1985.

⁷ Mountjoy, 1994.

τύποι αγγείων μιμούνται απόλυτα το σχήμα και τη διακόσμηση κάποιων αγγείων σε φυσικές διαστάσεις που ήταν σε συγχρονική χρήση στους ίδιους και σε άλλους οικισμούς, ή εμφανίζονται σε διαφορετικές παραλλαγές ή πρωιμότερες ή υστερότερες χρονικές στιγμές, τέλος, μήπως είναι ``μοναδικοί``.

Ανιχνεύσαμε, στη συνέχεια, τα συνήθη, τα επικρατέστερα και τα σπανιότερα υλικά κατασκευής μικκύλων αγγείων. Διερευνήθηκαν τα ενδεχόμενα της τοπικής προέλευσης των υλικών αυτών, όσο πιθανόν και των ίδιων των αγγείων, ή της εισαγωγής τους από άλλες, γειτονικές ή μακρινότερες περιοχές της Ανατολικής ή της Κεντρικής και Δυτικής Κρήτης, ή ενδεχομένως ακόμη και από τον υπόλοιπο ελλαδικό -και εξωελλαδικό- χώρο.

Αναρωτηθήκαμε, επίσης, από ποιές και τί είδους θέσεις-εγκαταστάσεις προέρχονται τα μικρογραφικά αγγεία: από οικισμούς; ανάκτορα; επαύλεις; αγροικίες; νεκροταφεία ή μεμονωμένους τάφους; ιερά; σπήλαια; Είναι δυνατόν παρόμοια αγγεία να ανιχνεύονται συχνότερα, περιστασιακότερα ή να απουσιάζουν εντελώς από κάποια είδη εγκαταστάσεων; Υπάρχει κάποια αντιστοιχία ανάμεσα στον τύπο του αγγείου και το είδος της θέσης εύρεσής του; Μήπως, δηλαδή, κάποια σχήματα εντοπίζονται αποκλειστικά ή συνήθως σε συγκεκριμένες αρχαιολογικές συνάφειες, για παράδειγμα κατοικιακές, ανακτορικές, ταφικές ή θρησκευτικές; και εάν ναι, για ποιόν λόγο; Διερευνήθηκε, τέλος, η ενδεχόμενη ειδικότερη ``τοπογραφία`` ή διασπορά των αγγείων μέσα στα ανασκαφικά τους σύνολα, (πχ. σε τί είδους δωμάτια βρέθηκαν και σε ποιά ακριβώς θέση μέσα σε αυτά;), καθώς και οι στρωματογραφικές τους συνάφειες, (π.χ με άλλα κανονικά ή μικρογραφικά αγγεία και τί είδους; με άλλα τέχνηρα, όπως όπλα, κοσμήματα, σφραγίδες, υφαντικά βάρη κ.λ.π.).

Το ενδιαφέρον μας επικεντρώθηκε και σε ερωτήματα, που αφορούν τη χρονολόγηση των υπό μελέτη αγγείων. Πότε εμφανίζονται και πότε μοιάζουν να είναι περισσότερο ή λιγότερο ``δημοφιλή'', συνολικά ή ανά τύπο; Συνυπάρχουν χρονικά με ανάλογα αγγεία κανονικών διαστάσεων ή μήπως, κάποια τουλάχιστον από αυτά, διαγράφουν μια δική τους, πιο ανεξάρτητη πορεία στον χρόνο;

Ουσιαστικά όσο και δύσκολα ερωτήματα μπορούν, τέλος, να διατυπωθούν στο επίπεδο των χρήσεων. Για ποιό σκοπό κατασκευάζονταν εντέλει τα μικρογραφικά αγγεία; Είχαν, μήπως, κυρίως αισθητική-διακοσμητική αξία ``στολιδιών''; Αποτελούσαν παιδικά παιχνίδια -αθύρματα-, όπως υποστηρίζουν μερικοί ερευνητές γενικά για τα μικρογραφικά ομοιώματα;⁸ Ή μήπως είχαν ``χρηστικότερο'' χαρακτήρα, συμμετείχαν σε καθημερινές δραστηριότητες, π.χ. προορίζονταν για την περιορισμένη αποθήκευση ή και μέτρηση κάποιων ειδικών προϊόντων; Ήταν, μήπως, προσωπικά αντικείμενα που συνόδευσαν τους νεκρούς στον τάφο; Είχαν και τα ίδια κάποια τελετουργική ή αφιερωματική αξία, όταν για παράδειγμα προέρχονται από ιερά;

Παρόμοια ενδιαφέροντα ερωτήματα για τα μικρογραφικά αγγεία δεν έχουν απασχολήσει συστηματικά τη βιβλιογραφική τεκμηρίωση. Περιστασιακά μόνο διατυπώνονται μεμονωμένες και ελλιπείς σχετικές προτάσεις, ενώ όσο γνωρίζουμε, δεν υπάρχει ακόμη κάποια συναφής μονογραφία. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με άλλες εγγενείς αδυναμίες του προϊστορικού αρχαιολογικού υλικού, όπως η αποσπασματικότητα των ανασκαφικών δεδομένων, η ουσιαστική απουσία γραπτών πηγών κ.λ.π., κάνουν τα μικκύλα αγγεία μια από τις επιστημονικά πιο παραμελημένες κεραμεικές ενότητες της Αιγαιακής Προϊστορίας. Σε αυτό το κενό επιχειρεί να ανταποκριθεί η παρούσα εργασία, η οποία οργανώθηκε έτσι ώστε να

⁸ Ucko, 1962, 38-54. Boyd Hawes et al., 1908, 29. Marangou, 1993, 247-248, 255. Πλάτων, 1970, 242.

ξεκινήσει μια συζήτηση για κάποιες τουλάχιστον από τις συναφείς παραμέτρους.

Κατάταξη και παρουσίαση του υλικού

Οι βιβλιογραφικές πληροφορίες για τα μικρογραφικά αγγεία από την Ανατολική Κρήτη συγκεντρώθηκαν, αποδελτιώθηκαν και παρουσιάζονται στον κατάλογο, σύμφωνα με τις παρακάτω αναλυτικές κατηγορίες:

- 1. Προέλευση (τοπωνύμιο συντομογραφημένο) - ΑΑ - Τύπος αγγείου - Αριθμός εικόνας**
- 2. Χώρος εύρεσης και χαρακτήρας του**
- 3. Υλικό κατασκευής**
- 4. Περιγραφή (γενικό σχήμα και επιμέρους μορφολογικά χαρακτηριστικά - διαστάσεις - διακόσμηση - κατάσταση διατήρησης)**
- 5. Παρατηρήσεις (στις πηγές)**
- 6. Χρονολόγηση**
- 7. Βιβλιογραφία**

Όπως είναι φυσικό, πολλές από τις παραπάνω πληροφορίες δεν παρέχονται στη βιβλιογραφία για κάθε αγγείο και, επομένως, δεν συμπληρώνονται στο αντίστοιχο δελτίο του καταλόγου.

Η παρουσίαση των μικκύλων αγγείων γίνεται σύμφωνα με τη γεωγραφική τους προέλευση, ξεκινώντας από τα δυτικά προς τα ανατολικά και από τα βόρεια προς τα νότια του Νομού Λασιθίου. Στην τυπολογική κατάταξη προηγούνται τα μεγαλύτερα από τα μικρότερα αγγεία, και τα κλειστά από τα ανοιχτά σχήματα.

Τα τοπωνύμια των εγκαταστάσεων από όπου προέρχονται τα αγγεία έχουν συντομογραφηθεί ως εξής:

ΜΛ: **Μάλια**. ΚΡΦ: **Καρφί**. ΣΜΒΝ: **Σύμη Βιάννου**. ΤΡΠΖ: **Τραπέζα**. ΓΡΝ: **Γουρνιά**. ΣΦΓΡ: **Σφουγγαράς**. ΑΛΤΣ: **Αλατσομούρι**. ΛΓΚ:

Λαγκάδα. ΒΡΚ: **Βρόκαστρο.** ΒΣΛ: **Βασιλική.** ΠΣΚ: **Επισκοπή.**
ΜΧΛ: **Μόχλος.** ΧΜΖ: **Χαμαίζι.** ΠΤΡ: **Πετράς.** ΠΛΚΣ: **Παλαίκαстро.**
ΠΤΣ: **Πετσοφάς.** ΖΚΡ: **Ζάκρος.** ΜΡΤ: **Μύρτος Φούρνου Κορυφή.**
ΜΡΤΠΡΓ: **Μύρτος Πύργος.**

Συντομογραφήθηκαν, επίσης, τα παρακάτω:

Διαστάσεις

Υ: **Ύψος.** Δ: **Διάμετρος.** Δχ: **Διάμετρος χείλους.** Δβ:
Διάμετρος βάσης.

Χρονολογικές περίοδοι

ΠΜ: **Πρωτομινωική περίοδος.** ΜΜ: **Μεσομινωική περίοδος.** ΥΜ:
Υστερομινωική περίοδος, και οι υποδιαιρέσεις τους:
ΠΜΙ, ΙΙ, ΙΙ, ΜΜΙ, ΙΙ, ΙΙΙ, ΥΜΙ, ΙΙ, ΙΙΙ.

Σημεία του ορίζοντα

Β: **Βόρεια.** ΒΑ: **Βορειοανατολικά.** ΒΔ: **Βορειοδυτικά.** Ν:
Νότια. ΝΑ: **Νοτιοανατολικά.** ΝΔ: **Νοτιοδυτικά.** Α: **Ανατολικά.**
Δ: **Δυτικά.**

Όλες οι διαστάσεις δίνονται σε **εκατοστά (εκ).** Τα αγγεία, που παρουσιάζονται, είναι συνήθως ακέραια, εκτός και εάν δηλώνεται διαφορετικά.

Οι εικόνες των αγγείων ενσωματώθηκαν στο τέλος της εργασίας, μετά από την ηλεκτρονική τους αναπαραγωγή και την ειδική επεξεργασία. Δίπλα σε κάθε αγγείο σημειώνεται η κλίμακα στην οποία αυτό αποδίδεται, όταν βέβαια είναι γνωστές οι διαστάσεις του.

Στον κατάλογο που καταρτίστηκε με αυτόν τον τρόπο και παρουσιάζεται στο πρώτο μέρος της εργασίας δεν εντάχθηκαν τα μικκύλα αγγεία από τη Σύμη και τη Ζάκρο, επειδή, όπως σημειώθηκε ήδη, οι σχετικές πληροφορίες δεν επαρκούν για να συμπληρωθούν, έστω και μερικά, τα παραπάνω αναλυτικά κριτήρια. Τα περισσότερα από τα αγγεία αυτά δεν απεικονίζονται καν στη βιβλιογραφία, ώστε να γίνει δυνατή η συμπλήρωση των περιγραφών για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης. Για να μην χαθούν όμως εντελώς τα λίγα σχετικά διαθέσιμα δεδομένα, τα αγγεία αυτά

συγκεντρώθηκαν σε ένα παράρτημα που έπεται του καταλόγου.

(Παράρτημα Ι)

Σε ένα δεύτερο παράρτημα **(Παράρτημα ΙΙ)** εντάχθηκαν τα αγγεία τύπου Χαμαιζίου από περισσότερες εγκαταστάσεις της Ανατολικής Κρήτης. Το σύνολο αυτό περιλαμβάνεται ενδεικτικά μόνο στην εργασία, επειδή αποτελείται από μικρών διαστάσεων αγγεία, που δεν είναι ωστόσο καθόλου βέβαιο ότι είναι μικρογραφικά.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας επιχειρείται η αναλυτική παρουσίαση και, κατόπιν, μια σύνθεση των δεδομένων από το υλικό που παρουσιάστηκε, με τη βοήθεια συγκεντρωτικών πινάκων και γραφημάτων. Στη γενικότερη συζήτηση για τα υπό μελέτη μικρογραφικά αγγεία, γίνεται προσπάθεια να απαντηθούν τα ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της εργασίας. Διατυπώνονται κάποιες σκέψεις που θα αποτελέσουν, ελπίζουμε, έναυσμα για μια διεξοδικότερη και συστηματική μελέτη των μικρογραφικών αγγείων της Εποχής του Χαλκού από την Κρήτη και το υπόλοιπο Αιγαίο.

Αναφορά στους τόπους εύρεσης των υπό μελέτη μικρογραφικών αγγείων

Πριν από την παρουσίαση του υπό μελέτη υλικού, κρίθηκε χρήσιμη μια σύντομη αναφορά στις θέσεις-εγκαταστάσεις από τις οποίες αυτό προήλθε. **(Χάρτης 1)**

Το ανάκτορο και η πόλη των **Μαλίων** βρίσκονται στα βόρεια παράλια της Κρήτης. Τχνη εγκατάστασης στην περιοχή μαρτυρούνται ήδη από την ΠΜΙΙ περίοδο. Η ανακτορική εγκατάσταση ακμάζει κατά τη ΜΜΙΒ/ΜΜΙΙ και την ΥΜΙ, ενώ ανήκει σε εκείνες που χρησιμοποιήθηκαν και στην ΥΜΙΙΒ/Γ. Το ανάκτορο των **Μαλίων** είναι το τρίτο σε έκταση μινωικό ανάκτορο. Άρχισε να συγκροτείται, φαίνεται, στη ΜΜΙ και καταστράφηκε στη ΜΜΙΙΙ περίοδο. Το νέο ανάκτορο οικοδομήθηκε στη ΜΜΙΙΙ/ΥΜΙ και εγκαταλείφθηκε στην ΥΜΙΙ περίοδο, ενώ ορισμένα τμήματά του ξαναχρησιμοποιήθηκαν στην ΥΜΙΙΙ. Τα νεκροταφεία της πόλης βρίσκονται στα Β και ΒΔ του ανακτόρου, όπου έχουν επίσης εντοπιστεί κάποιες μεμονωμένες οικίες, όπως εκείνη στην Αγία Βαρβάρα.⁹

Ο οικισμός στο **Καρφί** βρίσκεται στο βόρειο ορεινό τμήμα του Οροπεδίου του Λασιθίου. Πρωτοκατοικήθηκε κατά την ΥΜΙΙΙ περίοδο. Στην ίδια, ωστόσο, θέση θα πρέπει να λειτουργούσε, στη ΜΜ περίοδο, κάποιο ιερό κορυφής, όπως μαρτυρούν πολλά ευρήματα σε σχισμές των βράχων. Αναμεσά τους υπάρχει σημαντικό σύνολο μικρογραφικών αγγείων, που ωστόσο δεν έχουν ακόμη μελετηθεί και δημοσιευθεί συστηματικά.¹⁰

Ο οικισμός και το ιερό της **Σύμης** βρίσκονται στην περιοχή της Βιάννου, στην πεδιάδα νότια των Λασιθιώτικων Βουνών. Τχνη κατοίκησης μαρτυρούνται στον χώρο ήδη στη

⁹ Davaras, 1976, 226-230.

¹⁰ Αυτόθι, 1976, 162-163. Πλάτων, 1951, 142-144.

MMII/ΥΜΙ περίοδο, ενώ στην ΥΜΙΙ/ΥΜΙΙΙΑ επανακατοικούνται ορισμένα τμήματα του οικισμού.¹¹ Τα ευρήματα του σημαντικού ιερού των προϊστορικών και ιστορικών χρόνων βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της μελέτης, γεγονός που εμπόδισε την αναλυτική παρουσίαση της μικρογραφικής κεραμεικής από αυτό.

Το σπήλαιο της **Τραπέζας** βρίσκεται στην πεδιάδα βόρεια των Λασιθιώτικων Βουνών. Αποτέλεσε χώρο κατοίκησης στην ΤΝ και την ΠΜΙ περίοδο, όπως μαρτυρούν οστά ζώων και χρηστικά αγγεία. Στην ΠΜΙΙ/ΠΜΙΙΙ, το σπήλαιο μετατράπηκε σε χώρο ταφής, χρήση που μάλλον συνεχίστηκε και κατά τη ΜΜΙ, όταν πιθανόν φιλοξένησε δευτερογενείς ταφές. Η απουσία ασφαλούς στρωματογραφίας, δεν επιτρέπει την ακριβή γνώση της προέλευσης των μικκύλων αγγείων, παρά μόνο σε πολύ μεμονωμένες περιπτώσεις.¹²

Ο οικισμός των **Γουρνιών** βρίσκεται στο βόρειο άκρο του Ισθμού της Ιεράπετρας. Κατοικήθηκε από την ΠΜΙΙ ως την ΥΜΙ, που αποτελεί την περίοδο ακμής του, και ξαναχρησιμοποιήθηκε κατά την ΥΜΙΙΙΑ/Β. Στην ΥΜΙ οικοδομήθηκε ένα μικρό δημόσιο κτήριο, ``το ανάκτορο'', στην κορυφή του λόφου όπου εκτείνεται η πόλη. Στη δημοσίευση, παρέχονται σχετικά ικανοποιητικές πληροφορίες για τα μικκύλα αγγεία, αν και πολύ λιγότερες για τον προορισμό των δωματίων και των άλλων χώρων που τα περιείχαν.¹³

Το νεκροταφείο στον **Σφουγγαρά** βρίσκεται στον κόλπο του Μιραμπέλου, βόρεια από τα Γουρνιά. Περιλαμβάνει ταφές από την ΠΜΙ έως την ΥΜΙ περίοδο, και είναι δυνατόν να χρησιμοποιήθηκε από τους κατοίκους των Γουρνιών.¹⁴

¹¹ Lebessi, 1992, 268-271.

¹² Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 23-25.

¹³ Boyd Hawes et al., 1908. Cadogan, 1992, 104-111.

¹⁴ Hall, 1912. Betancourt, 1983, 43-44.

Τα νεκροταφεία στο **Αλατσομούρι** (τομείς I, II) και τη **Λαγκάδα** εκτείνονται στην ευρύτερη περιοχή της Παχειάς Άμμου. Γειτνιάζουν με την πόλη των Γουρνιών και χρησιμοποιήθηκαν κατά την ΥΜΙΙΙ περίοδο.¹⁵

Η εγκατάσταση στο **Βρόκαστρο** βρίσκεται ανατολικά του σημερινού Καλού Χωριού. Πρωτοχρησιμοποιήθηκε κατά τη ΜΜΙΑ/ΜΜΙΙΙ περίοδο. Η κυρίως, όμως, χρήση του τοποθετείται στην ΥΜΙΙΙΓ περίοδο.¹⁶

Ο οικισμός στη **Βασιλική**, νότια των Γουρνιών, κατοικήθηκε για πρώτη φορά στην ΠΜΙΙΑ, ήκμασε στην ΠΜΙΙΒ, στο τέλος της οποίας καταστράφηκε. Εγκαταλείφθηκε οριστικά στα τέλη της ΠΜΙΙΙ περιόδου. Η κεραμική από τον οικισμό δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί επαρκώς.¹⁷

Το νεκροταφείο στην **Επισκοπή** Ιεράπετρας χρονολογείται στην ΥΜΙΙΙ περίοδο. Δεν έχουν εντοπιστεί ίχνη του οικισμού που το χρησιμοποίησε. Στην περιοχή υπήρχε πιθανόν κάποιο ιερό. Η υπόθεση αυτή βασίζεται όμως αποκλειστικά στη μαρτυρία ενός ντόπιου κατοίκου της περιοχής που παρέδωσε, στο παρελθόν, αγγεία στο Μουσείο Ηρακλείου υποστηρίζοντας ότι προέρχονται από κάποιο ιερό στην Επισκοπή. Τα αγγεία, ωστόσο, αυτά δεν είναι όλα σύγχρονα μεταξύ τους.¹⁸

Το νησάκι **Μόχλος** απέχει μόλις λίγα χιλιόμετρα από τις βόρειες ακτές της Ανατολικής Κρήτης και συνδεόταν, μάλλον, κατά την προϊστορική περίοδο με έναν μικρό ισθμό με την Κρήτη. Κατοικήθηκε από την ΠΜΙ έως τη ΜΜΙ περίοδο. Επανακατοικήθηκε στη ΜΜΙΙΙ/ΥΜΙ, και περιλαμβάνει υπολείμματα ΥΜΙΙΙ εγκατάστασης. Σημαντικά ευρήματα

¹⁵ Kanta, 1980, 143-144.

¹⁶ Hayden, 1992, 286-291.

¹⁷ Zois, 1992, 276-281.

¹⁸ Kanta, 1980, 146-161.

προήλθαν από το νεκροταφείο του Μόχλου της ΠΜ/ΜΜ περιόδου.¹⁹

Η εγκατάσταση στο **Χαμαίζι**, νότια της Σητείας, είναι κτισμένη στην κορυφή ομώνυμου λόφου. Θεωρήθηκε στο παρελθόν ότι είχε αμυντικό χαρακτήρα, λόγω ενός ισχυρού εξωτερικού τοίχου, που έχει σχήμα ωειδές, όσο και της ευρύτατης θέας που διαθέτει προς τον κόλπο της Σητείας. Αρχικά χαρακτηρίστηκε κατοικιακό σύνολο με ιερό, ενώ αργότερα, μικρός αγροτικός οικισμός. Χρησιμοποιήθηκε κατά τη ΜΜ περίοδο. Εδώ πρωτοεντοπίστηκαν αγγεία του λεγόμενου τύπου Χαμαιζίου, μια ενδιαφέρουσα και αρκετά διαδεδομένη κατηγορία μικρών, αν και μάλλον όχι μικρογραφικών, αγγείων με ιδιαίτερη μορφή και αινιγματική χρήση, που παρουσιάζονται σε παράρτημα στην εργασία.²⁰

Ο ανακτορικού τύπου οικισμός στον **Πετρά**, στο ανατολικό όριο της πόλης της Σητείας, κατοικήθηκε κατά τη ΜΜ, και επαναχρησιμοποιήθηκε στην ΥΜΙΙΙ περίοδο. Διατηρούσε σχέσεις με πολλές άλλες εγκαταστάσεις της Ανατολικής Κρήτης, όπως μαρτυρούν αγγεία και άλλα ευρήματα από τον οικισμό, τα οποία ωστόσο δεν έχουν ακόμη δημοσιευθεί συστηματικά.²¹

Η παραθαλάσσια πόλη του **Παλαικάστρου** βρίσκεται στη ΒΑ ακτή της Κρήτης. Κατοικήθηκε ήδη την ΠΜΙ περίοδο, και υπήρξε ανθηρό εμπορικό και βιοτεχνικό κέντρο την ΥΜΙ. Καταστράφηκε στο τέλος της ΥΜΙΒ, και ξανακατοικήθηκε στην ΥΜΙΙΙ περίοδο. Καθώς δεν έχει γίνει ακόμη η τελική δημοσίευση της εγκατάστασης, οι πληροφορίες για τα

¹⁹ Seager, 1909, 274-278. Soles, 1992.

²⁰ Davaras, 1972, 283-288, 1976, 46-47, 1992, 78-81. Εανθουδίδης, 1906, 116-155. Πλάτων, 1951, 122-124. Ζώης, 1969, 5-6. Watrous, 1994, 722-723.

²¹ Tsipopoulou, 1997, 242-247.

μικρογραφικά αγγεία είναι πολύ περιορισμένες και αποσπασματικές.²²

Το ιερό κορυφής στον **Πετσοφά** στα Σητειακά βουνά, αμέσως πάνω από το Παλαίικαστρο απέδωσε αναθηματικά κυρίως ευρήματα, τα οποία χρονολογούνται στη ΜΜ περίοδο.²³

Το ανάκτορο και η πόλη της **Ζάκρου** βρίσκονται επί του ομώνυμου όρμου, στο ανατολικότερο άκρο της Κρήτης. Η προϊστορική εγκατάσταση κατοικήθηκε σποραδικά κατά την ΠΜΙΙΙ/ΜΜΙ περίοδο και γνώρισε περιόδους ακμής κατά τη ΜΜ και, κυρίως, την ΥΜΙ περίοδο. Σύμφωνα με τον Ν. Πλάτωνα, το πρώτο ανάκτορο οικοδομήθηκε στη ΜΜΙΙ και καταστράφηκε στη ΜΜΙΙΙ, ενώ το νέο ανάκτορο κτίστηκε την ΥΜΙ περίοδο, κατά την οποία η πόλη αποτέλεσε ανθηρό εμπορικό κέντρο, και καταστράφηκε στην ΥΜΙΒ.²⁴ Οι γνώσεις μας για τα μικρογραφικά αγγεία της Ζάκρου είναι πάρα πολύ περιορισμένες, σποραδικές και αποσπασματικές, και προέρχονται κυρίως από τις ετήσιες εκθέσεις του ανασκαφέα.

Ο οικισμός στον **Μύρτο Φούρνου Κορυφή** στις ΝΑ υπώρειες των Λασιθιώτικων Βουνών κατοικήθηκε στο πλαίσιο της ΠΜΙΙΑ/Β, και καταστράφηκε στο τέλος της περιόδου αυτής από φωτιά.²⁵

Τέλος η γειτονική εγκατάσταση του **Μύρτου Πύργου** υπήρξε κέντρο της περιοχής, όπως δείχνει η εκεί σημαντική μινωική έπαυλη. Είναι δυνατόν να είχε κάποιο αμυντικό χαρακτήρα εξαιτίας της στρατηγικής της θέσης. Ο οικισμός χρησιμοποιήθηκε από την ΠΜΙΒ έως και την ΥΜΙ περίοδο.²⁶

²² MacGillivray - Sackett, 1992, 222-231. Πλάτων, 1974, 42-44. Bosanquet, 1901-1902, 286-316.

²³ Myres, 1902-1903, 356-387. Πλάτων, 1974, 120-122.

²⁴ Πλάτων, 1974, 221-227, 1992, 295-299.

²⁵ Warren, 1992, 198-201.

²⁶ Cadogan, 1992, 202-209.

Ι. ΜΙΚΡΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ

Κατάλογος

ΜΑΛΙΑ

ΜΑ 1) Πίθος (εικ. 1: 1)

Ιερό παλαιοανακτορικής πόλης. Μάρμαρο λευκόφαιο φλεβώδες. Σφαιρικό σώμα· κοντό εξω νεύον χείλος· οκτώ λαβές σε δυο σειρές: τέσσερεις στον ώμο και τέσσερεις στο κάτω τμήμα του σώματος· επίπεδη βάση. Υ. 7.2· Δ. 6.1· Δβ. 3.2. Σχοινοειδής διακόσμηση πάνω από τη βάση και στο σώμα. Αποκολλημένες λαβές· λαιμός απολεπισμένος.

MMII-III.

Warren, 1969, 72. Poursat, 1966, 543, fig. 41, 45.

ΜΑ 2) Πίθος (εικ. 1: 2)

Οικία Θ· εργαστήριο λ. Πηλός ανοιχτόφαιος. Σφαιρικό σώμα· τέσσερεις κάθετες κυλινδρικές λαβές· δακτυλιόσχημη βάση. Οπή εκκένωσης στον πυθμένα. Δβ. 4.5. Γραπτή ταινία πάνω από τη βάση· τρεις επάλληλες αναθυρώσεις πάνω από αυτή. Ίχνη μελανής διακόσμησης. Αποθραυσμένο χείλος. Λείπει όλο το άνω σώμα. Βρέθηκε με όστρακα και αγγεία, λίθινα και οστέινα εργαλεία.

MMIA.

Van Effenterre, 1976, 66, pl. XXVII: 119.

ΜΑ 3) Στάμνος

Νεκρόπολη της Νησίδας του Χριστού. Πηλός ανοιχτός φαιός. Σφαιρικό σώμα· δυο οριζόντιες λαβές. Υ. 7.5· Δ. 8. Ίχνη μελανής διακόσμησης. Μιμείται μεταλλικό πρωτότυπο.

MMI.

Van Effenterre, 1963, 108.

ΜΑ 4) Πρόχους (εικ.1: 3)

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4· βόρειες αίθουσες-αποθήκες. Πηλός ερυθρωπός. Σφαιρικό σώμα· στενός μακρύς λαιμός· λοξό χείλος· κάθετη ταινιωτή λαβή, συμφυής του χείλους· επίπεδη βάση. Υ. 7.8. Φθορές στο σώμα.

MMIII-YMI.

Chapouthier - Demargne, 1942, 45, pl. XLVII: 1d.

ΜΑ 5) Πρόχους (;) (εικ.1: 4)

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4· βόρειες αίθουσες-αποθήκες. Πηλός ανοιχτός καστανός. Σφαιρικό σώμα· κοντός λαιμός· λοξό χείλος· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 7.3. Φθορές στο σώμα. Αναφέρεται ως φλασκί.

MMIII-YMI.

Chapouthier - Demargne, 1942, 44, pl. XLVII: 1a.

**ΜΛ 6) Τριφυλλόστομη
πρόχους (εικ.1: 5)**

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4·
βόρειες αίθουσες-αποθήκες.
Καστανομέλανος πηλός.
Απιόσχημο σώμα· κοντός
λαιμός· κάθετη ταινιωτή
λαβή, συμφυής του χείλους·
δισκοειδής βάση. Υ. 4.8.
Τχνη επιχρίσματος. Έντονα
διαβρωμένο και φθαρμένο.

MMIII-YMI.

Chapouthier - Demargne,
1942, 45, pl. XLVII: 1e.

ΜΛ 7) Πρόχους (εικ.1: 6)

Νεκρόπολη Χρυσόλακκου.
Πηλός φαιός. Σφαιρικό
σώμα· ψηλός ευρύς λαιμός·
επίπεδο χείλος· κάθετη
ταινιωτή λαβή, συμφυής του
χείλους· επίπεδη βάση. Υ.
7· Δ. 7. Τχνη ερυθρής
διακόσμησης.

MMI-II.

Van Effenterre, 1963, 91,
pl. XXXVII: 8511.

**ΜΛ 8) Ραμφόστομη πρόχους
(εικ.1: 7)**

Νεκρόπολη Χρυσόλακκου.
Πηλός υποκίτρινος.
Σφαιρικό σώμα· ψηλός
λαιμός· κάθετη ταινιωτή
λαβή, συμφυής του χείλους·
δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 5.5

MMI-II.

Van Effenterre, 1963, 91,
pl. XXXVII: 8554.

ΜΛ 9) Πρόχους (εικ.1: 8)

Οικία Ζβ. Πηλός καστανός.
Σφαιρικό σώμα· κάθετη
κυλινδρική λαβή· δισκοειδής

βάση. Υ. 2.6· Δ. 3.
Αποκολλημένη λαβή·
αποκρουσμένο χείλος.

MMIA.

Deshayes - Dessenne, 1959,
40, pl. VIII: 2, 3° από
δεξιά.

**ΜΛ 10) Πτηνόμορφο
Γεφυρόστομο αγγείο (;)
(εικ.1: 9)**

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4·
βόρειες αίθουσες-αποθήκες.
Πηλός ανοιχτός καστανός.
Σφαιρικό σώμα· δυο
οριζόντιες κυλινδρικές
λαβές στον ώμο· επίπεδη
βάση. Υ. 7. Τχνη
επιχρίσματος. Λείπει μέρος
του ώμου και του στομίου.

MMIII-YMI.

Chapouthier - Demargne,
1942, 44, pl. XLVII: 1b.

**ΜΛ 11) Δίωτο ευρύστομο
αγγείο (εικ. 2: 1)**

Νεκρόπολη της Νησίδας του
Χριστού. Πηλός ανοιχτός
κίτρινος. Σφαιρικό σώμα·
εσω νεύον χείλος· δυο
οριζόντιες εναλλάξ και δυο
κάθετες κυλινδρικές λαβές
στον ώμο· δισκοειδής βάση.
Υ. 6· Δ. 7.3. Τχνη
τεσσάρων επάλληλων μελανών
ταινιών κάτω από τις
λαβές· μεγάλοι ομοιόχρωμοι
κύκλοι μεταξύ των λαβών.
Μιμείται μεταλλικό
πρωτότυπο. Αναφέρεται ως
αμφορέας.

MMI-II.

Van Effenterre, 1963, 111,
pl. XLV: 7887.

ΜΛ 12) Αμφορέας (;) (εικ. 2: 2)

Τετράγωνο Μυ. Αλάβαστρο.
Αποσπασματικό και
διαβρωμένο.

MMII-III.

Detournay, 1980, 50, fig.
58.

**ΜΛ 13) Απιόσχημο αλάβαστρο
(;) (εικ. 2: 3)**

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4·
βόρειες αίθουσες-αποθήκες.
Πηλός ανοιχτός καστανός.
Σφαιρικό σώμα· κοντός
ευρύς λαιμός· κυρτό χείλος·
δισκοειδής βάση. Ύ. 5.1.
Τχνη επιχρίσματος.
Αναφέρεται ως φλασκί.

MMIII-YMI.

Charouthier - Demargne,
1942, 45, pl. XLVII: 1f.

**ΜΛ 14) Απιόσχημο αλάβαστρο
(;) (εικ. 2: 4)**

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4·
βόρειες αίθουσες-αποθήκες.
Πηλός μελανός. Συμπιεσμένο
κάτω σώμα· πολύ κοντός
ευρύς λαιμός· κυρτό χείλος·
δισκοειδής βάση. Ύ. 3.5.
Συγκολλημένο.

MMIII-YMI.

Charouthier - Demargne,
1942, 45, pl. XLVII: 1h.

**ΜΛ 15) Ημισφαιρικός κύαθος
(εικ. 2: 5)**

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4·
βόρειες αίθουσες-αποθήκες.
Καστανομέλανος. Πηλός.
Ημισφαιρικό σώμα· ευθύ
χείλος· δακτυλιόσχημη

βάση. Ύ. 5. Ελαφρά
αποκρουσμένο χείλος.

MMIII-YMI.

Charouthier - Demargne,
1942, 45, pl. XLVII: 1i.

**ΜΛ 16) Ημισφαιρικός κύαθος
(εικ. 2: 6)**

Τετράγωνο Μυ. Στεατίτης.
Ημισφαιρικό σώμα· επίπεδο
χείλος· δισκοειδής βάση. Ύ.
3.3.

MMII-III.

Detournay, 1980, 50-51,
fig. 59.

**ΜΛ 17) Ρηχό μόνωτο κύπελλο
(εικ. 2: 7)**

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4·
βόρειες αίθουσες-αποθήκες.
Πηλός ανοιχτός ερυθρός.
Σφαιρικό σώμα· ευθύ χείλος·
κάθετη ταινιωτή λαβή,
συμφυής του χείλους·
δακτυλιόσχημη βάση. Ύ.
3.8. Τχνη σκουρόχρωμης
γραπτής ταινίας γύρω από
το χείλος και τη βάση.
Συγκολλημένο.

MMIII-YMI.

Charouthier - Demargne,
1942, 44, pl. XLVII: 1c.

**ΜΛ 18) Βαθύ μόνωτο κύπελλο
(εικ. 2: 8)**

Ανάκτορο· τομέας XXVII.4·
βόρειες αίθουσες-αποθήκες.
Πηλός μελανός. Σφαιρικό
σώμα· ευθύ χείλος· κάθετη
κυλινδρική λαβή·
δισκοειδής βάση. Ύ. 3.6.
Συγκολλημένο.

MMIII-YMI.

Chapouthier - Demargne,
1942, 45, pl. XLVII: 1g.

**ΜΛ 19) Μόνωτο κύπελλο
(εικ. 2: 9)**

Οικία Ζβ. Πηλός ερυθρωπός.
Κωνικό σώμα· ευθύ χείλος·
κάθετη κυλινδρική λαβή,
συμφυής του χείλους·
δισκοειδής βάση. Ύ. 2.7·
Δχ. 5.

ΜΜΙΑ.

Deshayes - Dessenne, 1959,
40, pl. VIII: 3, 4° από
δεξιά.

**ΜΛ 20) Άωτο κωνικό κύπελλο
(εικ. 2: 10)**

Οικία Ζβ. Πηλός καστανός.
Κωνικό σώμα· ευθύ χείλος·
δισκοειδής βάση. Ύ. 1.8·
Δχ. 2.7.

ΜΜΙΑ.

Deshayes - Dessenne, 1959,
40, pl. VIII: 2, 3° από
αριστερά.

ΚΑΡΦΙ

ΥΜΙΙΙΓ.

Seiradaki, 1960, 14, fig.
9: 5.

ΚΡΦ (εικ. 3: 1, 2)

Ιερό κορυφής(;): από τις σχισμές του βράχο, με άλλα αντικείμενα-αναθήματα;

Πολλά μικρογραφικά αγγεία: προχοΐδια, κυαθίδια, αμφορείς, τετράωτοι πίθοι, κ.α.

Βρέθηκαν με ανθρωπόμορφα και ζώμορφα ειδώλια, αγγεία και όστρακα. Δεν δίδεται ο συνολικός αριθμός τους, ούτε περιγράφονται.

ΠΜΙΙ-ΜΜΙ.

Pendlebury, 1937-1938, 97-98, pl. XXXIII: 2. Πλάτων, 1951, 142-144. Davaras, 1976, 162-163.

ΚΡΦ 21) Πρόχους (εικ. 3: 3)

Οικισμός. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα: κοντός ευρύς λαιμός: κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους: δισκοειδής βάση.

Βρέθηκε με πολλά αγγεία και όστρακα.

ΥΜΙΙΙΓ.

Seiradaki, 1960, 14, fig.
9: 4.

ΚΡΦ 22) Πρόχους (εικ. 3: 4)

Οικισμός. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα: ψηλός λεπτός λαιμός: κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους: δισκοειδής βάση

Βρέθηκε με πολλά αγγεία και όστρακα.

ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΡΠΖ 23) Ραμφόστομη πρόχους (εικ. 4: 1)

Σπήλαιο. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· πλατύς λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους· δισκοειδής βάση.

PMIII.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 73, 79, fig. 16, pl. 12: 621.

ΤΡΠΖ 24) Ραμφόστομη πρόχους (εικ. 4: 2)

Σπήλαιο. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· κοντός πλατύς λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους· δισκοειδής βάση.

Η απόληξη της προχοής έχει συμπληρωθεί.

PMIII.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 73, 79, fig. 16, pl. 12: 622.

ΤΡΠΖ 25) Ραμφόστομη πρόχους (εικ. 4: 3)

Σπήλαιο. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· κοντός πλατύς λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους· καμπυλούμενη βάση.

PMIII.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 73, 79, fig. 16, pl. 12: 623.

ΤΡΠΖ 26) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 4: 4)

Σπήλαιο. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· κοντός πλατύς λαιμός· κάθετη ταινιωτή λαβή, συμφυής του χείλους· δακτυλιόσχημη βάση. Περιφερικά ίχνη του τροχού εξωτερικά.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81, fig. 17, pl. 12: 640.

ΤΡΠΖ 27) Πρόχους (εικ. 4: 5)

Σπήλαιο. Πηλός υπόλευκος. Συμπιεσμένο σώμα. Πολύ αποσπασματικό και διαβρωμένο· λείπει μεγάλο μέρος του άνω σώματος.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81, fig. 17, pl. 12: 641.

ΤΡΠΖ 28) Πρόχους (εικ. 4: 6)

Σπήλαιο. Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό σώμα· κοντός πλατύς λαιμός· δισκοειδής βάση. Πλαστικά κουβία στον ώμο· λεπτές μελανές ταινίες γύρω από το λαιμό· ίχνη δυσδιάκριτης άλλης διακόσμησης στο σώμα. Αποκολλημένη λαβή.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81, fig. 17, pl. 12: 642.

ΤΡΠΖ 29) Πρόχους (εικ. 4: 7)

Σπήλαιο. Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό σώμα. Διαγώνιες μελανές ταινίες στο σώμα. Λείπουν η προχοή, τμήμα του κάτω σώματος, η λαβή και η βάση.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81, fig. 17, pl. 12: 643.

ΤΡΠΖ 30) Απιόσχημη πρόχους (εικ. 4: 8)

Σπήλαιο. Πηλός ερυθρός. Απιόσχημο σώμα· κοντός λαιμός χωρίς δήλωση χείλους· μικρή κάθετη κυλινδρική λαβή στον ώμο· δισκοειδής βάση. Αποκρουσμένη η κορυφή του λαιμού.

Μοιάζει στο σχήμα με τα αγγεία τύπου Χαμαιζίου. Είχε πιθανόν τελετουργική χρήση.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81, fig.: 17, pl. 10: 644.

ΤΡΠΖ 31) Κύπελλο με πόδι (;) (εικ. 4: 9)

Σπήλαιο· από το στρώμα Δ 6, 0.80-1.00 και 1.00-1.20 βάθος. Γκρίζος στεατίτης. Ευρύ σφαιρικό σώμα· ευθύ χείλος· ψηλή δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 6.7· Δ. 7.

Αναφέρεται ως πιθοειδές (jar) από τους Pendlebury - Money-Coutts, και ως κύπελλο με πόδι (goblet) από τον Warren.

PMII-III.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 115, fig. 24,

pl. 16: 24. Warren, 1969, 73, P 389.

ΤΡΠΖ 32) Κύπελλο με πόδι (;) (εικ. 4: 10)

Σπήλαιο· από το στρώμα Δ 19, 0.80-1.10 βάθος. Πράσινος στεατίτης. Ελλειπτικό σώμα· ευθύ χείλος· ψηλή δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 4.9· Δ. 2.4. Ελαφρά αποκρουσμένο χείλος.

Αναφέρεται ως πιθοειδές (jar) από τους Pendlebury - Money-Coutts, και ως κύπελλο με πόδι (goblet) από τον Warren.

PMII-III.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 113, 116, fig. 24, pl. 16: 32. Warren, 1969, 73, P 385.

ΤΡΠΖ 33) Κύπελλο με πόδι (;) (εικ. 4: 11)

Σπήλαιο· από το στρώμα Δ 6, 0.40-0.60 βάθος. Στεατίτης πράσινος. Απιόσχημο σώμα· ευθύ χείλος· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 4.5· Δ. 2.5.

Αναφέρεται ως πιθοειδές (jar) από τους Pendlebury - Money-Coutts, και ως κύπελλο με πόδι (goblet) από τον Warren.

PMII-III.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 113, 116, fig. 24, pl. 16: 31. Warren, 1969, 73, P 383.

ΤΡΠΖ 34) Κύπελλο με πόδι (;) (εικ. 4: 12)

Σπήλαιο: από το στρώμα Δ 6, 0.60-0.80 βάθος. Στεατίτης πράσινος. Απίοσχημο σώμα: δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 4.1· Δ. 2.0. Ελαφρά αποκρουσμένο χείλος. Αναφέρεται ως πιθοειδές (jar) από τους Pendlebury - Money-Coutts, και ως κύπελλο με πόδι (goblet) από τον Warren.

PMII-III.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 113, 116, fig. 24, pl. 16: 33. Warren, 1969, 73.

ΤΡΠΖ 35) Κύπελλο με πόδι (;) (εικ. 4: 13)

Σπήλαιο: από το στρώμα Δ 6, 0.60-0.80 βάθος. Στεατίτης πράσινος. Απίοσχημο σώμα: ευθύ χείλος: ψηλή δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 4· Δ. 2.5. Αναφέρεται ως πιθοειδές (jar) από τους Pendlebury - Money-Coutts, και ως κύπελλο με πόδι (goblet) από τον Warren.

PMII-III.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 113, 115, fig. 24, pl. 16: 28. Warren, 1969, 73, P 386.

ΤΡΠΖ 36) Κύπελλο με πόδι (;) (εικ. 4: 14)

Σπήλαιο: από το στρώμα Δ 12-15, 0-0.40 βάθος. Στεατίτης πράσινος. Σφαιρικό σώμα: ευθύ χείλος: δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 3.6· Δ. 1.9.

Αναφέρεται ως πιθοειδές (jar) από τους Pendlebury - Money-Coutts, και ως κύπελλο με πόδι (goblet) από τον Warren.

PMII-III.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 113, 116, fig. 24, pl. 16: 30. Warren, 1969, 73.

ΤΡΠΖ 37) Κύπελλο με πόδι (;) (εικ. 4: 15)

Σπήλαιο: από το στρώμα Δ 6, 0.40-0.60 βάθος. Στεατίτης πράσινος. Σφαιρικό σώμα: ευθύ χείλος: ψηλή δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 3.5· Δ. 2.7

Αναφέρεται ως πιθοειδές (jar) από τους Pendlebury - Money-Coutts, και ως κύπελλο με πόδι (goblet) από τον Warren.

PMII-III.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 113, 116, fig. 24, pl. 16: 29. Warren, 1969, 73, P 384.

ΤΡΠΖ 38) Κύπελλο με πόδι (;) (εικ. 4: 16)

Σπήλαιο: από το στρώμα Δ 17, 1.10-1.40 βάθος. Στεατίτης πράσινος. Σφαιρικό σώμα: ευθύ χείλος: ψηλή δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 3· Δ. 1.8. Ελαφρά αποκρουσμένο χείλος.

Αναφέρεται ως πιθοειδές (jar) από τους Pendlebury - Money-Coutts, και ως κύπελλο με πόδι (goblet) από τον Warren.

PMII-III.

Pendlebury - Money-Coutts,
1935-1936, 113, 115, fig.
24, pl. 16: 27. Warren,
1969, 73.

ΓΟΥΡΝΙΑ

ΓΡΝ 39) Πίθος (εικ. 5: 1)

Οικισμός. Πηλός
υποκίτρινος. Σφαιρικό
σώμα· κυρτό χείλος·
τέσσερεις κάθετες
κυλινδρικές λαβές κάτω από
το χείλος· επίπεδη βάση.
Υ. 8.1.

ΥΜΙ.

Boyd Hawes et al., 1908,
30, pl. II: 8.

ΓΡΝ 40) Πίθος (εικ. 5: 2)

Οικισμός· οικία F· δωμάτιο
18. Πηλός φαιός. Σφαιρικό
σώμα· κυρτό χείλος·
τέσσερεις κάθετες
κυλινδρικές λαβές στο
σώμα· δακτυλιόσχημη βάση.
Υ. 8.1. Το κάτω σώμα και η
βάση καλύπτονται από
μελανό χρώμα.

ΥΜΙ.

Boyd Hawes et al., 1908,
30, pl. II: 7

ΓΡΝ 41) Πίθος (εικ. 5: 3)

Οικισμός. Πηλός ερυθρός.
Σφαιρικό σώμα· ψηλός
λαιμός· εξω νεύον χείλος,
τέσσερεις κάθετες
κυλινδρικές λαβές στο
σώμα· δακτυλιόσχημη βάση.
Υ. 6.4.

ΥΜΙ.

Boyd Hawes et al., 1908,
30, pl. II: 6.

ΓΡΝ 42) Πιθαμφορέας (εικ. 5: 4)

Οικισμός· οικία g· δωμάτιο
31. Πηλός ροδόχρωμος.
Απιόσχημο σώμα· κυρτό
χείλος· τέσσερεις κάθετες
κυλινδρικές λαβές στον
ώμο· δακτυλιόσχημη βάση.
Υ. 6.5· Δχ 4.1· Δβ. 3.4.
Ίχνη από καστανέρυθρες
καταλοιβάδες στο σώμα·
μελανό χρώμα καλύπτει τη
βάση. Αποκολλημένη η μια
λαβή.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman,
1991, 63, pl. 26: 623.
Silverman, 1978a, 117:
285, pl. 23f.

ΓΡΝ 43) Πιθαμφορέας (;) (εικ. 5: 5)

Οικισμός. Πηλός
ροδόχρωμος. Απιόσχημο
σώμα· εξω νεύον χείλος·
τέσσερεις κάθετες
κυλινδρικές λαβές στον
ώμο· επίπεδη βάση. Υ. 3.5·
Δχ. 3.1· Δβ. 1.8 - 2.1.
Μελανέρυθρο χρώμα περί το
χείλος. Αποκολλημένη η μια
λαβή· επιφάνεια
διαβρωμένη.

ΜΜΙΙ-ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman,
1991, 39, pl. 11: 502.

ΓΡΝ 44) Πίθος (;) (εικ. 5: 6)

Οικισμός. Πηλός
ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα·
κάθετο χείλος αντί λαιμού·
μικρές κάθετες κυλινδρικές
λαβές· επίπεδη βάση. Υ.
2.8· Δβ. 2.4. Καλύπτεται
από μελανό χρώμα.
Επιφάνεια διαβρωμένη.

Αναφέρεται ως πρόχους από τους Betancourt - Silverman.

YMI.

Betancourt - Silverman, 1991, 69, pl. 30: 655.

ΓΡΝ 45) Πρόχους (εικ. 5: 7)

Οικισμός. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· ευθύ χείλος· κάθετη κυλινδρική λαβή· δισκοειδής βάση. Υ. 8.3· Δχ. 4.0· Δβ. 4.2.

YMI.

Betancourt - Silverman, 1991, 69, pl. 30: 657. Silverman, 1978a 56: 116, pl. 23a: 1.

ΓΡΝ 46) Πρόχους (εικ. 5: 8)

Οικισμός. Πηλός ερυθροκίτρινος. Σφαιρικό σώμα· κάθετη κυλινδρική λαβή· επίπεδη βάση. Υ. 7.9· Δ. 6.4· Δβ. 3.0. Ίχνη καστανομέλανου επιχρίσματος. Αποκολλημένη λαβή και προχοή· αποκρουσμένο χείλος· επιφάνεια διαβρωμένη.

YMI.

Betancourt - Silverman, 1991, 66, pl. 29: 639. Silverman, 1978a, 115: 278 pl. 23b: 1.

ΓΡΝ 47) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 5: 9)

Οικισμός. Πηλός καστανέρυθρος. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη

κυλινδρική λαβή συμφύης του χείλους· επίπεδη βάση. Υ. 7.9· Δ. 6.6· Δβ. 4.3. Αμυδρά ίχνη μελανής διακόσμησης στο σώμα.

YMI.

Betancourt - Silverman, 1991, 68, pl. 30: 649. Silverman, 1978a, 115: 275, pl. 22f: 1.

ΓΡΝ 48) Πρόχους (εικ. 5: 10)

Οικισμός. Δεν αναφέρεται η ακριβής προέλευση. Πηλός ερυθροκίτρινος. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κυρτό χείλος· ανυψωμένη κάθετη κυλινδρική λαβή· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 7.5· Δ. 6.6· Δβ. 4. Καλύπτεται από καστανομέλανο χρώμα. Λείπει τμήμα της λαβής.

MMII-III.

Boyd Hawes et al., 1908, 30, pl. II: 22. Betancourt - Silverman, 1991, 29, pl. 8: 433. Silverman, 1978a, 115-116: 279, pl. 23b: 3.

ΓΡΝ 49) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 5: 11)

Οικισμός. Πηλός καστανέρυθρος. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη ταινιωτή λαβή, συμφύης του χείλους· επίπεδη βάση. Υ. 7.2· Δ. 6.0· Δβ. 3.9. Αμυδρά ίχνη μελανής διακόσμησης στο σώμα.

YMI.

Betancourt - Silverman, 1991, 68, pl. 30: 650. Silverman J., 1978a, 115: 276, pl. 22f: 2.

ΓΡΝ 50) Πρόχους (εικ. 5: 12)

Οικισμός. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· κοντός λαιμός· κυρτό χείλος· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 6.8· Δχ. 5.0· Δβ. 3.1. Καλύπτεται από έντονο καστανομέλανο χρώμα. Αποκολλημένη η λαβή· ελαφρά αποκρουσμένο χείλος.

MMII-III.

Betancourt - Silverman, 1991, 30, pl. 8: 435. Silverman, 1978a, 116: 280, pl. 23b: 2.

ΓΡΝ 51) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 5:13)

Οικισμός. Πηλός καστανός. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή συμφύης του χείλους· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 6.7· Δ. 6.8· Δβ. 3.3. Αποκρουσμένο τμήμα της λαβής και του σώματος.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman, 1991, 68, pl. 30: 653. Silverman, 1978a, 114: 271, pl. 22f: 3.

ΓΡΝ 52) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 6: 1)

Οικισμός. Πηλός καστανόφαιος. Σφαιρικό σώμα· κοντός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφύης του χείλους· επίπεδη βάση. Υ. 6.7· Δ. 6.2· Δβ. 3.3-3.5. Συγκολλημένο. Φέρει έντονα ίχνη καύσης.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman, 1991, 68, pl. 30: 651. Silverman, 1978a, 115: 274, pl. 22f: 6.

ΓΡΝ 53) Πρόχους (εικ. 6: 2)

Οικισμός. Πηλός ερυθροκίτρινος. Σφαιρικό σώμα· κοντός λαιμός· κυρτό χείλος· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφύης του χείλους· επίπεδη βάση. Υ. 6.6· Δ. 5.9· Δβ. 3.0.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman, 1991, 69, pl. 30: 656. Silverman 1978a, 115: 277, pl. 23g: 2.

ΓΡΝ 54) Ραμφόστομη πρόχους (εικ. 6: 3)

Οικισμός. Πηλός υποκίτρινος. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφύης του χείλους· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 6.4.

ΥΜΙ.

Boyd Hawes et al., 1908, 30, pl. II: 5.

ΓΡΝ 55) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 6: 4)

Οικισμός. Πηλός κιτρινέρυθρος. Σφαιρικό σώμα· κοντός πλατύς λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφύης του χείλους· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 6.1· Δ. 5.5· Δβ. 3.8.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman, 1991, 67-68, pl. 30: 647. Silverman, 1978a, 115: 273, pl. 22f: 5.

ΓΡΝ 56) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 6: 5)

Οικισμός. Πηλός καστανός. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους· επίπεδη βάση. Υ. 5.7· Δ. 5.4· Δβ. 3.3. Μελανή ταινία στο σώμα.

YMI.

Betancourt - Silverman, 1991, 68, pl. 30: 652. Silverman, 1978a, 114-115: 272, pl. 22f: 4.

ΓΡΝ 57) Πρόχους (εικ. 6: 6)

Οικισμός. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· ψηλός τροχαλιόσχημος λαιμός· κυρτό χείλος· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 5.5· Δχ. 4.5· Δβ. 2.8. Καλύπτεται από μελανέρυθρο χρώμα. Αποκρουσμένη η λαβή και τμήμα του χείλους· επιφάνεια διαβρωμένη.

MMII-III.

Betancourt - Silverman, 1991, 29, pl. 8: 434. Silverman J., 1978a, 116: 281, pl. 23b: 4.

ΓΡΝ 58) Πρόχους (;) (εικ. 6: 7)

Βόρειο νεκροταφείο· έξω από τη ΝΑ γωνία του τάφου I· Πηλός κιτρινέρυθρος. Έντονο καμπυλούμενο, πολύ πλατύ σώμα· πολύ κοντός

κάθετος λαιμός· μικρή κάθετη κυλινδρική λαβή· επίπεδη βάση. Υ. 4.9· Δβ. 5.6. Ίχνη δακτυλικών αποτυπωμάτων στα τοιχώματα. Αποκρουσμένο χείλος και μέρος της λαβής.

Βρέθηκε *in situ*, με κύπελλο φυσικών διαστάσεων. Πολύ ιδιαίτερο σχήμα. Πρόκειται για ταφική προσφορά.

MMIA.

Soles, 1992, 9, pl. 4.

ΓΡΝ 59) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 6: 8)

Οικισμός. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· κάθετη κυλινδρική λαβή· επίπεδη βάση. Υ. 3.6· Δ. 3.8· Δβ. 2.8. Όλο το σώμα καλύπτεται από ερυθρό χρώμα. Επιφάνεια διαβρωμένη.

Αποτελεί μικρογραφική έκδοση των συνηθισμένων MMIII τριφυλλόστομων πρόχων φυσικών διαστάσεων από τον ίδιο οικισμό. (Betancourt - Silverman, 1991, 30, pl.11: 504, pl. 29: 643)

MMIII.

Betancourt - Silverman, 1991, 40, pl. 11: 506.

ΓΡΝ 60) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 6: 9)

Οικισμός. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· τροχαλιόσχημος λαιμός· επίπεδη βάση. Υ. 3.5· Δ. 3· Δβ. 2.2. Αποκολλημένη λαβή.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman,
1991, 69, pl. 30: 654.

**ΓΡΝ 61) Αγγείο με προχοή
(εικ. 7: 1)**

Οικισμός. Πηλός
ροδόχρωμος. Κυλινδρικό
σώμα· ευθύ χείλος· μεγάλη,
λοξή κυλινδρική προχοή·
δυο κάθετες κυλινδρικές
λαβές· επίπεδη βάση. Υ. 6.3·
Δχ. 4.8· Δβ. 5.9. Το
χείλος και το κάτω σώμα
καλύπτονται από
καστανομέλανες ταινίες. Το
υπόλοιπο σώμα φέρει φυτικά
μοτίβα, παπυροειδή και
άλλα καθώς και οριζόντιες
ταινίες. Αποκολλημένη
λαβή· ελαφρά αποκρουσμένο
χείλος.

Αποτελεί μικρογραφική
έκδοση αγγείου με πρόχυση
φυσικών διαστάσεων από τον
ίδιο οικισμό. (Boyd Hawes
et al., 1908, pl. 8: 22)

ΥΜΙΒ.

Betancourt - Silverman,
1991, 61, pl. 20: 613.
Silverman J., 1978a, 117:
284, pl. 23c.

**ΓΡΝ 62) Αμφορέας ή Δίωτο
αγγείο (;) (εικ. 7: 2)**

Οικισμός. Πηλός
ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα·
κυρτό χείλος· δυο κάθετες
κυλινδρικές λαβές,
συμφυείς του χείλους·
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
4.7· Δχ. 2.0 - 2.8· Δβ.
2.8. Τμήμα του σώματος
καλύπτεται από μελανό
χρώμα. Ελαφρά αποκρουσμένο
χείλος· επιφάνεια

διαβρωμένη. Έντονα ίχνη
φωτιάς.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman,
1991, 70, pl. 32: 662.
Silverman, 1978a, 116-117:
283, pl. 23i.

**ΓΡΝ 63) Απιόσχημο
αλάβαστρο (εικ. 7: 3)**

Οικισμός. Πηλός
ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα·
στενός λαιμός, που
διανοίγεται· άνω επίπεδο
χείλος· επίπεδη βάση.
Καστανομέλανες ταινίες στο
χείλος και τη βάση·
ομοιόχρωμη φυτική ταινία
στο σώμα. Υ. 4.8· Δχ. 3.3·
Δβ. 2.9.

ΥΜΙΒ.

Betancourt - Silverman,
1991, 71, pl. 32: 666.
Silverman J., 1978a, 116:
282, pl. 23: d.

**ΓΡΝ 64) Ρηχό κύπελλο με
πόδι (εικ. 7: 4)**

Οικισμός. Πηλός
καστανέρυθρος. Επίπεδο
χείλος με πρόχυση· Ψηλή
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
5.2. Καλύπτεται από μελανό
χρώμα.

ΥΜΙ.

Boyd Hawes et al., 1908,
30, pl. II: 4.

**ΓΡΝ 65) Άωτο κωνικό
κύπελλο (εικ. 7: 5)**

Οικισμός. Πηλός
ροδόχρωμος. Κωνικό σώμα·
ευθύ χείλος· επίπεδη βάση.
Υ. 3.6· Δχ. 5.4· Δβ. 2.4.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman,
1991, 48, pl. 15: 552.
Silverman, 1978a, 114:
267, pl. 22d: 1.

**ΓΡΝ 66) Άωτο κωνικό
κύπελλο (εικ. 7: 6)**

Οικισμός. Πηλός
ροδόχρωμος. Κωνικό σώμα·
ευθύ χείλος· δακτυλιόσχημη
βάση. Υ. 2.7· Δχ. 4.5 -
4.7· Δβ. 2.5-2.7.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman,
1991, 49, pl.15: 553.
Silverman, 1978a, 113-114:
266, pl. 22d: 2.

**ΓΡΝ 67) Άωτο κωνικό
κύπελλο (εικ. 7: 7)**

Οικισμός. Πηλός
ροδόχρωμος. Κωνικό σώμα·
επίπεδο χείλος·
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
2.3· Δχ. 4.1· Δβ. 2.3.

ΥΜΙ.

Betancourt - Silverman,
1991, 49, pl. 15: 555.
Silverman, 1978a, 114:268,
pl. 22d: 3.

**ΓΡΝ 68) Τριποδικό κύπελλο
(εικ. 7: 8)**

Οικισμός. Πηλός ερυθρός.
Κωνικό σώμα· εξω νεύσον
χείλος· επίπεδη βάση· τρία
κυλινδρικά χειροποίητα
πόδια, που καμπυλώνονται
προς τα επάνω. Υ. 3.2.
Καλύπτεται από μελανέρυθρο
χρώμα. Αποκολλημένη λαβή·
ελαφρά αποκρουσμένο
χείλος.

Αποτελεί μικρογραφική
έκδοση τριποδικού κυπέλλου
φυσικών διαστάσεων από τον
ίδιο οικισμό, μόνο με
διαφορετική απόδοση των
ποδιών. (Betancourt -
Silverman, 1991, 30, pl.
8: 437)

ΜΜΙΙ-ΥΜΙΒ.

Boyd Hawes et al., 1908,
30, pl. II: 1. Betancourt
- Silverman, 1991, 30, pl.
8: 438. Silverman, 1978a,
114: 270, pl. 22b.

**ΓΡΝ 69) Τριποδικό κύπελλο
(εικ. 7: 9)**

Οικισμός. Πηλός καστανός.
Κωνικό σώμα· ευθύ χείλος·
κάθετη κυλινδρική λαβή·
επίπεδη βάση. Υ. 2.7· Δχ.
6. Λείπουν τα πόδια.
Αποκρουσμένο χείλος.
Αποτελεί μικρογραφική
έκδοση τριποδικού κυπέλλου
φυσικών διαστάσεων από τον
ίδιο οικισμό. (Betancourt
- Silverman, 1991, 30, pl.
8: 437)

ΜΜΙΙ-ΥΜΙ.

Betancourt -Silverman,
1991, 30, pl. 8: 439.
Silverman, 1978a, 124:
310.

**ΓΡΝ 70) Κύαθος (εικ. 7:
10)**

Οικισμός· οικία Α· δωμάτιο
8. Πηλός καστανός.
Σφαιρικό σώμα· ευθύ χείλος
με πρόχυση· πολύ μικρή
κάθετη λαβή· επίπεδη βάση.
Υ. 4. Αποκολλημένη λαβή.

ΥΜΙ.

Boyd Hawes et al., 1908,
30, pl. II: 3.

**ΓΡΝ 71) Κάλαθος (;) (εικ.
7: 11)**

Οικισμός. Πηλός ερυθρός. Κωνικό σώμα· ευθύ χείλος· δυο γλωσσοειδείς τένοντες αντί λαβών κάτω από το χείλος· επίπεδη βάση. Ύ. 1.5· Δχ. 4.0· Δβ. 2.3. Καλύπτεται από μελανό χρώμα· Κατά τόπους αμυδρά ίχνη λευκού χρώματος. Αποκολλημένη η μια λαβή· επιφάνεια έντονα διαβρωμένη.

Αποτελεί μικρογραφική έκδοση καλάθων φυσικών διαστάσεων από τον ίδιο οικισμό. (Betancourt - Silverman, 1991, 31, pl. 8: 441)

MMII-ΥΜΙΑ.

Betancourt -Silverman,
1991, 31, pl. 8: 442.
Silverman, 1978a, 114:
269, pl. 22d: 4.

ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΣ

ΣΦΓΡ 72) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 8: 1)

Νεκροταφείο. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· κάθετη κυλινδρική λαβή· δισκοειδής βάση. Υ. 7.7· Δ. 8.5· Δχ. 4.9· Δβ. 5.9-6.1. Καστανόφαιο χρώμα καλύπτει το άνω ήμισυ του σώματος, το άνω μέρος της λαβής και το εσωτερικό του χείλους. Δυο ομοιόχρωμες πλευρικές κηλίδες στο σώμα, που καταλήγουν στην κάτω επιφάνεια της βάσης.

MMIB-MMIII.

Betancourt, 1983, 50, pl. 12: 130.

ΣΦΓΡ 73) Πρόχους (εικ. 8: 2)

Νεκροταφείο· περιοχή F' κοντά στον αποθέτη A. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· κοντός λαιμός· ελαφρά ανυψωμένη προχοή· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους· δισκοειδής βάση. Υ. 7.1· Δ. 6.9· Δβ. 3.6. Ελαφρά αποκρουσμένο χείλος· αποσαθρωμένη επιφάνεια.

Βρέθηκε με MM αγγεία, που δεν συνδέονται άμεσα με συγκεκριμένες ταφές στη βιβλιογραφία.

MMIB-MMIII.

Betancourt, 1983, 49, pl. 12: 129. Hall, 1912, 58, fig. 30A.

ΣΦΓΡ 74) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 8: 3)

Νεκροταφείο. Πηλός ερυθροκίτρινος. Σφαιρικό σώμα· κάθετη κυλινδρική λαβή· επίπεδη βάση. Υ. 6.7· Δ. 5.6· Δχ. 3.9· Δβ. 4.0-4.2. Συγκολλημένο το στόμιο και η λαβή.

MMIB-MMIII.

Betancourt, 1983, 50, pl. 12: 131.

ΣΦΓΡ 75) Τριφυλλόστομη πρόχους (εικ. 8: 4)

Νεκροταφείο. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή· δισκοειδής βάση. Υ. 6.7· Δ. 6.5· Δβ. 4.0. Φαιή ταινία εσωτερικά του χείλους· φαιό χρώμα καλύπτει τη λαβή και το άνω ήμισυ του σώματος. Λείπει η προχοή· επιφάνεια διαβρωμένη.

MMIB-MMIII.

Betancourt, 1983, 50, pl. 12: 132.

ΣΦΓΡ 76) Πρόχους (εικ. 8: 5)

Νεκροταφείο· κοντά στον αποθέτη A. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· κοντός λαιμός· κάθετη λαβή· επίπεδη βάση. Ανοιχτόχρωμο επίχρισμα. Μελανές σπείρες που συνδέονται με καμπύλες γραμμές σε όλο το σώμα· ομοιόχρωμες στιγμές στη λαβή.

MMI.

Hall, 1912, 58, fig. 30B.

**ΣΦΓΡ 77) Ραμφόστομη
πρόχους (εικ. 8: 6)**

Νεκροταφείο· κοντά στον αποθέτη Α. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους· δισκοειδής βάση. Ανοικτόχρωμο επίχρισμα. Δέσμη από τρεις μελανές καμπύλες ταινίες διατρέχει το σώμα καθ' ύψος· ομοιόχρωμη ταινία περί το χείλος και τη βάση.

MMI.

Hall, 1912, 58, fig. 30G.

**ΣΦΓΡ 78) Ποτήρι-tumbler
(εικ. 8: 7)**

Νεκροταφείο. Πηλός ροδόχρωμος. Ψηλό κωνικό σώμα· ευθύ χείλος· επίπεδη βάση. Υ. 4.9· Δχ. 4.4-4.6· Δβ. 2.6-2. Τχνη μελανού επιχρίσματος.

MMIA.

Betancourt, 1983, 48, pl. 11: 124.

**ΣΦΓΡ 79) Ανοιχτό αβαθές
αγγείο: Φιάλη ή Λύχνος (;)
(εικ. 8: 8)**

Νεκροταφείο. Στεατίτης. Καμπυλούμενο σώμα· βραχεία οριζόντια λαβή· επίπεδη βάση. Υ. 1.6-1.8· Δ. 7.2· Δχ. 5.2· Δβ. 3. Αναφέρεται ως κύαθος ή κύπελλο από τους Warren - Betancourt. Πρόκειται για το μοναδικό τέτοιο αγγείο από τον Σφουγγαρά. Είχε ίσως χρησιμοποιηθεί ως λύχνος σε ταφικές συνάφειες.

PMII-MMI.

Betancourt, 1983, 51, pl. 12:135. Warren, 1969, 39, 228.

ΑΛΑΤΣΟΜΟΥΡΙ

ΑΛΤΣ 80) Ψευδόστομος αμφορέας

Νεκροταφείο: τομέας I.
Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό
σώμα: δυο κάθετες λαβές:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
6.2. Μελανές ταινίες στο
σώμα: ομοιόχρωμα τρίγωνα
δίπλα στην προχοή.
Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 203, pl.
28b:1, 28d:1. Kanta, 1980,
143-144.

ΑΛΤΣ 81) Ψευδόστομος αμφορέας

Νεκροταφείο: τομέας I.
Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό
σώμα: δυο κάθετες λαβές:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 6.
Μελανόχρωμη διακόσμηση:
στο σώμα ταινίες: στον ώμο
τραπεζοειδή με γραμμωτά
ημικύκλια, τρίγλυφο και
ρόδακας: στην προχοή δυο
περίτεχνα τρίγωνα.
Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 203: 475,
pl. 28b:2, 28d: 2. Kanta,
1980, 143-144.

ΑΛΤΣ 82) Ραμφόστομη πρόχους

Νεκροταφείο: τομέας II.
Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό
σώμα: ψηλός λαιμός: κάθετη
λαβή: επίπεδη βάση. Υ. 8.
Σκουρόχρωμες κυμματιστές
ταινίες στο σώμα, που

ξεκινούν ακτινωτά από τη
βάση του λαιμού και σειρά
από στιγμές.

Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 206: 481
pl. 27g:1. Kanta, 1980,
143-144.

ΑΛΤΣ 83) Ραμφόστομη πρόχους

Νεκροταφείο: τομέας II.
Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό
σώμα: ψηλός λαιμός: κάθετη
λαβή: επίπεδη βάση. Υ. 7.
Τρεις καστανέρυθρες
ταινίες: ομοιόχρωμη ταινία
και άνθος στον ώμο.

Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 205: 479,
pl. 27g:2. Kanta, 1980,
143-144.

ΑΛΤΣ 84) Ραμφόστομη πρόχους (;) (εικ. 9: 1)

Νεκροταφείο: τομέας II.
Πηλός υπόλευκος. Έντονα
συμπιεσμένο σφαιρικό σώμα:
λεπτός ψηλός στενός
λαιμός: μεγάλη κάθετη
λαβή, συμφυής του χείλους:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
5.5. Ερυθρές ταινίες στο
σώμα: ομοιόχρωμες στιγμές,
σχήμα V και σταυρωτό
κόσμημα στον ώμο.

Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 204: 8.
Boyd Hawes et al., 1908,
46, pl. X: 34. Kanta,
1980, 143-144.

**ΑΛΤΣ 85) Ραμφόστομη
πρόχους (εικ. 9: 2)**

Νεκροταφείο: τομέας II.
Πηλός υπόλευκος.
Συμπιεσμένο σώμα: λεπτός
στενός ψηλός λαιμός:
μεγάλη κάθετη λαβή,
συμφυής του χείλους:
επίπεδη βάση. Υ. 5.4.
Ερυθρές ταινίες στο σώμα:
ομοιόχρωμη τεθλασμένη
ταινία στον ώμο.
Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Boyd Hawes et al., 1908,
46, pl. X: 35. Kanta,
1980, 143-144.

**ΑΛΤΣ 86) Ψευδόστομος
αμφορέας (εικ. 9: 3)**

Νεκροταφείο: τομέας II.
Πηλός πράσινος. Σφαιρικό
σώμα: δυο κάθετες λαβές:
ψηλός και λεπτός λαιμός:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 7.
Μελανές οριζόντιες ταινίες
στο σώμα: ομοιόχρωμες
λωρίδες και ρόμβοι στον
ώμο.
Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 204: 7.
Boyd Hawes et al., 1908,
46, pl. X: 36. Kanta,
1980, 143-144.

**ΑΛΤΣ 87) Ψευδόστομος
αμφορέας (εικ. 9: 4)**

Νεκροταφείο: τομέας II.
Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό
σώμα: δυο κάθετες λαβές:
ψηλός και λεπτός λαιμός:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.

6.9. Ερυθρές οριζόντιες
ταινίες στο σώμα:
ομοιόχρωμα ελικοειδή
κοσμήματα και θέμα V στον
ώμο.

Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ

Silverman, 1978, 206: 17.
Boyd Hawes et al., 1908,
46, pl. X: 31. Kanta,
1980, 143-144.

**ΑΛΤΣ 88) Ψευδόστομος
αμφορέας (εικ. 9: 5)**

Νεκροταφείο: τομέας II.
Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό
σώμα: δυο κάθετες λαβές:
ψηλός και λεπτός λαιμός:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
6.6. Ερυθρές ταινίες στο
σώμα: ομοιόχρωμες λοξές
λωρίδες στον ώμο.
Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 204: 6.
Boyd Hawes et al., 1908,
46, pl. X: 33. Kanta,
1980, 143-144.

**ΑΛΤΣ 89) Ψευδόστομος
αμφορέας (εικ. 9: 6)**

Νεκροταφείο: τομέας II.
Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό
σώμα: δυο κάθετες
κυλινδρικές λαβές:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
6.2. Μελανέρυθρες
οριζόντιες ταινίες στο
σώμα: ομοιόχρωμες λοξές
λωρίδες και σταυρωτό
κόσμημα στον ώμο.
Βρέθηκε με πολλά αγγεία
και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 204: 5.
Boyd Hawes et al., 1908,
46, pl. X: 32. Kanta,
1980, 143-144.

ΛΑΓΚΑΔΑ

ΛΓΚ 90) Ραμφόστομη πρόχους (εικ. 9: 7)

Νεκροταφείο· στο στόμιο μεγάλου ταφικού πίθου. Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό σώμα· στενός λαιμός· κάθετη ταινιωτή λαβή, συμφυής του χείλους· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 7.6. Μελανές ταινίες στο σώμα· διακοσμητικά θέματα με ενάλληλα ημικύκλια, που πιθανόν μιμούνται θαλάσσια όστρεα στον ώμο· οριζόντιες ανάγλυφες πτυχώσεις και στιγμές· ολόβαφα ο λαιμός, η προχοή και η λαβή. Βρέθηκε με πολλά αγγεία και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 199: 4, pl. 10b, 13e. Boyd Hawes et al., 1908, 46, pl. X: 19. Kanta, 1980, 143-144.

ΛΓΚ 91) Ραμφόστομη πρόχους (εικ. 9: 8)

Νεκροταφείο· στο στόμιο του ίδιου ταφικού πίθου. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη λαβή, συμφυής του χείλους· δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 5.5. Ερυθρές ταινίες στο κάτω τμήμα του σώματος· διακοσμητικά θέματα με ενάλληλα ημικύκλια, που πιθανόν μιμούνται θαλάσσια όστρεα και ανάμεσά τους κυματοειδείς γραμμές στο άνω τμήμα. Βρέθηκε με πολλά αγγεία και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ

Silverman, 1978, 200: 15. Boyd Hawes et al., 1908, 46, pl. X: 20. Kanta, 1980, 143-144.

ΛΓΚ 92) Ραμφόστομη πρόχους (εικ. 9: 9)

Νεκροταφείο· στο στόμιο του ίδιου ταφικού πίθου. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· κοντός στενός λαιμός· επίπεδη βάση. Υ. 4.3. Ερυθρές οριζόντιες ραβδώσεις σε όλο το σώμα. Αποκολλημένη προχοή και λαβή. Βρέθηκε με πολλά αγγεία και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 199: 8. Boyd Hawes et al., 1908, 46, pl. X: 15. Kanta, 1980, 143-144.

ΛΓΚ 93) Γεφυρόστομη πρόχους (εικ. 9: 10)

Νεκροταφείο· στο στόμιο του ίδιου ταφικού πίθου. Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό σώμα· κοντός ευρύς λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους· επίπεδη βάση. Υ. 5.7. Οριζόντιες μελανές ταινίες στο σώμα· ομοιόχρωμες λοξές ταινίες (ripple) στον ώμο· ανάμεσα σε ώμο και λαιμό δυο επάλληλες σειρές από στιγμές· με μελανό χρώμα καλύπτονται τμήμα του λαιμού και της προχοής, διάφορα σημεία του σώματος και το εσωτερικό του λαιμού. Βρέθηκε με πολλά αγγεία και όστρακα.

ΥΜΙΙΙ.

Silverman, 1978, 199-200:
9, pl. 27: h. Boyd Hawes
et al., 1908, 46, pl. X:
14. Kanta, 1980, 143-144.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΒΣΛΚ 94) Πρόχους (;) (εικ. 9: 11)

Οικισμός· δωμάτιο 12. Πηλός
γκρίζος. Έντονα
καμπυλούμενο σώμα· βραχύς
και πλατύς λαιμός·
ανυψωμένη προχολή·
δισκοειδής βάση. Υ. 7.7·
Δ. 7.6· Δβ. 3. 3.
Ερυθροκάστανη κηλιδωτή
διακόσμηση σε όλο το σώμα,
που εγγράφεται στον τοπικό
ρυθμό Βασιλικής.
Καστανέρυθρο χρώμα
καλύπτει όλη τη βάση.
Αποκολλημένη λαβή· ελαφρά
αποκρουσμένο χείλος·
επιφάνεια διαβρωμένη.

ΠΜΙΙΒ.

Betancourt, 1983, 63, pl.
15: 191.

ΕΠΙΣΚΟΠΗ

ΠΣΚΠ 95) Ψευδόστομος αμφορέας (εικ.10: 1)

Ιερό; Στο εσωτερικό της ίδιας ΥΜΙΙΙΑ πυξίδας. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές· δισκοειδής βάση. Υ. 8.7. Σκουρόχρωμοι ενάλληλοι ρόμβοι στον ώμο· ομοιόχρωμες ταινίες στο σώμα. Φθορές στην επιφάνεια.

Βρέθηκε με άλλους μικκύλους ψευδόστομους αμφορείς, καθώς και ασκό, αλάβαστρο, κύπελλο και δακτυλιόσχημο αγγείο φυσικών διαστάσεων. Από παράδοση.

ΥΜΙΙΙΒ.

Kanta, 1980, 159, fig. 61: 9, 12.

ΠΣΚΠ 96) Ψευδόστομος αμφορέας (εικ.10: 2)

Ιερό; Στο εσωτερικό της ίδιας ΥΜΙΙΙΑ πυξίδας. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές· δισκοειδής βάση. Υ. 7.8. Σκουρόχρωμα διαποίκιλτα τρίγωνα και οχταπόδι με πλοκάμους σε δυο σειρές στον ώμο. Βρέθηκε με τα αγγεία που περιγράφονται παραπάνω (ΠΣΚΠ 95).

ΥΜΙΙΙΒ.

Kanta, 1980, 159, fig. 60: 11, 12.

ΠΣΚΠ 97) Ψευδόστομος αμφορέας (εικ.10: 3)

Ιερό; Στο εσωτερικό της ίδιας ΥΜΙΙΙΑ πυξίδας. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές· δισκοειδής βάση. Υ. 7.7. Σκουρόχρωμες λεπτές τεθλασμένες ταινίες με θηλειές στον ώμο· ομοιόχρωμες ταινίες στο σώμα.

Βρέθηκε με τα αγγεία που περιγράφονται παραπάνω (ΠΣΚΠ 95).

ΥΜΙΙΙΒ.

Kanta, 1980, 159, fig. 60: 7, 8.

ΠΣΚΠ 98) Ψευδόστομος αμφορέας (εικ.10: 4)

Ιερό; Στο εσωτερικό της ίδιας ΥΜΙΙΙΑ πυξίδας. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές· δισκοειδής βάση. Υ. 6.8 Σκουρόχρωμα τρίγωνα στον ώμο· δικτυωτό θέμα αμφίπλευρα της προχόης· ομοιόχρωμες ταινίες πίσω από τον ψευδολαιμό και το σώμα.

Βρέθηκε με τα αγγεία που περιγράφονται παραπάνω (ΠΣΚΠ 95).

ΥΜΙΙΙΒ.

Kanta, 1980, 159, fig. 61:1, 4.

ΠΣΚΠ 99) Ψευδόστομος αμφορέας (εικ.10: 5)

Ιερό; Στο εσωτερικό της ίδιας ΥΜΙΙΙΑ πυξίδας. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές·

δισκοειδής βάση. Υ. 6.5. Σκουρόχρωμο διαποικίλο τρίγωνο στον ώμο, που καλύπτεται με λέπια και στιγμές ομοιόχρωμες τεθλασμένες ταινίες με στελεχωτή σπείρα σε κάθε πλευρά σε πλαίσιο ομοιόχρωμες ταινίες στο σώμα. Βρέθηκε με τα αγγεία που περιγράφονται παραπάνω **(ΠΣΚΠ 95)**.

ΥΜΙΙΙΒ.

Kanta, 1980, 159, fig. 61: 3, 6.

ΠΣΚΠ 100) Ψευδόστομος αμφορέας (εικ.10: 6)

Ιερό; Στο εσωτερικό της ίδιας ΥΜΙΙΙΑ πυξίδας. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές ψηλή δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 4.8. Φθορές στην επιφάνεια. Βρέθηκε με τα αγγεία που περιγράφονται παραπάνω **(ΠΣΚΠ 95)**.

ΥΜΙΙΙΑ.

Kanta, 1980, 159, fig. 61: 2.

ΠΣΚΠ 101) Ψευδόστομος αμφορέας (εικ.10: 7)

Τάφος Seager. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές δακτυλιόσχημη βάση. Σκουρόχρωμες σπείρες και κυματοειδείς γραμμές στον ώμο ρόμβος αλυσιδωτός ανάμεσα σε ταινίες στο σώμα ταινίες στο πόδι και στο κάτω τμήμα του σώματος. Μάλλον βρέθηκε με τα αγγεία **ΠΣΚΠ 102-104**.

ΥΜΙΙΙΑ.

Kanta, 1980, 147, fig. 60: 5, 6.

ΠΣΚΠ 102) Ψευδόστομος αμφορέας

Τάφος Seager. Πηλός. Σφαιρικό σώμα δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές δισκοειδής βάση. Σκουρόχρωμη φυλλοειδής ταινία και ίριδες στον ώμο ομοιόχρωμες ταινίες στο σώμα.

Μάλλον βρέθηκε με τα αγγεία **ΠΣΚΠ 101, 103, 104**.

ΥΜΙΙΙΒ.

Kanta, 1980, 147, n° 5368.

ΠΣΚΠ 103) Ραμφόστομη πρόχους (εικ.10: 8)

Τάφος Seager. Πηλός. Σφαιρικό σώμα κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους δισκοειδής βάση. Σκουρόχρωμες ενάλληλες γωνίες και τεθλασμένες γραμμές στον ώμο ομοιόχρωμες ταινίες στο σώμα.

Μάλλον βρέθηκε με τα αγγεία **ΠΣΚΠ 101, 102, 104**.

ΥΜΙΙΙΑ.

Kanta, 1980, 147-148, fig. 59: 6.

ΠΣΚΠ 104) Ραμφόστομη πρόχους

Τάφος Seager. Πηλός. Σφαιρικό σώμα κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους δισκοειδής βάση. Σκουρόχρωμη φυλλοειδής ταινία στον ώμο.

Μάλλον βρέθηκε με τα
αγγεία **ΠΣΚΠ 101-103**.

ΥΜΙΙΙΑ.

Kanta, 1980, 148, n° 5375.

ΜΟΧΛΟΣ

ΜΧΛ 105) Ραμφόστομη πρόχους (εικ.11: 1)

Νεκροταφείο· τάφος Ι. Μάρμαρο λευκόφαιο. Αβαθές συμπίεσμένο σώμα με οριζόντια κεντρική γωνίωση· κοντός τροχαλιόσχημος λαιμός· ευρύ χείλος· μεγάλη κάθετη κυλινδρική λαβή· επίπεδη βάση. Ύ. 3.5· Δ. 4.7. Βρέθηκε με πήλινα και λίθινα αγγεία ποικίλων διαστάσεων και άλλα μικκύλα.

MMIII.

Seager, 1912, 20, fig. 4: I.d.

ΜΧΛ 106) Λίθινη πυξίδα και πώμα (εικ.11: 2Α, Β)

Νεκροταφείο· τάφος Ι. Χλωρίτης πράσινος. Πολύ ρηχό σχεδόν επίπεδο σώμα με λοξό τοίχωμα· δακτυλιόσχημη βάση. Ύ. 1.2· Δχ. 4.1. Δισκοειδές πώμα με εγχάρακτες ακτινωτές γραμμές.

Βρέθηκαν με θαλάσσια όστρεα, πήλινο λοπάδιο, καθώς και με το γνωστό λίθινο πώμα πυξίδας με λαβή σε σχήμα σκύλου.

MMI.

Soles, 1992, 49-50, pl. 19.

ΜΧΛ 107) Ημισφαιρικός κύαθος (;) (εικ.11: 3)

Νεκροταφείο· τάφος Ι. Στεατίτης ημιδιαφανής

πράσινος. Ρηχό ημισφαιρικό σώμα· εξω νεύον χείλος· επίπεδη βάση. Ύ. 1.5· Δ. 4. Αποκρουσμένο τμήμα του χείλους.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΧΛ 105**.

MMIII.

Seager, 1912, 20, fig. 4: I.g. Warren, 1969, 23, D: 64.

ΜΧΛ 108) Αμφορέας (;) (εικ.11: 4)

Νεκροταφείο· τάφος ΙΙ. Χλωρίτης. Σφαιρικό σώμα· κοντός πλατύς λαιμός· ευθύ χείλος· δυο οριζόντιες πλατειές ταινιωτές λαβές στον ώμο· επίπεδη βάση. Ύ. 7· Δ. 4.3.

Βρέθηκε με πολλά πήλινα και λίθινα αγγεία, καθώς και με χρυσά κοσμήματα, και άλλα αντικείμενα πήλινα, λίθινα, χάλκινα, ασημένια, μολύβδινα.

PMII.

Seager, 1912, 25, fig.: 7: II.j. Warren, 1969, 72, D: 200, P: 361.

ΜΧΛ 109) Αμφορέας (;) (εικ.11: 5)

Νεκροταφείο· τάφος ΙΙ. Στεατίτης μελανοπράσινος με λευκές κηλίδες. Σφαιρικό σώμα· πολύ κοντός λαιμός· εξω νεύον χείλος· επίπεδη βάση. Ύ. 4. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΧΛ 108**.

PMII.

Seager, 1912, 25, fig. 7:II.k. Warren, 1969, 72, D: 201, P: 362.

**ΜΧΛ 110) Απιόσχημο
αλάβαστρο (εικ.11: 6)**

Νεκροταφείο: τάφος II.
Αλάβαστρο κιτρινωπό.
Σφαιρικό, αρκετά
συμπιεσμένο σώμα.
βραχύτατος λαιμός: πλατύ
εξω νεύον χείλος: επίπεδη
βάση. Υ. 3.8· Δ. 4.7.
Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 108**.

PMII-III.

Seager, 1912, 26, fig. 7:
II.o.

**ΜΧΛ 111) Πρόχους (;)
(εικ.11: 7)**

Νεκροταφείο: τάφος II.
Στεατίτης ημιδιαφανής
πράσινος. Σφαιρικό σώμα.
ευρύ στόμιο: πλατύ ευθύ
χείλος: κάθετη ταινιωτή
λαβή: επίπεδη βάση. Υ. 3.5·
Δ. 4.
Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 108**.

PMII-III.

Seager, 1912, 26, fig. 7:
II.p.

**ΜΧΛ 112) Βαθύ κύπελλο με
πόδι (εικ.11: 8)**

Νεκροταφείο: τάφος II.
Στεατίτης πράσινος.
Καμπυλούμενο σώμα: ευθύ
χείλος: τροχαλιόσχημο πόδι.
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
5.8· Δ. 3.2. Εγχάρακτες
γραμμές στο σώμα
σχηματίζουν τριγωνικά
κοσμήματα. Αποκρουσμένο
τμήμα του χείλους. Βρέθηκε
στις ίδιες συνάφειες με το
ΜΧΛ 108.

PMII.

Seager, 1912, 25, fig. 7:
II.h. Warren, 1969, 73, D:
209, P: 374.

**ΜΧΛ 113) Ποτήριο-Tumbler
(εικ.11: 9)**

Νεκροταφείο: τάφος II.
Μάρμαρο λευκόφαιο. Ελαφρά
καμπυλούμενο σώμα: ευθύ
χείλος: σχετικά πλατειά,
επίπεδη βάση. Υ. 4.8· Δ.
4.

Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 108**.

PMII-III.

Seager, 1912, 25, fig. 7:
II.f.

**ΜΧΛ 114) Κύπελλο ή Κύαθος
(;) (εικ.11: 10)**

Νεκροταφείο: τάφος II.
Στεατίτης ημιδιαφανής.
Ημισφαιρικό σώμα με
οριζόντια κεντρική
γωνίωση: εξω νεύον χείλος:
επίπεδη βάση. Υ. 2.2· Δ.
3.6 Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 108**.

PMII-III.

Seager, 1912, 25, fig. 7:
II.n. Warren, 1969, 23, D:
65.

**ΜΧΛ 115) Κύπελλο ή Κύαθος
(;) (εικ.11: 11)**

Νεκροταφείο: τάφος II.
Λευκόφαιη breccia.
Ημισφαιρικό σώμα: εξω
νεύον χείλος: επίπεδη
βάση. Υ. 2· Δ. 4.5.
Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 108**.

PMII-III.

Seager, 1912, 25, fig. 7:
II.c.

**ΜΧΛ 116) Βαθύ κύπελλο με
πόδι (εικ.11: 12)**

Νεκροταφείο: τάφος IV.
Στεατίτης ημιδιαφανής
πράσινος. Ελαφρά
καμπυλούμενο σώμα: εξω
νεύον χείλος:
τροχαλιόσχημο πόδι:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 5·
Δ. 3.

Βρέθηκε με ΠΜΙΙΙ κύπελλο
φυσικών διαστάσεων. Το
σχήμα παραπέμπει στα
αγγεία τύπου αυγοθήκης της
ΠΜΙΙ περιόδου - ρυθμού
Βασιλικής.

ΠΜΙΙ-ΙΙΙ.

Seager, 1912, 47, fig. 18:
IV. 3. Warren, 1969, 73,
D: 205, P: 369.

**ΜΧΛ 117) Αμφορέας (;)
(εικ.12: 1)**

Νεκροταφείο: τάφος V.
Στεατίτης πρασινόφατος
διάστικτος. Σφαιρικό σώμα:
βραχύτατος λαιμός: ευρύ
στόμιο με εξω νεύον
χείλος: επίπεδη βάση. Υ.
4.5· Δ. 3.4.

Στο εσωτερικό του βρέθηκε
επίμηκες χρυσό έλασμα.

Βρέθηκε με πολλά πήλινα
και λίθινα αγγεία, καθώς
και με χρυσά κοσμήματα και
κόκκαλα.

ΠΜΙΙ-ΙΙΙ.

Seager, 1912, 43, fig. 18:
V. g. Warren, 1969, 72, D:
202, P: 363.

**ΜΧΛ 118) Κύπελλο ή Κύαθος
(;) (εικ.12: 2)**

Νεκροταφείο: τάφος V.
Στεατίτης ημιδιαφανής
πράσινος. Ημισφαιρικό
σώμα: ευθύ χείλος: επίπεδη
βάση. Υ. 2.5· Δ. 3.4.

Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 117**.

ΠΜΙΙ-ΙΙΙ.

Seager, 1912, 43, fig. 18:
V.h.

**ΜΧΛ 119) Φιάλη ή Λεκανίδα
(;) (εικ.12: 3)**

Νεκροταφείο: τάφος V.
Αλάβαστρο. Καμπυλούμενο
σώμα: πεπλατυσμένο χείλος:
οριζόντια κυλινδρική λαβή,
συμφυής του χείλους:
επίπεδη βάση. Υ. 2.2· Δ.
4.8.

Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 117**.

ΠΜΙΙ-ΙΙΙ.

Seager, 1912, 43, fig. 18:
V.c.

**ΜΧΛ 120) Φιάλη ή Λεκανίδα
(;) (εικ.12: 4)**

Νεκροταφείο: τάφος V.
Στεατίτης πράσινος.
Καμπυλούμενο σώμα:
πεπλατυσμένο χείλος:
επίπεδη βάση. Υ. 1.3· Δ.
4.

Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 117**.

ΠΜΙΙ-ΙΙΙ.

Seager, 1912, 43, fig: 18:
V.d.

**ΜΧΛ 121) Πιθοειδές (;)
(εικ.12: 5)**

Νεκροταφείο: τάφος VI.
Στεατίτης πράσινος.

Σφαιρικό συμπιεσμένο σώμα· πολύ κοντός λαιμός· πλατύ εξω νεύον χείλος· επίπεδη βάση. Υ. 3.6· Δ. 4. Βρέθηκε με πήλινα και λίθινα αγγεία ποικίλων διαστάσεων, καθώς και με άλλα μικκύλα.

PMII-III.

Seager, 1912, 52, fig.: 22: VI. 9.

**ΜΧΛ 122) Πιθοειδές (;)
(εικ.12: 6)**

Νεκροταφείο· τάφος VI. Μάρμαρο λευκόφαιο. Ημισφαιρικό σώμα· πλατύ εξω νεύον χείλος· επίπεδη βάση. Υ. 1.7· Δ. 2.9. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΧΛ 121**.

PMII-III.

Seager, 1912, 52, fig. 22: VI. 7. Warren, 23, D: 66.

**ΜΧΛ 123) Φιάλη ή Λεκανίδα (;)
(εικ.12: 7)**

Νεκροταφείο· τάφος VI. Μάρμαρο λευκόφαιο. Ελαφρά καμπυλούμενο σώμα· εξω νεύον χείλος με πρόχυση· επίπεδη βάση. Υ. 1.3· Δ. 3.8.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΧΛ 121**.

PMII-III.

Seager, 1912, 52, fig. 22: VI. 12.

**ΜΧΛ 124) Πιθοειδές (;)
(εικ.12: 8)**

Νεκροταφείο· ΒΔ γωνία του τάφου XI. Στεατίτης πράσινος. Σφαιρικό συμπιεσμένο σώμα·

βραχύτατος λαιμός· εξω νεύον χείλος· επίπεδη βάση. Υ. 3.4· Δ. 4.

Βρέθηκε με πήλινα και λίθινα αγγεία ποικίλων διαστάσεων, καθώς και με άλλα μικκύλα.

PMII.

Seager, 1912, 59, fig. 28: XI. 8.

**ΜΧΛ 125) Φιάλη ή Λεκανίδα (;)
(εικ.12: 9)**

Νεκροταφείο· ΒΔ γωνία τάφου XI. Μάρμαρο λευκόφαιο. Καμπυλούμενο σώμα· επίπεδο χείλος· επίπεδη βάση. Υ. 1.5· Δ. 4. Αποκολλημένη οριζόντια λαβή.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΧΛ 124**.

PMII.

Seager, 1912, 59, fig. 28: XI. 3.

**ΜΧΛ 126) Φιάλη ή Λεκανίδα (;)
(εικ.12: 10)**

Νεκροταφείο· ΒΔ γωνία τάφου XI. Στεατίτης ημιδιαφανής πράσινος. Καμπυλούμενο σώμα· ευθύ, επίπεδο χείλος· οριζόντια ραβδοειδής πεπλατυσμένη λαβή· επίπεδη βάση. Υ. 1.5· Δ. 3.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΧΛ 124**.

PMII.

Seager, 1912, 59, fig. 28: XI. 4.

**ΜΧΛ 127) Φιάλη ή Λεκανίδα (;)
(εικ.12: 11)**

Νεκροταφείο· ΒΔ γωνία τάφου XI. Στεατίτης

ημιδιαφανής πράσινος.
Καμπυλούμενο σώμα· εξω
νεύον χείλος· οριζόντια
ραβδοειδής πεπλατυσμένη
λαβή· επίπεδη βάση. Υ. 1.3·
Δ. 3.

Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 124**.

PMII.

Seager, 1912, 59, fig. 28:
XI. 7.

**ΜΧΛ 128) Κύπελλο ή Κύαθος
(;) (εικ.12: 12)**

Νεκροταφείο· τάφος XIII.
Στεατίτης πράσινος.
Ημισφαιρικό σώμα· εξω
νεύον χείλος· επίπεδη
βάση.Υ. 2.5· Δ. 5.5. Α.
Βρέθηκε με πήλινα και
λίθινα αγγεία φυσικών
διαστάσεων.

PMII.

Seager, 1912, 64, fig. 32:
XIII.f. Warren, 1969, 23,
D: 63, P: 112.

**ΜΧΛ 129) Φιάλη ή Λεκανίδα
(;) (εικ.13: 1)**

Νεκροταφείο· τάφος XV.
Ροδόχρωμος λίθος, σπάνιος
στον Μόχλο. Σφαιρικό σώμα·
ευθύ χείλος με πρόχυση·
οριζόντια λαβή· επίπεδη
βάση. Υ. 3.3· Δ. 3.5.

Βρέθηκε με πήλινα και
λίθινα αγγεία φυσικών
διαστάσεων, καθώς και με
μια σφραγίδα.

PMII-III.

Seager, 1912, 66, fig. 37:
XV.d.

**ΜΧΛ 130) Φιάλη ή Λεκανίδα
(;) (εικ.13: 2)**

Νεκροταφείο· τάφος XVII.
Στεατίτης ημιδιαφανής
πράσινος. Καμπυλούμενο
σώμα· ευθύ χείλος·
οριζόντια ραβδοειδής
πεπλατυσμένη λαβή· επίπεδη
βάση. Υ. 1.2· Δ. 2.3.

Βρέθηκε με πήλινα και
λίθινα αγγεία φυσικών
διαστάσεων.

PMII-III.

Seager, 1912, 69, fig. 46:
XVII.b.

**ΜΧΛ 131) Βαθύ κύπελλο με
πόδι (εικ.13: 3)**

Νεκροταφείο· τάφος XIX.
Στεατίτης γκρίζος.
Απιόσχημο σώμα· ευθύ
χείλος· πολύ κοντό και
στενό πόδι· δακτυλιόσχημη
βάση. Υ. 9· Δ. 5. Βρέθηκε
με πήλινα και λίθινα
αγγεία, καθώς και με
εγχειρίδια και κοσμήματα.
Ο XIX είναι ο πλουσιότερα
κτερισμένος τάφος του
νεκροταφείου.

PMII-III.

Seager, 1912, 71, fig. 4:
XIX. 2. Warren, 1969, 73,
D: 208, P: 373.

**ΜΧΛ 132) Βαθύ κύπελλο με
πόδι (εικ.13: 4)**

Νεκροταφείο· τάφος XIX.
Στεατίτης ημιδιαφανής
πράσινος. Απιόσχημο σώμα·
ευθύ χείλος· κοντό
τροχαλιόσχημο πόδι·
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
3.7· Δ. 3. Βρέθηκε στις
ίδιες συνάφειες με το **ΜΧΛ
131**.

PMII-III.

Seager, 1912, 72, fig. 4:
XIX. 6. Warren, 1969, 73,
D: 211, P: 376.

**ΜΧΛ 133) Αωτο κωνικό
κύπελλο (εικ.13: 5)**

Νεκροταφείο: τάφος XIX.
Αλάβαστρο υποκίτρινο.
Κωνικό σώμα: ευθύ χείλος:
επίπεδη βάση. Υ. 3· Δ.
4.5.

Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το **ΜΧΛ 131**.

PMII-III.

Seager, 1912, 72, fig. 4:
XIX. 7.

**ΜΧΛ 134) Ρηχό κύπελλο με
πόδι (εικ.13: 6)**

Νεκροταφείο: τάφος XXI.
Μάρμαρο γκρίζο φλεβωτό.
Ημισφαιρικό σώμα: ευθύ
χείλος: κοντό πόδι: πλατειά
δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 5·
Δ. 7.2. Βρέθηκε με πήλινα
και λίθινα αγγεία, καθώς
και κοσμήματα και φύλλα
χρυσού.

PMII-III.

Seager, 1912, 77, fig. 46:
XXI. 7. Warren, 1969, 73,
D: 216, P: 388.

**ΜΧΛ 135) Βαθύ κύπελλο με
πόδι (εικ.13: 7)**

Νεκροταφείο: επίχωση.
Ασβεστόλιθος
πορτοκαλορόδινος.
Ελλειπτικό σώμα: κοντό
πόδι: πεπλατυσμένη
δακτυλιόσχημη βάση. Υ.
5.5· Δ. 4. Αποθραυσμένο
χείλος.

Φαίνεται κατασκευασμένο
από δυο κομμάτια λίθου. Το
σχήμα παραπέμπει στον τύπο
της ``αυγοθήκης``.

PM.

Seager, 1912, 80, fig. 47:
M. 7. Warren, 1969, 73, D:
212.

**ΜΧΛ 136) Βαθύ κύπελλο με
πόδι (εικ.13: 8)**

Νεκροταφείο: επίχωση.
Στεατίτης πράσινος.
Ελλειπτικό σώμα: εξω νεύον
χείλος: κοντό πόδι:
δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 4·
Δ. 1.5. Ελαφρά
αποκρουσμένο χείλος.

PM.

Seager, 1912, 80, fig. 47:
M. 2. Warren, 1969, 73, D:
210, P: 375.

**ΜΧΛ 137) Κύπελλο ή φιάλη
(;) (εικ.13: 9)**

Νεκροταφείο: επίχωση.
Στεατίτης πράσινος.
Κυλινδρικό σώμα: ευθύ
χείλος: οριζόντια
ραβδοειδής λαβή συμφυής
του χείλους: επίπεδη βάση.
Υ. 1· Δ. 2.2. Αποκρουσμένο
τμήμα της λαβής.

PM.

Seager, 1912, 81, fig. 47:
M. 9.

**ΜΧΛ 138) Κύπελλο (;) (εικ.
13: 10)**

Άγνωστης προέλευσης.
Μάρμαρο λευκόφαιο.
Κυλινδρικό σώμα: ευθύ
χείλος: επίπεδη βάση. Υ.
3.1· Δχ. 3.6· Δβ. 2.9.
Λείπει τμήμα του σώματος.

PMII-MM.I.

Betancourt, 1983, 13, pl.
2: 11. Warren, 1969, 45,
228.

ΜΧΛ 139) Αμφορέας (;)
(εικ.13: 11)

Οικισμός. Στεατίτης
διάστικτος πράσινος.
Απιόσχημο σώμα· κοντός
λοξός λαιμός· επίπεδο
χείλος· δυο οριζόντιες
ταινιωτές λαβές στον ώμο·
επίπεδη βάση. Υ. 8.3.

Σε ΠΜΙΙ επίπεδο.

Warren, 1969, 72, D: 199,
P: 360. Seager, 1909, 288-
289, pl. VIII: 2.

ΠΕΤΡΑΣ

ΠΤΡΣ 140) Πρόχους (εικ.13: 12)

Τάφος. Πηλός πορτοκαλόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· κοντός, ευρύς λαιμός· ευθύ χείλος με πρόχυση· κάθετη κυλινδρική λαβή, συμφυής του χείλους· πλατειά καμπυλούμενη βάση. Οριζόντια ερυθρή ταινία στο σημείο ένωσης του λαιμού με το σώμα, από την οποία ξεκινούν κάθετες, συμμετρικές ομοιόχρωμες καταλοιβάδες.

ΥΜΙΙΙΒ.

Tsiporoulou, 1997, 249, fig. 43c.

ΠΑΛΑΙΚΑΣΤΡΟ

ΠΛΚΣ 141) Πίθος (;)

Οικισμός· τομέας ξ 47· κάτω από ΥΜΙΙΙ τοίχο. Πηλός ερυθροκίτρινος. Το σχήμα θυμίζει πυξίδα, που πλαταίνει προς τους ώμους και καταλήγει σε κοντό κυλινδρικό λαιμό. Στο ύψος του ώμου υπάρχουν τρία κομβία αντί λαβών. Υ. 9. Στην ίδια πηγή αναφέρεται και δεύτερος ανάλογος πίθος.

Ερμηνεύεται ως παιχνίδι.

ΥΜΙΙΙ.

Bosanquet, 1923, 111.

ΠΛΚΣ 142) Πίθος

Οικισμός· τομέας ξ 32. Πηλός υποπράσινος. Τρία αδρά σχηματισμένα κομβία αντί λαβών. Υ. 7.

Ερμηνεύεται ως παιχνίδι.

ΥΜΙΙΙ.

Bosanquet, 1923, 111.

ΠΛΚΣ 143) Πίθος (;)

Νεκροταφείο στη θέση Καστρί· στο εσωτερικό λάρνακας. Υ. 5.

ΥΜΙΙΙ.

Bosanquet, 1923, 111.

ΠΛΚΣ 144) Πιθοειδές (;) (εικ.14: 1)

Αποθέτης VII. Ασβεστόλιθος. Απιόσχημο σώμα· βραχύτατος λαιμός· έξω νεύον χείλος· επίπεδη βάση. Υ. 5.65.

ΜΜΙ.

Bosanquet, 1901-1902, 296, pl. XVII. Warren, 1969, 72, P364.

ΠΛΚΣ 145) Ηθμοπυξίδα (εικ.14: 2)

Οικισμός· τομέας β10· αποθήκη κεραμεικής. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· ευθύ χείλος· δυο οριζόντιες ανυψωμένες ταινιωτές λαβές στον ώμο· κυλινδρικό πόδι· Ψηλή δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 9. Ερμηνεύεται ως παιχνίδι από τον Bosanquet.

ΥΜΙΑ.

Bosanquet, 1923, 66. Hutchinson, 1939-40, 39 pl. 14: e.

ΠΛΚΣ 146) Ηθμοπυξίδα (εικ.14: 3)

Οικισμός· τομέας β13· αποθήκη κεραμεικής. Σφαιρικό σώμα· ευθύ χείλος· δυο οριζόντιες ανυψωμένες ταινιωτές λαβές· κυλινδρικό πόδι· ψηλή δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 9. Ερμηνεύεται ως παιχνίδι από τον Bosanquet.

ΥΜΙΑ.

Bosanquet, 1923, 66. Hutchinson, 1939-40, 33 pl. 14: c.

ΠΛΚΣ 147) Αλαβαστροειδές (;) (εικ.14: 4)

Οικισμός· τομέας β10· αποθήκη κεραμεικής. Σφαιρικό συμπιεσμένο σώμα· κοντός κυλινδρικός λαιμός· αδιαμόρφωτο χείλος· τρεις

κάθετες ταινιωτές λαβές κάτω από το λαιμό· επίπεδη βάση. Εμπίεστη ταινία σε τμήμα του σώματος.

YMII.

Bosanquet, 1923, 57-58, fig. 44.

ΠΛΚΣ 148) Αμφορέας (εικ.14: 5)

Αποθέτης VII. Σφαιρικό σώμα· βραχύς λαιμός· εξωνεύον χείλος· δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές, συμφυείς του χείλους· δακτυλιόσχημη βάση.

MMI.

Bosanquet, 1901-1902, 292-293, fig. 7.

ΠΛΚΣ 149) Πρόχους ή Γαλακτοδόχη (;) (εικ.14: 6)

Νεκροταφείο στη θέση Πάτημα· στον τάφο V και στο εσωτερικό λάρνακας. Κωνικό σώμα· αδιαμόρφωτος λαιμός και χείλος· μεγάλη και χονδρή κάθετη κυλινδρική λαβή· επίπεδη βάση.

MMIA.

Soles, 1992, 186-187.
Bosanquet - Dawkins, 1902-1903, 322, fig. 21: 11.

ΠΛΚΣ 150) Πρόχους (εικ.14: 7)

Οικισμός· κτίριο 3· ΒΔ δωμάτιο. Ημισφαιρικό σώμα· κοντός πλατύς λαιμός και αδιαμόρφωτο χείλος· κάθετη κυλινδρική λαβή· επίπεδη βάση. Αποσπασματικό.

Δυσδιάκριτα ίχνη γραπτής διακόσμησης.

Βρέθηκε με μικρογραφικά κέρατα καθοσιώσεως και ποικίλα άλλα, μάλλον τελετουργικά αντικείμενα.

YMII-YMIIIA1.

MacGillivray, 1989, 429, pl. 64 c.

ΠΛΚΣ 151) Διπλό αγγείο με προχόη (εικ.14: 8)

Ταφική θέση Σαραντάρι· στο εσωτερικό της λάρνακας 24. Αποτελείται από δυο πρόχους με σφαιρικό σώμα και στενό λαιμό, που καταλήγουν σε ψευδοστόμια· τα δυο σώματα απολήγουν σε μια λοξή κυλινδρική προχόη· ταινιωτή ανυψωμένη λαβή συνδέει τα στόμια των αγγείων. Υ. 7.

YMIII.

Bosanquet, 1923, 110, fig. 95: b.

ΠΛΚΣ 152) Ασκός (εικ.14: 9)

Οικισμός· τομέας ε 38. Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό συμπιεσμένο σώμα· μικρή οριζόντια ταινιωτή λαβή στο ανώτερο τμήμα· μεγάλη λοξή κυλινδρική προχόη· επίπεδη βάση. Υ. 6. Οριζόντιες καστανομέλανες ταινίες σε όλο το σώμα· στα μεσοδιαστήματα σειρές λευκών στιγμών. Ολόβαφη η προχόη, η λαβή και το κατώτερο τμήμα του σώματος.

YMIIA.

Bosanquet, 1923, 58, fig. 45.

**ΠΛΚΣ 153) Τριποδικό αγγείο
(εικ.14: 10)**

Οικισμός· οικία Ν· δωμάτιο 14· χώρος παραγωγής κρασιού ή λαδιού. Ελαφρά καμπυλούμενο σώμα· εξω νεύον χείλος· επίπεδη βάση· τρία κοντά πόδια κυκλικής διατομής. Υ. 4.9. Αποκρουσμένη λαβή. Βρέθηκε με βάση πίθου, που μάλλον θα χρησίμευε ως βάση για σταφυλοπιεστήριο ή ελαιοπιεστήριο στο ίδιο δωμάτιο.

ΥΜΙ.

Sackett-Popham, 1970, 236, fig.15: NP102.

**ΠΛΚΣ 154) Τριποδικό αγγείο
(εικ.14: 11)**

Οικισμός· οικία Ν· δωμάτιο 10· αποθήκη κεραμεικής. Ημισφαιρικό σώμα· εξω νεύον χείλος με πρόχυση· μικρή και χονδρή κάθετη κυλινδρική λαβή· επίπεδη βάση· τρία χαμηλά πόδια κυκλικής διατομής. Υ. 3.1.

ΥΜΙ.

Sackett-Popham, 1970, 236, fig. 15: NP81.

ΠΛΚΣ 155) Κύαθος

Οικισμός· οικία Α· δωμάτιο 9. Υ. 4.

ΜΜΙ.

Bosanquet, 1901-1902, 308.

ΠΛΚΣ 156) Κύπελλο

Οικισμός, οικία Ν· δωμάτιο 7. Υ. 2.

ΥΜΙ.

Sackett-Popham, 1970, 235, NP42.

**ΠΛΚΣ 157) Άωτο κωνικό
κύπελλο (εικ.14: 12)**

Οικισμός· οικία Ν· δωμάτιο 2. Κωνικό σώμα· έντονα εξω νεύον χείλος· επίπεδη βάση. Υ.1.3.

ΥΜΙ.

Sackett - Popham, 1970, 224, 235, fig.15: NP1.

**ΠΛΚΣ 158) Κάλαθος (εικ.14:
13)**

Βαθύ κωνικό σώμα· έντονα έξεργο χείλος· διακρινόμενη δακτυλιόσχημη βάση. Ίχνη σκουρόχρωμης φυτικής διακόσμησης στο χείλος και ομοιόχρωμων ταινιών στο σώμα. Το αγγείο αγοράστηκε στο Παλαίκαστρο. Προέρχεται ίσως από τάφο της περιοχής.

ΥΜΙΙΙ.

Bosanquet, 1923, 110-111, fig. 95:c.

ΠΕΤΣΟΦΑΣ

ΠΤΣ 159) Πρόχους (εικ.15: 1)

Ιερό κορυφής. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό σώμα· ψηλός λοξός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή· πλατειά δακτυλιόσχημη βάση. Υ. 3.7· Δβ. 1.7. Αποκρουσμένο τμήμα του λαιμού και του χείλους. Βρέθηκε με ειδώλια, ζώδια και ποικίλα άλλα αγγεία, μικρογραφικά και φυσικών διαστάσεων.

ΠΜΙΙ-ΜΜΙ.

Myres, 1902-1903, 378, pl. XIII: 68. Πλάτων, 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 114, pl. LI: 6.

ΠΤΣ 160) Πρόχους ή Πιθοειδές (;) (εικ.15: 2)

Ιερό κορυφής. Πηλός ροδόχρωμος. Έντονα σφαιρικό συμπιεσμένο σώμα· επίπεδη βάση. Υ. 2.6. Αρκετά αποσπασματικό και έντονα διαβρωμένο. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το ΠΤΣ 159.

ΠΜΙΙ-ΜΜ.Ι.

Πλάτων, 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 115, pl. LI: 7.

ΠΤΣ 161) Πρόχους ή Πιθοειδές (;) (εικ.15: 3)

Ιερό κορυφής. Πηλός ροδόχρωμος. Αβαθές, σφαιρικό σώμα με αμυδρή περιφερική γωνίωση· εξω νεύον, κυρτό χείλος· μικρή οριζόντια λαβή· επίπεδη

βάση. Υ. 2.5· Δχ. 2.7· Δβ. 1.9. Έντονα διαβρωμένο. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το ΠΤΣ 159.

ΠΜΙΙ-ΜΜΙ.

Πλάτων, 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 115, pl. LI: 10.

ΠΤΣ 162) Πρόχους ή Πιθοειδές (;) (εικ.15: 4)

Ιερό κορυφής. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό συμπιεσμένο σώμα· επίπεδη βάση. Υ. 2.1· Δ. 2.4. Αποκρουσμένο χείλος· αποκολλημένη λαβή. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το ΠΤΣ 159.

ΠΜΙΙ-ΜΜΙ.

Πλάτων, 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 115, pl. LI: 3.

ΠΤΣ 163) Αμφορέας (;) (εικ.15: 5)

Ιερό κορυφής. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· λοξός λαιμός και χείλος· επίπεδη βάση. Υ. 3.7· Δ. 3.2. Αποκολλημένες κάθετες λαβές.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το ΠΤΣ 159.

ΠΜΙΙ-ΜΜΙ.

Myres, 1902-1903, 379, pl. XIII: 71. Πλάτων, 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 115, pl. LI: 8.

ΠΤΣ 164) Αμφορέας ή Πιθοειδές (;) (εικ.15: 6)

Ιερό κορυφής. Πηλός ερυθρός. Σφαιρικό

συμπιεσμένο σώμα· δυο οριζόντιες ανυψωμένες λαβές στο σώμα· επίπεδη βάση. Υ. 3.2· Δβ. 1.6. Τχνη καστανού χρώματος στο σώμα. Αποκρουσμένο τμήμα του λαιμού και του χείλους. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΠΤΣ 159**.

PMII-MMI.

Πλάτων, 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 114, pl. LI: 1.

ΠΤΣ 165) Αμφορέας (εικ.15: 7)

Ιερό κορυφής. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα μειούμενο προς το κάθετο κάτω σώμα· δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές· επίπεδη βάση. Υ. 3.0· Δχ: 2.0. Αποκρουσμένο χείλος· φθορές στο σώμα· έντονα διαβρωμένο. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΠΤΣ 159**.

PMII-MMI.

Πλάτων, 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 114, pl. LI: 2.

ΠΤΣ166) Αμφορέας ή Πιθοειδές (;) (εικ.15: 8)

Ιερό κορυφής. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό σώμα· λοξός λαιμός· δύο μεγαλωπές κάθετες λαβές στην κοιλιά· επίπεδη βάση. Υ. 2.7-2.9· Δχ. 3.6· Δβ. 1.6. Αποκρουσμένο τμήμα του λαιμού και του χείλους. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΠΤΣ 159**.

PMII-MMI.

Myres, 1902-1903, 379, pl. XIII: 69. Πλάτων N., 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 115, pl. LI: 9.

ΠΤΣ 167) Αμφορέας ή Πρόχους (;) (εικ.15: 9)

Ιερό κορυφής. Πηλός ροδόχρωμος. Σφαιρικό, συμπιεσμένο σώμα· ελαφρά διαμορφώμενος λαιμός· πολύ πλατειά επίπεδη βάση. Υ. 2.5. Αποκολλημένη λαβή· αποκρουσμένο χείλος· έντονη διάβρωση. Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΠΤΣ 158**.

PMII-MMI.

Myres, 1902-1903, 379, pl. XIII: 70. Πλάτων, 1951, 120-122. Rutkowski, 1991, 114, pl. LI: 4.

ΜΥΡΤΟΣ ΦΟΥΡΝΟΥ ΚΟΡΥΦΗ

MPT 168) Ραμφόστομη πρόχους (εικ.16: 1)

Οικισμός· Ν. άκρο δωματίου 34· αποθέτης κεραμεικής Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό, ελαφρά συμπίεσμένο σώμα· ψηλός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή· πλατειά δισκοειδής βάση. Υ. 10.7· Δ. 7.1. Καλύπτεται από έντονο καστανομέλανο χρώμα. Συγκολλημένο. Βρέθηκε με πρόχου και κύαθο φυσικών διαστάσεων, καθώς και με πολλά όστρακα.

PMIIB

Warren, 1972, 43-45, 136, fig. 73: P514, pl. 55D.

MPT 169) Ραμφόστομη πρόχους (εικ.16: 2)

Οικισμός· δωμάτιο 82· εργαστήριο κεραμεικής. Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό σώμα· βραχύς λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή· δισκοειδής βάση. Υ. 8.3· Δ. 5.9. Καλύπτεται από μελανό χρώμα. Ελαφρά αποκρουσμένο χείλος. Βρέθηκε με 42 περίπου αγγεία φυσικών αλλά και μικρότερων διαστάσεων.

PMIIB.

Warren, 1972, 75-77, 137, fig. 73: P518, pl. 54c.

MPT 170) Ραμφόστομη πρόχους (εικ.16: 3)

Οικισμός· δωμάτιο 25. Πηλός υπόλευκος. Απιόσχημο σώμα· κοντός λαιμός· κάθετη

κυλινδρική λαβή· δισκοειδής βάση. Καλύπτεται από μελανό χρώμα. Υ. 6.65· Δ. 6.35. Λείπει μεγάλο τμήμα του λαιμού και του σώματος. Φέρει ίχνη καύσης. Βρέθηκε με αγγεία φυσικών διαστάσεων, (κύαθο, αμφορέα, κύπελλο), καθώς και με ένα σφράγισμα. Όλο το δωμάτιο ήταν έντονα καμμένο.

PMIIB.

Warren, 1972, 38, 137, fig. 73: P516.

MPT 171) Πρόχους (εικ.16: 4)

Οικισμός· ΝΔ γωνία δωματίου 29. Πηλός υπόλευκος. Σφαιρικό σώμα· κοντός λαιμός· δισκοειδής βάση. Υ. 5.0· Δ. 5.6. Λείπει το μεγαλύτερο μέρος της κάθετης κυλινδρικής λαβής και όλο το χείλος. Έξω από την είσοδο του ίδιου δωματίου βρέθηκε σφράγισμα, ενώ στην είσοδο σφονδύλι και στο κέντρο ιγδίο.

PMIIB.

Warren, 1972, 40-41, 137, fig. 73: P517.

MPT 172) Πρόχους

Οικισμός· επιφανειακό στρώμα πάνω από το δωμάτιο 7. Σφαιρικό σώμα. Υ. 3.2. Καλύπτεται από ερυθρό χρώμα. Λείπουν τμήμα του σώματος, η λαβή και η βάση. Ερμηνεύεται ως παιχνίδι.

PMIIB.

Warren, 1972, 24-25, 137,
(P519, P687)

ΜΥΡΤΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

ΜΡΤΠΡΓ 173) Ευρύστομο πιθοειδές (;) (εικ.16: 5)

Οικισμός· ΒΔ πλαγιά.
Στεατίτης. Παχύ, σφαιρικό
σώμα· εσω νεύον χείλος·
πλατειά κυρτούμενη βάση.

MMI-III A.

Hankey, 1980, 211-212, pl.
78: MP 73/181.

ΜΡΤΠΡΓ 174) Τρεις κάρθοροι (εικ.16: 6)

Οικισμός· βρέθηκαν στο
εσωτερικό ανάλογου
κάρθου φυσικών
διαστάσεων. Πηλός
υπόλευκος. Έχουν λεπτό
κωνικό σώμα· κυματοειδές
χείλος, με πρόχυση· δυο
κάθετες ταινιωτές λαβές,
συμφυείς του χείλους·
χαμηλό τροχαλιόσχημο πόδι·
δισκοειδής βάση.
Σκουρόχρωμο επίχρισμα
εσωτερικά και εξωτερικά
και διακοσμητικά θέματα.

MMI-III A.

Cadogan, 1978, 74-75, fig.
12.

ΜΡΤΠΡΓ 175) Φιάλη ή Λεκανίδα (;) (εικ.16: 7)

Οικισμός. Στεατίτης.
Ημισφαιρικό σώμα· ευθύ
χείλος με πρόχυση·
καμπυλούμενη δισκοειδής
βάση. Αποσπασματικό.

MMI-III A.

Hankey, 1980, 211-212, pl.
78: MP 70/101.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Μικρογραφικά αγγεία από τη Σύμη και τη Ζάκρο.

Οι πληροφορίες για τα μικρογραφικά αγγεία από τη Σύμη και τη Ζάκρο είναι, όπως σημειώθηκε ήδη, πολύ λίγες. Περιορίζονται στην επιγραμματική απαρίθμησή τους, χωρίς να παρέχεται, στις περισσότερες περιπτώσεις, ούτε καν η απεικόνισή τους. Δεν είναι, επομένως, δυνατή η αναλυτική παρουσίαση και ένταξή τους στον κατάλογο. Τα αγγεία από τη Σύμη δεν μπορούν καν να συνεξεταστούν στη συζήτηση που ακολουθεί. Παρουσιάζονται στο παράρτημα αυτό προκειμένου να μη χαθούν εντελώς ως δεδομένα.

ΣΥΜΗ

ΣΜΒΝ 176-190) (εικ.17)

Ιερό· ΒΔ τομέας· στο βαθύτερο στρώμα θυσιών. Στην πλειονότητά τους είναι **άωτα κωνικά ημισφαιρικά κύπελλα**. Φέρουν συχνά φθορές στο σώμα.

Το στρώμα θυσιών περιείχε επίσης κόκκαλα και κέρατα ζώων, αγγεία του τύπου των κυπέλλων κοινωνίας, κύλικες και άωτα κωνικά κύπελλα φυσικού μεγέθους, καθώς και κατάλοιπα από καμμένα ξύλα.

Εικονογραφούνται δεκαπέντε από αυτά.

ΥΜΙΑ.

Λεμπέση, 1984, 456, pl. 227: α.

ΖΑΚΡΟΣ

ZKP 191) Πρόχους (εικ.18: 1)

Αποθέτες λόφου Αγίου Αντωνίου. Σφαιρικό σώμα· τροχαλιόσχημος λαιμός· εξω νεύον χείλος· κάθετη κυλινδρική λαβή· καμπυλούμενη βάση.

MMII.

Dawkins, 1903, 250, fig. 7. Boyd Hawes et al., 1908, 30.

ZKP 192) Πρόχους (εικ.18: 2)

Αποθέτες λόφου Αγίου Αντωνίου. Σφαιρικό σώμα· στενός λαιμός· εξω νεύον χείλος· κάθετη λαβή· επίπεδη βάση.

MMII.

Dawkins, 1903, 250, fig. 11. Boyd Hawes et al., 1908, 30.

ZKP 193) Πρόχους

Οικία G· δωμάτιο I. Βρέθηκε με αγνύθες, θραύσματα λίθινων αγγείων και όστρακα, καθώς και με φακοειδή σφραγιδόλιθο από στεατίτη και λεπίδα οψιανού.

YMIA.

Πλάτων, 1970, 232-233.

ZKP 194) Πρόχους

Οικία G· δωμάτιο IV. Βρέθηκε με κυλινδρικό όστρακο από πόδι ή λαβή αγγείου.

YMIB.

Πλάτων, 1970, 232-233.

ZKP 195) Πρόχους

Κτήριο των Κογχών· δωμάτιο VII. Αποσπασματικό. Βρέθηκε με αγγεία και όστρακα ποικίλων μεγεθών.

MMIIB-YMIA.

Πλάτων, 1975, 363-364.

ZKP 196) Πρόχους

Οικία της Ράμπας· δωμάτιο Αγ.

Βρέθηκε με αγγεία και όστρακα ποικίλων μεγεθών, καθώς και μαύρο βότσαλο, αγνύθες και τριπτήρα.

MMIIB-YMIA.

Πλάτων, 1979, 307-308.

ZKP 197) Πρόχους

Οικία της Ράμπας· δωμάτιο Αγ. Ημισφαιρικό σώμα· αναθύρωση στον ώμο.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάψεις με το **ZKP 196**.

MMIIB-YMIA.

Πλάτων, 1979, 307-308.

ZKP 198) Πρόχους (;)

Ανάκτορο· δωμάτιο LI· βοηθητικός προθάλαμος του μαγειρείου· κατά μήκος του ΝΑ τοίχου.

Ερμηνεύεται ως αγγείο για καρκεύματα.

Βρέθηκε με μικκύλο στάμνο, αμφορέα, και δυο μικκύλους γεφυρόστομους σκύφους· από το ίδιο στρώμα προήλθαν δώδεκα χύτρες διαφόρων

μεγεθών, αμφορέας, σταμνοειδές με ποδίσκους, καθώς και λίθινο τριποδικό ιγδίο και τμήμα πήλινης εσχάρας.

MMIB.

Πλάτων, 1965, 195. Πλάτων, 1974, 192.

ZKP 199) Αμφορέας (εικ.18: 3)

Αποθέτες λόφου Αγίου Αντωνίου. Σφαιρικό σώμα· βραχύς πλατύς λαιμός· ευθύ χείλος· δυο κάθετες κυλινδρικές λαβές· επίπεδη βάση.

MMII.

Dawkins, 1903, 250, fig. 10. Boyd Hawes et al., 1908, 30.

ZKP 200) Αμφορέας

Ανάκτορο· Κεντρική Αυλή. Βρέθηκε με πήλινο τετραγωνικό ραβδίο και κομμάτια λίθινης λοπάδας.

MMIIIIB-ΥΜΙΑ.

Πλάτων, 1964, 154-155.

ZKP 201) Αμφορέας

Οικία Η· δυτικά του κλιμακοστασίου. Πεπιεσμένο σώμα· ελλειψοειδές στόμιο. Βρέθηκε με κομμάτια λίθινου αγγείου, τμήμα πάματος και αδιευκρίνιστο πήλινο εξάρτημα.

ΥΜΙΒ.

Πλάτων, 1970, 243-244.

ZKP 202) Αμφορέας (;)

Ανάκτορο· δωμάτιο LI· βοηθητικός προθάλαμος του μαγειρείου· κατά μήκος του ΝΑ τοίχου.

Ερμηνεύεται ως αγγείο για καρυκεύματα.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ZKP 198**.

MMIB.

Πλάτων, 1965, 195. Πλάτων, 1974, 192.

ZKP 203) Στάμνος (;)

Πεζούλες-Κεφάλια· ταφικό περίφραγμα Β.

Βρέθηκε με πολλές προχοΐσκες, μικρά κύπελλα, κάδους, οινοχοΐσκη, αμφορίσκο, καθώς και λίθινα αγγεία, υφαντικά βάρη, μια ψήφο, ένα χάλκινο δισκάριο, μια χάλκινη τριχολαβίδα, ένα μικρό κομμάτι από στεατίτη και ένα σκαραβοειδή σφραγιδόλιθο.

MMIIIIB-ΥΜΙΑ.

Πλάτων, 1967, 193-194.

ZKP 204) Στάμνος (;)

Ανάκτορο· δωμάτιο LI· βοηθητικός προθάλαμος του μαγειρείου· κατά μήκος του ΝΑ τοίχου.

Ερμηνεύεται ως αγγείο για καρυκεύματα.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ZKP 198**.

MMIB.

Πλάτων, 1965, 195. Πλάτων, 1974, 192.

ZKP 205) Δυο Γεφυρόστομοι Σκύφοι

Ανάκτορο· δωμάτιο LI· βοηθητικός προθάλαμος του

μαγειρείου· κατά μήκος του ΝΑ τοίχου.

Ερμηνεύεται ως αγγείο για καρυκεύματα.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ZKP198**.

MMIB.

Πλάτων, 1965, 195. Πλάτων, 1974, 192.

ZKP 206) Τριποδική χύτρα

Ισχυρό Κτήριο· δωμάτιο Π. Φέρει αποφύσεις αντί ποδιών. Γραπτή διακόσμηση από ομάδα με τρεις αχαιβάδες.

Βρέθηκε με όστρακα αγγείων ποικίλων μεγεθών.

MMIIB.

Πλάτων, 1972, 172-173.

ZKP 207) Τριποδική χύτρα

Ανάκτορο· Δυτική Αυλή. Αποσπασματικό. Βρέθηκε με αγγεία ποικίλων μεγεθών και όστρακα.

MMIIB-ΥΜΙΑ.

Πλάτων Ν., 1979, 294.

ZKP 208) Τριποδική χύτρα

Οικία της Ράμπας· δωμάτιο Φ. Αποσπασματικό.

Βρέθηκε με αγγεία ποικίλων μεγεθών και όστρακα.

MMIIB-ΥΜΙΑ

Πλάτων Ν., 1979, 301-302.

ZKP 209) Λοπάδιο

Οικισμός· Κτήριο των Αποθετών του Ιερού· Αποθέτης Α. Ημισφαιρικό σώμα. Βρέθηκε με τμήμα πυθμένος πυριατηρίου με

ανάγλυφο δίσκο, καθώς και με πυρήνες ελιάς.

MMIIB-ΥΜΙΑ.

Πλάτων, 1969, 234-235.

ZKP 210) Λοπάδιο

Ισχυρό Κτήριο· δωμάτιο Ν. Αποσπασματικό.

Βρέθηκε με αγγεία ποικίλων μεγεθών και όστρακα.

MMIIB.

Πλάτων, 1972, 171-172.

ZKP 211) Λοπάδιο

Ισχυρό Κτήριο· δωμάτιο Ν. Καμπυλούμενο σώμα.

Βρέθηκε με παραλληλεπίπεδη αγνύθα.

MMIIB.

Πλάτων Ν., 1972, 172-173.

ZKP 212) Λοπάδιο

Οικία Β. Αποσπασματικό.

Βρέθηκε με αγγεία ποικίλων μεγεθών και όστρακα.

MMIIB-ΥΜΙΑ.

Πλάτων, 1979, 316.

ZKP 213) Λοπάδιο

Ανάκτορο· Διάδρομος Εργαστηρίων. Βρέθηκε με κομμάτια λίθινης λοπάδας, πυθμένα λίθινου αγγείου, χάλκινα ελάσματα, πήλινη κυλινδρική στάθμη, όστρακο πήλινου μονόμυξου λύχνου, ποικίλα θαλάσσια όστρεα και δόντια ζώων.

MMIIB-ΥΜΙΑ.

Πλάτων, 1967, 176-177

**ΖΚΡ 214) Μόνωτο κύπελλο
(εικ.18: 4)**

Αποθέτες λόφου Αγίου
Αντωνίου. Κωνικό σώμα·
κάθετη ταινιωτή λαβή·
επίπεδη βάση.

MMII.

Dawkins, 1903, 250, fig.
4. Boyd Hawes et al.,
1908, 30.

**ΖΚΡ 215) Κύπελλο με
πρόχυση (εικ.18: 5)**

Αποθέτες λόφου Αγίου
Αντωνίου. Ημισφαιρικό
σώμα· ευθύ χείλος με
πρόχυση· κάθετη κυλινδρική
λαβή· επίπεδη βάση.

MMII.

Dawkins, 1903, 250, fig.
5. Boyd Hawes et al.,
1908, 30.

**ΖΚΡ 216) Βαθύ κύπελλο
(εικ. 18: 6)**

Αποθέτες λόφου Αγίου
Αντωνίου. Ψηλό κυλινδρικό
σώμα· μικρή κάθετη λαβή·
δακτυλιόσχημη βάση.

MMII.

Dawkins, 1903, 250, fig.
8. Boyd Hawes et al.,
1908, 30.

ΖΚΡ 217) Κύπελλο

Ανάκτορο· Κεντρική Αυλή.
Βρέθηκε με όστρακα από
κυάθους, τριποδικό, λίθινο
αγγείο, και από άλλα
αγγεία με ποικίλη
διακόσμηση.

MMIII B-YMI.

Πλάτων, 1971, 233-234.

**ΖΚΡ 218) Άωτο κωνικό
κύπελλο**

Οικία της Ράμπας· δωμάτιο
Αγ.

Βρέθηκε στις ίδιες
συνάφειες με το ΖΚΡ 196.

MMIII B-YMIA.

Πλάτων, 1979, 308-307.

**ΖΚΡ 219) Κύπελλο με
πρόχυση**

Τομέας των Οικιών Α, Β.
Αποθραυσμένη η πρόχυση και
η ταινιόσχημη λαβή.
Βρέθηκε με αγγεία ποικίλων
μεγεθών και όστρακα.

MMIII B-YMIA.

Πλάτων, 1982, 336-337.

ΖΚΡ 220) Κύπελλο

Τομέας των Οικιών Α, Β.
Φέρει τέσσερεις αποφύσεις
αντί ποδιών. Βρέθηκε με
αγγεία ποικίλων μεγεθών
και όστρακα.

MMIII B-YMIA.

Πλάτων, 1982, 336-337.

ΖΚΡ 221) Κύπελλα ή κύαθοι

Οικία Ι. Κύπελλα ή κύαθοι
με ή χωρίς λαβές.

YMI.

Dawkins, 1903, 259.

ΖΚΡ 222) Κύαθος

Αποθέτες λόφου Αγίου
Αντωνίου. Ημισφαιρικό
σώμα· νεύον χείλος· επίπεδη
βάση.

MMII.

Dawkins, 1903, 250, fig.
6. Boyd Hawes et al.,
1908, 30.

ZKP 223) Άωτο αγγείο

Ανάκτορο· Κεντρική Αυλή.
Βρέθηκε με όστρακο από
χύτρα, καθώς και με
υφαντικό βάρος, σφράγισμα,
τμήμα λίθινης βάσης διπλού
πέλεκυ, χάλκινο
εγχειρίδιο, λεπίδες
οψιανού, οστέινο εργαλείο
κ.ά.

MMIII B-ΥΜΙΑ.

Πλάτων, 1965, 192-193.

ZKP 224) Τριποδικό αγγείο

Κτήριο των Κογχών· δωμάτιο
X. Ημισφαιρικό σώμα· δυο
αποφύσεις αντί λαβών.
Βρέθηκε με αγγεία ποικίλων
μεγεθών και όστρακα, καθώς
και πυραμιδικό τριπτήρα,
πήλινη πινακίδα, λίθινο
αντικείμενο και καμμένα
οστά ζώων.

MMIII B-ΥΜΙΑ.

Πλάτων, 1975, 365-366.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Τα αγγεία τύπου Χαμαιζίου

Τα **αγγεία τύπου Χαμαιζίου** αποτελούν μια ενδιαφέρουσα κατηγορία, ιδιαίτερη ως προς τη μορφή και αινιγματική ως προς τη χρήση. Τα πρώτα δείγματα βρέθηκαν από τον Στ. Ξανθουδίδη αρχικά στην εγκατάσταση στο Χαμαίζι Σητείας, που θεωρήθηκε κέντρο παραγωγής τους. Εμφανίζονται κυρίως στην Κεντρική και Ανατολική Κρήτη. Πιθανόν να παρήγοντο και στα Μάλια, απ' όπου προήλθε μεγάλη ποσότητα τέτοιων αγγείων. Με μικρές παραλλαγές, όλα έχουν απιόσχημο σώμα, στενό κυλινδρικό λαιμό και αδιαμόρφωτο χείλος, μια κάθετη κυλινδρική λαβή και δισκοειδή βάση. Φέρουν, στην πλειονότητά τους, χιαστές εγχαράξεις στο λαιμό και, μερικές φορές, σημεία ιερογλυφικής γραφής. Χρονολογούνται, κατά κανόνα, στη MM περίοδο.

Τα αγγεία της κεραμεικής αυτής ομάδας δεν μπορούν να χαρακτηριστούν μικκύλα, καθώς δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι πρόκειται για μικρογραφικά ή μάλλον για μικρά αγγεία. Οι διαστάσεις τους, ωστόσο, εμπίπτουν στο όριο που ενδεικτικά θέσαμε για τα μικρογραφικά αγγεία. Έτσι, συλλέχτηκαν και παρουσιάζονται μερικά παραδείγματα στο παράρτημα ΙΙ της εργασίας, ως ξεχωριστό σύνολο που απλά συγκρίνεται με το κύριο σώμα των δεδομένων του καταλόγου.

ΧΑΜΑΙΖΙ

ΧΜΖ 225) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ. 19: 1)

Αγροικία; Πηλός υπόλευκος. Υ. 5-7. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

Βρέθηκε με ποικίλα αγγεία και με ειδώλια.

MMI-III A.

Ξανθουδίδης, 1906, 147-148, πιν. 9:2. Πλάτων, 1951, 122-124. Davaras, 1976, 46-48. Davaras 1972, 283-288.

ΧΜΖ 226) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ. 19: 2)

Αγροικία; Πηλός υπόλευκος. Υ. 5-7. Ο λαιμός

καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΧΜΖ 225**.

MMI-III A.

Εανθουδίδης, 1906, 147-148, πιν. 9:1. Πλάτων, 1951, 122-124. Davaras 1972, 283-288.

ΧΜΖ 227) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ. 19: 3)

Αγροικία; Πηλός υπόλευκος. Απόφυση αντί λαβής στο μέσον περίπου του ύψους, με κάθετη διάτρηση. Ύ. 5-7. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΧΜΖ 225**.

MMI-III A.

Εανθουδίδης, 1906, 147-148, πιν. 9: 3. Πλάτων, 1951, 122-124. Davaras 1972, 283-288.

ΜΑΛΙΑ

ΜΛ 228) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.19: 4)

Οικία Θ' εργαστήριο λ. Πηλός ανοιχτός φαιός. Ύ 7.4' Δ. 7. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

Βρέθηκε με όστρακα και αγγεία, καθώς και με πέτρινα και οστέινα εργαλεία.

MMIA.

Van Effenterre, 1976, 77, pl. XI: 70.

ΜΛ 229) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.19: 5)

Οικία Θ' εργαστήριο λ. Πηλός πορτοκαλόχρωμος. Τρία ιερογλυφικά σημεία στη βάση, χαραγμένα πριν από το ψήσιμο: α) σταυρός ημιτελής, β) βέλος, γ) διπλός πέλεκυς. Ύ. 6' Δ. 5.5.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΛ 228**.

MMIA.

Van Effenterre, 1976, 77, pl. XXVIII: A, pl. XI: 11.158.

ΜΛ 230) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.19: 6)

Οικία Θ' εργαστήριο λ. Πηλός ανοιχτός φαιός. Ύ. 5.9' Δ. 5.8. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΛ 228**.

MMIA.

Van Effenterre, 1976, 76, pl. XI: 69. Andreou, 1978, fig. 20.

ΜΛ 231) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.19: 7)

Οικία Θ' εργαστήριο λ. Πηλός πορτοκαλόχρωμος. Ύ. 5.8' Δ. 5.4. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

Βρέθηκε στις ίδιες συνάφειες με το **ΜΛ 228**.

MMIA.

Van Effenterre, 1976, 77, pl. XI: 71.

ΜΛ 232) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.19: 8)

Νεκρόπολη Χρυσόλακκου.
Πηλός υποκίτρινος. Υ. 6. Ο
λαιμός καλύπτεται από
χιαστές εγχαράξεις.
Αρκετά διαβρωμένο.

MMI-II.

Demargne, 1945, 19, pl.
XXXI: 2: 8649.

**ΜΛ 233) Αγγείο τύπου
Χαμαιζίου (εικ.19: 9)**

Νεκρόπολη Χρυσόλακκου.
Πηλός υποκίτρινος. Υ. 5.5.
Ο λαιμός καλύπτεται από
χιαστές εγχαράξεις.

MMI-II.

Demargne, 1945, 9, pl.
XXVII: 1: 8506.

**ΜΛ 234) Αγγείο τύπου
Χαμαιζίου (εικ.19: 10)**

Νεκρόπολη Χρυσόλακκου.
Πηλός κίτρινος. Υ. 5. Ο
λαιμός καλύπτεται από
χιαστές εγχαράξεις.

MMI-II.

Demargne, 1945, 19, pl.
XXXI: 2: 8650.

ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΡΠΖ 235) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.20: 1)

Πηλός υπόλευκος. Ο λαιμός καλύπτεται από εγχάρακτες γραμμές, που βαίνουν διαγώνια, όλες προς μια κατεύθυνση. Τρία δυσδιάκριτα ιερογλυφικά σημεία στη βάση: α) σκύλος, που στρέφει το κεφάλι προς τα πίσω, β) σπονδικό αγγείο, γ) δυο σιγμοειδή κοσμήματα. Αρκετά διαβρωμένο.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935 - 1936, 76-77, 81, fig. 17, 21, pl. 10: 645.

ΤΡΠΖ 236) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.20: 2)

Πηλός υπόλευκος. Απιόσχημο σώμα· κυλινδρικός λαιμός· κάθετη κυλινδρική λαβή· δισκοειδής βάση. Υ. 6. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81, pl. 10: 647.

ΤΡΠΖ 237) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.20: 3)

Πηλός υπόλευκος. Υ. 5.5. Ο λαιμός καλύπτεται από εγχάρακτες γραμμές, που βαίνουν διαγώνια, όλες προς μια κατεύθυνση.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81, pl. 10: 646.

ΤΡΠΖ 238) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.20: 4)

Πηλός υπόλευκος. Υ. 5.2. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81, pl. 10: 648.

ΤΡΠΖ 239) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.20: 5)

Πηλός υπόλευκος. Υ. 4.2. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

MMI.

Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, 76, 81-82, pl. 10: 649.

ΒΡΟΚΑΣΤΡΟ

ΒΡΚ 240) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.20: 6)

Οικισμός· δωμάτιο 36. Ο λαιμός καλύπτεται από χιαστές εγχαράξεις.

PMII.

Hall, 1914, 115-117, fig. 67.

ΠΑΛΑΙΚΑΣΤΡΟ

ΠΑΚΣ 241) Αγγείο τύπου Χαμαιζίου (εικ.20: 7)

Οικισμός· κτίριο ο. Πηλός
υπόλευκος. Ο λαιμός
καλύπτεται από χιαστές
εγχαράξεις.

Σε διαταραγμένο ΥΜΙΙΙ
στρώμα.

Bosanquet - Dawkins 1902-
1903, 323, fig. 22: 1.

II. ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΓΓΕΙΩΝ

Τα δεδομένα

Η παρουσίαση των χαρακτηριστικών των μικρογραφικών αγγείων που μελετήθηκαν απεικονίζεται στους **Πίνακες 1 - 7** και στα **Γραφήματα 1, 2**. Οι διακυμάνσεις και διαφοροποιήσεις των δεδομένων οφείλονται, σε μεγάλο βαθμό, στην αποσπασματικότητα των πληροφοριών στη βιβλιογραφία. Τέλος, δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι οι παρακάτω παρατηρήσεις αφορούν ένα δείγμα και όχι το σύνολο των μικρογραφικών αγγείων και είναι, επομένως, εξορισμού σχετικές.

Τα μικρογραφικά αγγεία, που παρουσιάστηκαν είναι διακόσια εικοσιοχτώ **(228)** (**Πίνακας 1**). Σε αυτά περιλαμβάνονται τα συνοπτικά δεδομένα από τα αγγεία της Σύμης και της Ζάκρου. Δεν συμπεριλαμβάνονται, ωστόσο, τα αγγεία τύπου Χαμαιζίου (**Παράρτημα I, II**).

1. Στη σειρά της ποσοτικής τους εκπροσώπησης, τα **σχήματα** των αγγείων που μελετήθηκαν είναι τα ακόλουθα (**Πίνακας 1**).

72 **πρόχοι** αντιστοιχούν στο 31,58% του συνολικού αριθμού των αγγείων. Από αυτές, 38 είναι **απλές** (52,78%)· 18 είναι **ραμφόστομες** (25,00%)· 13 είναι **τριφυλλόστομες** (18,06%)· 2 είναι **απιόσχημες** (2,78%)· 1 είναι **γεφυρόστομη** (1,39%).

52 **κύπελλα** αντιστοιχούν στο 22,81% του συνολικού αριθμού των αγγείων. Από αυτά, 22 είναι **άωτα κωνικά** (42,31%)· 16 είναι **κύπελλα με πόδι** (30,77%)· 10 είναι **κύπελλα (ρηχά ή βαθιά)** (19,23%)· 2 είναι **τριποδικά** (3,85%)· 2 είναι **κύπελλα με πρόχυση** (3,85%).

30 **αμφορείς** αντιστοιχούν στο 13,16% του συνολικού αριθμού των αγγείων. Από αυτούς, 16 είναι **κανονικοί αμφορείς** (53,33%)· 14 είναι **ψευδόστομοι** (46,67%).

17 **πίθοι** αντιστοιχούν στο 7,46% του συνολικού αριθμού των αγγείων. Από αυτούς, 15 είναι **πίθοι - πιθοειδή** (88,23%)· 2 είναι **πιθαμφορείς** (11,77%).

7 **φιάλες ή λεκανίδες** αντιστοιχούν στο 3,07%.

6 **κύαθοι** αντιστοιχούν στο 2,63% του γενικού συνόλου των αγγείων. Από αυτούς, 3 είναι **κανονικοί κύαθοι** (50,00%)· 3 είναι **ημισφαιρικοί** (50,00%).

4 **απίοσχημα αλάβαστρα** και 1 **αλαβαστροειδές** αντιστοιχούν στο 2,19%.

5 **λοπάδια** αντιστοιχούν στο 2,19%.

4 **κύπελλα ή κύαθοι** αντιστοιχούν στο 1,75%.

3 **στάμνοι** αντιστοιχούν στο 1,32%.

3 **κάνθαροι** αντιστοιχούν στο 1,32%.

3 **τριποδικές χύτρες** αντιστοιχούν στο 1,32%.

3 **τριποδικά αγγεία** αντιστοιχούν στο 1,32%.

2 **ηθμοπυξίδες** αντιστοιχούν στο 0,88%.

1 **ασκός** και 1 **ασκοειδές** αντιστοιχούν στο 0,88%.

2 **κάλαθοι** αντιστοιχούν στο 0,88%.

2 **ποτήρια** αντιστοιχούν στο 0,88%.

2 **γεφυρόστομοι σκύφοι** αντιστοιχούν στο 0,88%.

2 **κύπελλα ή φιάλες** αντιστοιχούν στο 0,88%.

1 **αγγείο με προχρή** αντιστοιχεί στο 0,44%.

1 **πυξίδα** αντιστοιχεί στο 0,44%.

1 **φιάλη ή λύχνος** αντιστοιχεί στο 0,44%.

1 **δίωτο ευρύστομο αγγείο** αντιστοιχεί στο 0,44%.

1 **διπλό αγγείο** αντιστοιχεί στο 0,44%.

1 **άωτο αγγείο** αντιστοιχεί στο 0,44%.

Τέλος, τα **αγγεία τύπου Χαμαιζίου** είναι 17.

Από τους τύπους των μικκύλων αγγείων υπερτερούν, κατά συνέπεια, ποσοτικά οι **πρόχοι** με 31,58% και ακολουθούν τα **κύπελλα** με 22,81%. Έπονται οι **αμφορείς** με 13,16% και οι **πίθοι** με 7,46%. Ακολουθούν σε μικρότερα ποσοστά οι υπόλοιποι τύποι αγγείων.

2. Ως προς τα **υλικά κατασκευής (Πίνακας 2)**, για τα μικκύλα αγγεία έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικές ποικιλίες πηλών και περισσότερα είδη λίθων, όπως αλάβαστρο, στεατίτης, μάρμαρο, χλωρίτης, breccia, ροδόχρωμος λίθος, ασβεστόλιθος.

Υπερισχύουν τα **πήλινα αγγεία** που φτάνουν στο ποσοστό 74,50%, έναντι των **λίθινων αγγείων** 25,50%.

Από πηλό έχουν κατασκευαστεί ειδικότερα:

62 **πρόχοι**. Από αυτές, 29 είναι **απλές**· 17 είναι **ραμφόστομες**· 13 είναι **τριφυλλόστομες**· 2 είναι **απιόσχημες**· 1 είναι **γεφυρόστομη**.

26 **κύπελλα**. Από αυτά, 19 είναι **άωτα κωνικά**· 4 είναι **κύπελλα (ρηχά ή βαθιά)**· 2 είναι **τριποδικά**· 1 είναι **κύπελλο με πόδι**.

22 **αμφορείς**. Από αυτούς, 14 είναι **ψευδόστομοι αμφορείς**· 8 είναι **κανονικοί αμφορείς**.

11 **πίθοι**. Από αυτούς, 9 είναι **πίθοι - πιθοειδή**· 2 **πιθαμφορείς**.

4 **απιόσχημα αλάβαστρα - αλαβαστροειδή**.

3 **κάνθαροι**.

2 **κύαθοι**. Από αυτούς, 1 είναι **ημισφαιρικός**.

2 **ηθμοπυξίδες**.

2 **ασκοί - ασκοειδή**.

1 **ποτήρι**.

1 **στάμνος**.

1 **αγγείο με προχρή**.

1 **κάλαθος**.

1 **δίωτο ευρύστομο αγγείο**.

1 **διπλό αγγείο**.

Τέλος, τα **αγγεία τύπου Χαμαιζίου** είναι και τα 17 από πηλό.

Από λίθο έχουν κατασκευαστεί:

17 κύπελλα. Από αυτά, 15 είναι **κύπελλα με πόδι** (ΤΡΠΖ 31-38, ΜΧΛ 112, 116, 131, 132, 134, 135, 136). 1 είναι **κύπελλο βαθύ** (ΜΧΛ 138). 1 είναι **άωτο κωνικό** (ΜΧΛ 133).

7 φιάλες ή λεκανίδες (ΜΧΛ 119, 120, 123, 126, 129, 130, ΜΡΤΠΡΓ 175).

6 πίθοι - πιθοειδή (ΜΛ 1, ΜΧΛ 121, 122, 124, ΠΛΚ 144, ΜΡΤΠΡΓ 173).

5 αμφορείς (ΜΛ 12, ΜΧΛ 108, 109, 117, 139).

4 κύπελλα ή κύαθοι (ΜΧΛ 114, 115, 118, 128).

2 πρόχοι. Από αυτές, 1 είναι **απλή** (ΜΧΛ 111) και 1 είναι **ραμφόστομη** (ΜΧΛ 105).

2 ημισφαιρικοί κύαθοι (ΜΛ 16, ΜΧΛ 107).

2 κύπελλα ή φιάλες (ΜΧΛ 125, 137).

1 απιόσχημο αλάβαστρο (ΜΧΛ 110).

1 ποτήρι (ΜΧΛ 113).

1 πυξίδα (ΜΧΛ 106).

1 φιάλη ή λύχνος (ΣΦΓΡ 79).

Για τα 49 λίθινα μικκύλα αγγεία έχουν συνολικά χρησιμοποιηθεί 7 είδη **λίθων**. (Πίνακας 3)

Από **στεατίτη** είναι 31 αγγεία (63,17%) (ΜΛ 16, ΤΡΠΖ 31-38, ΣΦΓΡ 79, ΜΧΛ 107, 109, 111, 112, 114, 116-118, 120, 121, 124, 126, 128, 130-132, 136, 137, 139, ΜΡΤΠΡΓ 173, 175).

Από **μάρμαρο** έχουν κατασκευαστεί 8 αγγεία (16,33%) (ΜΛ 1, ΜΧΛ 105, 113, 122, 123, 125, 134, 138).

Από **αλάβαστρο** έχουν κατασκευαστεί 4 αγγεία (8,61%) (ΜΛ 12, ΜΧΛ 110, 119, 133).

Από **ασβεστόλιθο** είναι 2 αγγεία (4,08%) (ΜΧΛ 135, ΠΛΚ 144).

Από **χλωρίτη** είναι 2 αγγεία (4,08%) (ΜΧΛ 106, 108).

Από **breccia** είναι 1 αγγείο (2,04%) (ΜΧΛ 115).

Από **ροδόχρωμο** λίθο είναι 1 αγγείο (2,04%) (ΜΧΛ 129).

Από τους λίθους, λοιπόν, υπερτερεί ο στεατίτης με 63,17% και ακολουθεί το μάρμαρο με 16,33%.

3. Ως προς τη διακόσμηση, 74 από τα αγγεία είναι **διακοσμημένα** (41%) και 105 **ακόσμητα** (59%) (Πίνακας 4).

Ανάμεσα στα **διακοσμημένα** αγγεία είναι:

36 **πρόχοι**. Από αυτές, 15 είναι **ραμφόστομες**· 14 είναι **απλές**· 6 είναι **τριφυλλόστομες**· 1 είναι **γεφυρόστομη**.

17 **αμφορείς**. Από αυτούς, 14 είναι **ψευδόστομοι αμφορείς**· 3 είναι **κανονικοί αμφορείς**.

6 **πίθοι**. Από αυτούς, 4 είναι **πίθοι - πιθοειδή**· 2 **πιθαμφορείς**.

3 **απιόσχημα αλάβαστρα - αλαβαστροειδή**.

3 **κάνθαροι**.

2 **κύπελλα**.

2 **κάλαθοι**.

1 **ασκός**.

1 **ποτήρι**.

1 **στάμνος**.

1 **αγγείο με προχοή**.

1 **δίωτο ευρύστομο αγγείο**.

Τέλος, και τα 17 **αγγεία τύπου Χαμαιζίου** είναι διακοσμημένα.

Ενώ **ακόσμητα** είναι:

32 **κύπελλα**. Από αυτά, 16 είναι **κύπελλα με πόδι**· 7 είναι **κύπελλα (ρηχά - βαθιά)**· 7 είναι **άωτα κωνικά**· 2 είναι **τριποδικά**.

27 **πρόχοι**. Από αυτές, 17 είναι **απλές**· 5 είναι **τριφυλλόστομες**· 3 είναι **ραμφόστομες**· 2 είναι **απιόσχημες**.

10 **αμφορείς**.

7 **φιάλες ή λεκανίδες**.

5 **κύαθοι**. Από αυτούς, 3 είναι **ημισφαιρικοί**.

4 **κύπελλα ή κύαθοι**.

3 **γεφυρόστομοι σκύφοι**.

2 **απιόσχημα αλάβαστρα - αλαβαστροειδή**.

2 **κύπελλα ή φιάλες**.

1 **ασκοειδής**.

1 ποτήρι.

1 πυξίδα.

Διακοσμημένες είναι, επομένως, κατά κανόνα οι πρόχοι (36 στις 72), και ακολουθούν οι αμφορείς (17 στους 30). Ακόσμητα είναι κατά κανόνα τα κύπελλα (32 στα 52).

4. Σχετικά με την προέλευσή τους, τα αγγεία βρέθηκαν σε ανακτορικές πόλεις και οικισμούς, στα ίδια τα ανάκτορα, σε νεκροταφεία και μεμονωμένους τάφους, ιερά, ιερά κορυφής και σπήλαια. (Πίνακας 5, 5Α, Γράφημα1)
Συγκεκριμένα:

37,78% των αγγείων εντοπίστηκε σε **οικισμούς**.

32,00% σε **τάφους**.

14,67% σε **ιερά - ιερά κορυφής**.

8,44% σε **ανάκτορα**.

7,11% στο **σπήλαιο της Τραπέζας**.

Αναλυτικότερα από **οικισμούς** προήλθαν:

33 **πρόχοι**. Από αυτές, 21 είναι **απλές**· 8 είναι **τριφυλλόστομες**· 4 είναι **ραμφόστομες**.

14 **κύπελλα**. Από αυτά, 6 είναι **άωτα κωνικά**· 4 είναι **κύπελλα (ρηχά - βαθιά)**· 2 είναι **τριποδικά**· 1 είναι **κύπελλο με πόδι**
1 είναι **κύπελλο με πρόχυση**.

11 **πίθοι**. Από αυτούς, 9 είναι **πίθοι - πιθοειδή**· 2 **πιθαμφορείς**.

4 **κύαθοι**. Από αυτούς, 1 είναι **ημισφαιρικός**.

4 **λοπάδια**.

3 **αμφορείς**.

3 **κάνθαροι**.

3 **τριποδικά αγγεία**.

2 **απίοσχημα αλάβαστρα - αλαβαστροειδή**.

2 **ηθμοπυξίδες**.

2 **τριποδικές χύτρες**.

1 **ασκός**.

1 **αγγείο με προχοή**.

1 **κάλαθος**.

1 φιάλη ή λεκανίδα.

Τέλος, 9 αγγεία τύπου Χαμαιζίου.

Αντίστοιχα σε ανακτορικά συμφραζόμενα εντοπίστηκαν:

4 πρόχοι. Από αυτές, 3 είναι απλές· 1 είναι τριφυλλόστομη.

3 κύπελλα.

2 αμφορείς.

2 απιόσχημα αλάβαστρα - αλαβαστροειδή.

2 γεφυρόστομοι σκύφοι.

1 λοπάδιο.

1 στάμνος.

1 τριποδική χύτρα.

1 ημισφαιρικός κύαθος.

1 ασκοειδές.

1 άωτο αγγείο.

Σε χώρους λατρείας, βρέθηκαν:

15 άωτα κωνικά κύπελλα.

13 αμφορείς. Από αυτούς, 8 είναι ψευδόστομοι.

4 πρόχοι.

1 πίθος - πιθοειδές.

Ταφές, τέλος, συνώδευαν:

11 κύπελλα. Από αυτά, 7 είναι κύπελλα με πόδι 2 είναι κύπελλα (ρηχά - βαθιά)· 1 είναι άωτο κωνικό 1 είναι κύπελλο με πρόχυση.

7 πρόχοι. Από αυτές, 11 είναι ραμφόστομες· 7 είναι απλές·

3 είναι τριφυλλόστομες· 1 είναι απιόσχημη· 1 είναι γεφυρόστομη.

12 αμφορείς. Από αυτούς, οι 6 είναι ψευδόστομοι αμφορείς.

6 φιάλες ή λεκανίδες.

5 πίθοι - πιθοειδή.

4 κύπελλα ή κύαθοι.

2 στάμνοι.

2 κύπελλα ή φιάλες.

2 ποτήρια.

1 απιόσχημο αλάβαστρο.

1 ημισφαιρικός κύαθος.

1 πυξίδα.

1 φιάλη ή λύχνος.

1 δίκωτο ευρύστομο αγγείο.

1 διπλό αγγείο.

Τέλος, 3 αγγεία τύπου Χαμαιζίου.

Σε αυτά πρέπει να προστεθούν 8 πρόχοι, 8 κύπελλα με πόδι και 5 αγγεία τύπου Χαμαιζίου από το σπήλαιο της Τραπέζας, το οποίο είχε μάλλον πλέον ταφική χρήση.

5. Όσον αφορά τη χρονολόγησή τους, τα αγγεία καλύπτουν όλη την Εποχή του Χαλκού. (Πίνακας 6, Γράφημα 2) Ποικίλοι τύποι μικρογραφικών αγγείων εμφανίζονται ήδη την ΠΜ περίοδο, η ποσότητά τους αυξάνει κατά τη ΜΜΙ/ΜΜΙΙ, εμφανίζει τη μεγαλύτερή της πυκνότητα στη ΜΜΙΙΙ/ΥΜΙ, και μειώνεται από την ΥΜΙΙ περίοδο. Μερικοί μόνο τύποι υφίστανται κατά την ΥΜΙΙΙ περίοδο. Πιο συγκεκριμένα:

Οι **πρόχοι** εμφανίζονται την ΠΜ περίοδο, αυξάνονται κατά τη ΜΜΙ/ΥΜΙ και μειώνονται την ΥΜΙΙ/ΥΜΙΙΙ περίοδο. Από αυτές, οι **ραμφόστομες** εμφανίζονται την ΠΜ περίοδο, συνεχίζουν τη ΜΜΙ/ΙΙ και επανεμφανίζονται την ΥΜΙΙΙ με μεγαλύτερη πυκνότητα· οι **τριφυλλόστομες** μαρτυρούνται από τη ΜΜΙ έως και την ΥΜΙ· οι **απίοσχημες** υφίστανται μόνο κατά την ΠΜΙΙ/ΜΜ· η **γεφυρόστομη** μαρτυρείται μόνο την ΥΜΙΙΙ.

Τα **άωτα κωνικά** εμφανίζονται την ΠΜΙΙ/ΙΙΙ και πλεονάζουν τη ΜΜΙΙ/ΥΜΙ· **κύπελλα με πόδι** εμφανίζονται την ΠΜΙΙ/ΠΜΙΙΙ καθώς και την ΥΜΙ· **τριποδικά κύπελλα** μαρτυρούνται στη ΜΜΙΙ/ΥΜΙ· **κύπελλα με πρόχυση** τη ΜΜΙΙ/ΙΙΙ.

Οι **αμφορείς** εμφανίζονται ήδη την ΠΜ περίοδο, αλλά πλεονάζουν κυρίως τη ΜΜ/ΥΜΙ· οι **ψευδόστομοι αμφορείς** μαρτυρούνται μόνο κατά την ΥΜΙΙΙ.

Οι **πίθοι** διαγράφουν μια σταθερή πορεία από τη ΜΜ έως την ΥΜΙΙΙ περίοδο· ενώ **πιθαμφορείς** μαρτυρούνται στην ΥΜΙ.

Φιάλες ή **λεκανίδες** χρονολογούνται στην ΠΜΙΙ/ΙΙΙ.

Απιόσχημα αλάβαστρα - αλαβαστροειδή εμφανίζονται στη MMIII/YMI.

Λοπάδια υφίστανται κατά τη MMIII/YMI.

Κύπελλα ή κύαθοι μαρτυρούνται την ΠMII/III.

Στάμνοι μαρτυρούνται κατά τη MMIII/YMI.

Κάνθαροι εμφανίζονται στη MM/ MMIII.

Τριποδικές χύτρες και άλλα **τριποδικά αγγεία** υφίστανται κατά τη MMIII/YMI.

Κύαθοι και **ημισφαιρικοί κύαθοι** υφίστανται από την ΠM/YMI.

Ηθμοπυξίδες μαρτυρούνται την YMI.

Ασκοί- ασκοειδή εμφανίζονται στην YMII.

Κάλαθοι υφίστανται στη MMII/YMI καθώς και στην YMIII.

Κύπελλα ή φιάλες μαρτυρούνται την ΠMII/III.

Γεφυρόστομοι σκύφοι εμφανίζονται στη MM.

Ποτήρια μαρτυρούνται την ΠMII/MMI.

Το **αγγείο με προχολή** εμφανίζεται στην YMI.

Η **πυξίδα** υφίσταται τη MM.

Η **φιάλη ή λύχνος** εμφανίζεται στην ΠMII/III.

Το **δίωτο ευρύστομο αγγείο** χρονολογείται στη MM/II, το **διπλό αγγείο** στην YMI και το **άωτο αγγείο** στη MMIII/YMI.

Τέλος, τα **αγγεία τύπου Χαμαιζίου** εμφανίζονται μάλλον στην ΠM αλλά υπερσχύουν κατά τη MM/II, και ένα μόνο βρέθηκε σε YMIII συνάφειες.

Τα κυριότερα στοιχεία από τους **Πίνακες 1-6** παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στον **συνθετικό πίνακα δεδομένων (Πίνακας 7)**, όπου συνδυάζονται η προέλευση, τα σχήματα, η ποσοτική εκπροσώπηση του κάθε τύπου στην αντίστοιχη εγκατάσταση και η χρονολόγηση των αγγείων.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα δεδομένα που παρέχει ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 228²⁷ μικρογραφικών αγγείων από την Ανατολική Κρήτη προκύπτουν μερικές συνθετικές παρατηρήσεις. Οι παρατηρήσεις αυτές θα ήταν, φυσικά, πολύ πιο δόκιμες εάν οι πληροφορίες ήταν πληρέστερες και το δείγμα μας μεγαλύτερο σε γεωγραφικό και χρονολογικό εύρος.²⁸

Τα αγγεία που μελετήθηκαν ανήκουν σε πολλούς και ποικίλους τύπους που είναι εν γένει γνωστοί και σε φυσικές διαστάσεις. Μάλλον, όμως, όχι σε όλους. Έχει κανείς την εντύπωση, ότι διαφαίνονται κάποιες προτιμήσεις ως προς τους τύπους και τους υποτύπους των αγγείων που αποδίδονται κάθε φορά μικρογραφικά. Ιδιαίτερα δημοφιλή σχήματα είναι οι πρόχοι, τα κύπελλα, οι αμφορείς, οι πίθοι και τα πιθοειδή, που εμφανίζονται σε πολλές παραλλαγές και συμφωνούν συνήθως με τις γενικές προτιμήσεις της κάθε πολιτισμικής περιόδου (π.χ. ψευδόστομοι αμφορείς στην ΥΜΙΙΙ περίοδο). Πιο μεμονωμένα κατασκευάζονται ορισμένοι τύποι που δεν είναι γενικά πολύ συνηθισμένοι ούτε σε φυσικές διαστάσεις, όπως τα αλαβαστροειδή, οι στάμνοι, οι κάνθαροι, οι κάλαθοι, τα ποτήρια, οι πυξίδες, οι ηθμοπυξίδες, τα ασκοειδή, τα διπλά αγγεία. Περιορισμένα κατασκευάζονται, όμως, και σχήματα που είναι κοινότερα στην κεραμική φυσικών διαστάσεων, όπως τα λοπάδια, οι λεκανίδες, οι τριποδικές χύτρες και άλλα τριποδικά αγγεία. **(Πίνακας 1)** Απουσιάζουν δε εντελώς από τον κατάλογο των μικρογραφικών αγγείων αρκετά από τα σχήματα που είναι σε χρήση στη μινωική Κρήτη της 2^{ης} χιλιετίας, όπως τα καδόσχημα αγγεία, οι

²⁷ Εκτός από τα αγγεία τύπου Χαμαιζίου (βλ. και παραπάνω, σελ. 59).

²⁸ Η συστηματικότερη προσέγγιση της Κεντρικής Κρήτης κατά την 3^η χιλιετία θα προσέθετε μάλλον πολλά στοιχεία, αφού θα συμπεριλάμβανε, για παράδειγμα, τα πολυπληθή μικρογραφικά αγγεία από τους τάφους της Μεσαράς. (Xanthoudides, 1924. Branigan, 1970)

πρόχειλες, ή οπισθότμητες πρόχοι, τα κύπελλα με ευθέα τοιχώματα, τα θήλαστρα.

Οι επιλογές στο σχηματολόγιο των μικκύλων αγγείων μπορεί να εξαρτώνται από πολλές παραμέτρους. Φαίνεται, πράγματι, ότι αποδίδονται κατά κανόνα τύποι των αγγείων σε φυσικές διαστάσεις και μάλιστα οι συνηθέστεροι από αυτούς. Προτιμώνται, πιθανόν σχήματα που ήταν πιο εύκολο να αποδοθούν μικρογραφικά, τα οποία επιπλέον διακοσμούνται στους εκάστοτε τρέχοντες κεραμικούς ρυθμούς. Η αρχική επιλογή κάποιων σχημάτων μπορεί να έγινε αυθόρμητα και να αποτέλεσε, κατόπιν, αντικείμενο μίμησης, στο πλαίσιο της εγκατάστασης ή και μιας ευρύτερης περιοχής και εποχής. Ή μπορεί να βασίσθηκε στις προσωπικές προτίμησεις του κατασκευαστή ή του χρήστη του μικκύλου αγγείου, που δεν αποκλείεται να ήταν το ίδιο άτομο. Μερικά σχήματα θα χρειάζονταν αρκετή επιδεξιότητα έως και τέχνη, ακόμη και επινοητικότητα για την κατασκευή και τη διακόσμησή τους. Τα αγγεία αυτά πιθανόν κατασκευάζονταν από τους τεχνίτες -κεραμουργούς και λιθοξόους- που παρήγαγαν και τα αγγεία φυσικών διαστάσεων, ή από κάποιους μαθητευόμενους, ή και από τους ίδιους τους χρήστες.

Οι μικρογραφικοί τύποι αποδίδουν στην πλειονότητά τους το σχήμα και τη διακόσμηση αγγείων φυσικών διαστάσεων. Παρατηρούνται, ωστόσο, και ορισμένες ιδιαιτερότητες ως προς κάποια τους χαρακτηριστικά, που διαμορφώνουν παραλλαγές στη γενική τους απόδοση και ίσως προκύπτουν απλώς από τη διαφορά στο μέγεθος των αγγείων. Όταν οι διαστάσεις είναι πολύ μικρές, είναι φυσικό να περιορίζεται η εμβέλεια των κινήσεων και, επομένως, οι επιλογές του κατασκευαστή, ενώ οι ομοιότητες με το πρωτότυπο περιορίζονται έτσι σε βασικά του χαρακτηριστικά. Αποδίδονται, δηλαδή, μόνο τα στοιχεία

εκείνα των μεγάλων αγγείων που κρίνονται απαραίτητα και μπορούν να προσαρμοστούν στα μικρογραφικά ομοιώματα.

Με μικρές ή μεγαλύτερες παραλλαγές και διαφοροποιήσεις ``αναπαράγονται'', συνεπώς, υπό κλίμακα γνωστοί τύποι αγγείων φυσικών διαστάσεων, από την ίδια συνήθως εγκατάσταση, ή από άλλες θέσεις της Ανατολικής Κρήτης. Χαρακτηριστικά είναι μερικά παραδείγματα, όπως τα τριποδικά κύπελλα από τα Γουρνιά (**ΓΡΝ 68, 69, εικ. 7: 8, 9**) που αποδίδουν ανάλογο αγγείο φυσικών διαστάσεων με ευθέα όμως και όχι καμπυλούμενα πόδια (**εικ. 21: 1**).²⁹ Με ανάλογο τρόπο και ο κάλαθος (**ΓΡΝ 71, εικ. 7: 11**) αποδίδει μεγαλύτερο κάλαθο (**εικ. 21: 2**)³⁰, καθώς και το αγγείο με προχόη (**ΓΡΝ 61, εικ. 7: 1**) αποτελεί παραλλαγή άλλου σε κανονικές διαστάσεις (**εικ. 21: 3**).³¹ Τέλος, οι πρόχοι **ΓΡΝ 47, 48, 54** και αρκετές ακόμη (**εικ. 5: 9, 10, εικ. 6: 3**) έχουν ακριβή παράλληλα στη χρηστική κεραμεική (**εικ. 21: 4, 5**).³² Η αντιστοιχία αυτή μικρογραφικών και κανονικών τύπων αγγείων αποτελεί σχεδόν κανόνα στις εγκαταστάσεις που μελετήθηκαν. Ενδιαφέρον είναι, επιπλέον, ότι στο πλαίσιο κάθε εγκατάστασης οι μικρογραφικοί τύποι εμφανίζονται μάλλον σε κάποια ποσοτική αναλογία με τους αντίστοιχους μεγαλύτερους τύπους.

Είναι αρκετά δύσκολο να μιλήσουμε για μια ενδεχόμενη ``μοναδικότητα'' μερικών σχημάτων μικρογραφικών αγγείων, εξαιτίας της ελλιπούς βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης και κυρίως της απουσίας δημοσιεύσεων των συνολικών κεραμικών συνόλων από τις εγκαταστάσεις προέλευσής τους. Μπορεί πράγματι μερικοί τύποι να μην είναι γνωστοί σε κανονικές διαστάσεις, όπως συμβαίνει π.χ με το δίωτο ευρύστομο αγγείο από τα Μάλια (**ΜΛ 11, εικ. 2: 1**). Ακόμη και για τα **αγγεία τύπου Χαμαιζίου (ΧΜΖ 225-227, ΜΛ 228-234, ΤΡΠΖ**

²⁹ Betancourt - Silverman, 1991, 30, pl. 8: 437.

³⁰ Αυτόθι, 30, pl. 8: 441.

³¹ Boyd Hawes et al., 1908, pl. 8: 22.

³² Betancourt - Silverman, 1991, 30, pl. 11: 504, 29: 643.

235-239, **ΒΡΚ** 240, **ΠΑΚΣ** 241) δεν είναι σαφές, όπως σημειώθηκε ήδη, εάν πρόκειται για τύπο μικρού ή μικρογραφικού αγγείου.

Μικκύλα αγγεία έχουν κατασκευαστεί από ποικίλα είδη τοπικών επί το πλείστον, και σπανιότερα εισηγμένων πρώτων υλών. **(Πίνακας 2)** Πολλές πηγές πηλού που προμήθευαν τα ανακτορικά και τα επαρχιακά κέντρα έχουν εντοπιστεί σε περισσότερα σημεία του ισθμού της Ιεράπετρας και του κόλπου της Σητείας.³³ Αυτές είναι ικανές να ανταποκριθούν στις ανάγκες των αντίστοιχων τοπικών εργαστηρίων, και να τα τροφοδοτήσουν με επάρκεια. Η παράλληλη ανίχνευση κεραμικών εργαστηρίων σε πολλές εγκαταστάσεις στις περιοχές αυτές δείχνει ότι η κατασκευή των αγγείων γινόταν συχνά κοντά στις πηγές της πρώτης ύλης.³⁴

Με ανάλογο τρόπο, η πλειονότητα των λίθων που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή μικρογραφικών αγγείων υπάρχει σε αφθονία στην Ανατολική Κρήτη, μια περιοχή πλούσια σε πετρώματα, όπως ο στεατίτης, ο χλωρίτης, το μάρμαρο, ο χαλκίτης, ο ασβεστόλιθος. **(Πίνακας 3)** Το αλάβαστρο ήταν από τα λίγα υλικά που εισαγόταν, φαίνεται, από άλλες περιοχές της Κρήτης (π.χ από την Κνωσό;) και του Αιγαίου, ή ακόμη, κατά τον Warren, και από την Αίγυπτο.³⁵

Οι τρόποι πρόσκτησης των υλικών για τα μικκύλα εγγράφονται, όπως είναι λογικό, απόλυτα σε εκείνους που διέπουν τη συνολικότερη παραγωγή των αγγείων. Στο πλαίσιο των οικονομικών ανταλλαγών της Εποχής του Χαλκού στο

³³ Gifford - Myer, 1984, 118-125. Πηγές πηλού εντοπίστηκαν στα Γουρνιά, το Κεντρί, την Ψείρα, τον Πλατύσκινο, τη Ρίζα Αχλαδιών, την Κληματαριά, τον Πετρά, το Σταυρό, στη Ζού, στον Ανάλουκα, στο Παλαίκαστρο, στις Χοχλακιές, στον Αζοκέραμο, στο Καλό Νερό, στο Διασκάρι, στο Μακρυγιαλό, στην Επισκοπή, στη Μυρσίνη και στην ευρύτερη περιοχή της Ζάκρου και των Μαλίων.

³⁴ Είναι λογικό ότι στα ανάκτορα των Μαλίων και της Ζάκρου λειτουργούσαν κεραμικά εργαστήρια που δεν έχουν ως σήμερα εντοπιστεί. (Blitzer, 1984, 143-153. Day, 1997, 219-227. Πλάτων, 1956, 237-238. Kanta, 1980, 288-293. Day, 1995, 149-175).

³⁵ Warren, 1960, 124-143. Seager, 1912, 99-101. Hood, 1993, 180-183.

προϊστορικό Αιγαίο, γινόταν διακίνηση λίθων, ακόμη και πηλών, καθώς και τελειωμένων αγγείων –όσο βέβαια και των προϊόντων που αυτά περιείχαν– ανάμεσα σε ανακτορικά κέντρα και οικισμούς της Ανατολικής και της υπόλοιπης Κρήτης, όσο και των νησιών, του ηπειρωτικού ελλαδικού χώρου, αλλά και των γειτονικών πολιτισμών της Ανατολικής Μεσογείου.³⁶ Έτσι εξηγείται η εμφάνιση ορισμένων τύπων αγγείων και υλικών, που δεν υπήρχαν ή δεν ήταν διαδεδομένα στη μινωική Κρήτη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Μόχλος, που θεωρείται βασικό κέντρο παραγωγής λίθινων αγγείων με τα οποία προμήθευε άλλες κρητικές εγκαταστάσεις, καθώς και εισαγωγής αγγείων, πολύτιμων και ημιπολύτιμων υλικών, όπως ορισμένων τύπων αλαβάστρου, που σύμφωνα με τους ειδικούς προερχόταν από το Αιγαίο και την Αίγυπτο.³⁷ Σημαντικό είναι ότι τα επιμέρους μινωικά εργαστήρια είχαν το καθένα τη δική του παραγωγή, η οποία συχνά αλληλεπιδρούσε με την παραγωγή των άλλων εργαστηρίων, αλλά και ``καινοτομούσε`` διαγράφοντας μια δική του τοπική πορεία, όπως φαίνεται από την ποικιλία και τις παραλλαγές των μικρογραφικών όσο και των κανονικών βέβαια αγγείων.

Περισσότερα είναι τα ακόσμητα από ό,τι τα διακοσμημένα πήλινα και λίθινα μικρογραφικά αγγεία, κατ' αναλογία και πάλι με εκείνα σε φυσικές διαστάσεις. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται στο μικρό τους μέγεθος που δεν θα διευκόλυνε τη διακοσμησή τους. **(Πίνακας 4)** Επιπλέον, ορισμένα έχουν υποστεί σοβαρές φθορές που έχουν αλλοιώσει την επιφάνεια και την ενδεχόμενη αρχική τους διακόσμηση. Οι παραπάνω παρατηρήσεις δεν μοιάζουν, ωστόσο, επαρκείς. Εφόσον πάρα πολλά μικκύλα είναι διακοσμημένα και φέρουν, μάλιστα, συχνά σύνθετο διάκοσμο, όπου συνδυάζονται ποικίλα και περίτεχνα θέματα. Στο

³⁶ Day, 1997, 226-227. Kanta, 1980, 294-297.

³⁷ Warren, 1960, 124-143. Branigan, 1991, 97-104.

επίπεδο αυτό προσαρμόζονται, δηλαδή, πλήρως στους σύγχρονους τους διακοσμητικούς ρυθμούς.

Μικρογραφίες αγγείων έχουν εντοπιστεί σε όλα τα γνωστά είδη εγκαταστάσεων: σε σύνολα από οικισμούς, τάφους και ιερά. **(Πίνακας 5, 5Α, Πίνακας 7, Γράφημα 1)** Διαφαίνονται, επιπλέον, κάποιες προτιμήσεις τύπων ανά εγκατάσταση, γεγονός που μπορεί να σχετίζεται με τη χρήση ή με τον συμβολισμό τους. Για παράδειγμα, στα Γουρνιά και τον Μύρτο Φούρνου Κορυφή κυριαρχούν οι πρόχοι, στο ενδεχόμενο ιερό της Επισκοπής κυριαρχούν οι ψευδόστομοι αμφορείς, στη Σύμη τα κύπελλα κ.τ.ό. **(Πίνακας 7)**

Παρόλο που σπάνια διευκρίνιζεται η ακριβέστερή τους προέλευση, φαίνεται ότι μικκύλα βρίσκονται συχνά σε χώρους εργασίας και αποθήκευσης οικισμών και ανακτόρων. Έτσι, στα Μάλια ο μικκύλος πίθος **ΜΛ 2** βρέθηκε σε εργαστήριο. Ενώ σε αποθήκη βρέθηκαν οι πρόχοι **ΜΛ 4, 5, 6**, τα απιόσχημα αλάβαστρα **ΜΛ 13, 14**, το πτηνόμορφο γεφυρόστομο αγγείο **ΜΛ 10**, ο ημισφαιρικός κύαθος **ΜΛ 15** και τα κύπελλα **ΜΛ 17, 18**. Στον Μύρτο Φούρνου Κορυφή η ραμφόστομη πρόχους **ΜΡΤ 168** προήλθε από αποθέτη κεραμεικής, και η ανάλογη **ΜΡΤ 169** από εργαστήριο. Στο Παλαίκαστρο, οι ηθμοπυξίδες **ΠΛΚ 145, 146**, το αλαβαστροειδές **ΠΛΚ 147** και το τριποδικό αγγείο **ΠΛΚ 154** βρίσκονταν όλα σε αποθήκες. Ενώ το τριποδικό αγγείο **ΠΛΚ 153** προήλθε από οικοβιοτεχνικό, μάλλον, χώρο, που σχετιζόταν με την παραγωγή κρασιού ή λαδιού. Στη Ζάκρο, η πρόχους **ΖΚΡ 198**, ο αμφορέας **ΖΚΡ 202**, ο στάμνος **ΖΚΡ 204** και οι δυο γεφυρόστομοι σκύφοι **ΖΚΡ 205** βρέθηκαν, όλα μαζί, σε βοηθητικό προθάλαμο του μαγειρείου του ανακτόρου.

Μικρογραφικά αγγεία ανάλογων τύπων συγκαταλέγονται στα αναθήματα σε ιερά (Μάλια, Καρφί, Σύμη, Επισκοπή; Πετσοφάς), καθώς και στα κτερίσματα σε ταφές (Μόχλος, Σφουγγαράς). Οι ακριβείς τους συνάψεις δεν είναι συνήθως

γνωστές, με ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως, στην περίπτωση του Μόχλου, που οι τάφοι και το περιεχόμενό τους απαριθμούνται αναλυτικά.

Στις ενδιαφέρουσες, όμως, πληροφορίες για την ``τοπογραφία`` των μικρογραφικών αγγείων στα αρχαιολογικά τους συμφραζόμενα εγγράφονται, για παράδειγμα, εκείνες για το διπλό αγγείο **(ΠΑΚΣ 151)** από το Σαραντάρι, που βρέθηκε στο εσωτερικό λάρνακας· και προπαντός η περίπτωση των τριών κανθάρων από τον Μύρτο Πύργο **(ΜΡΤΠΡΓ 174)**, οι οποίοι περιέχονταν στο εσωτερικό πανομοιότυπου κανονικού κανθάρου. Κάτι ανάλογο, μάλλον, ίσχυε και με τους ψευδόστομους αμφορείς από την Επισκοπή **(ΠΣΚΠ 95-100)**, που βρέθηκαν στο εσωτερικό πυξίδας φυσικών διαστάσεων.

Τα επιμέρους, εξάλλου, ανασκαφικά σύνολα στα οποία ανήκουν τα μικκύλα εναρμονίζονται με τις γενικότερες αρχαιολογικές συνάψεις των κανονικών αγγείων. Στην πλειονότητά τους, όσα βρέθηκαν σε οικισμούς συνανήκουν με χρηστικά αγγεία διαφόρων τύπων και με εργαλεία (αγνύθες, σφονδύλια, ιγδία, τριπτήρες κ.ά). Στους τάφους, πάλι, και ιδιαίτερα σε εκείνους του Μόχλου μικκύλα αγγεία βρέθηκαν με άλλα κτερίσματα και προσωπικά αντικείμενα (εγχειρίδια, χρυσά κοσμήματα, και άλλα πήλινα, λίθινα, μεταλλικά τέχνηρα). Θα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρον εάν γνωρίζαμε τις ανθρωπολογικές συνάψεις (φύλα, κυρίως ηλικίες κ.λ.π.) των νεκρών που σχετίζονται με τα μικκύλα, γεγονός που δυστυχώς δεν συμβαίνει. Στα ιερά, τέλος, μικρογραφικά αγγεία συνδυάζονται με αντικείμενα τελετουργικά, αναθηματικά ή χρηστικά, όπως, κέρατα καθοσίωσης, ανθρωπόμορφα ειδώλια και ζώδια, κεραμική φυσικών διαστάσεων κ.ά.

Η χρονολόγηση των αγγείων που μελετήθηκαν συμφωνεί με εκείνη των αγγείων φυσικών διαστάσεων ως προς το σχηματοτολόγιο, τα υλικά, τις κατασκευαστικές τεχνικές, τη διακόσμηση. **(Πίνακας 6, Γράφημα 2, Συγκριτικός**

χρονολογικός πίνακας της Εποχής του Χαλκού) Πράγματι, τα μικκύλα καλύπτουν χρονολογικά ολόκληρη την Εποχή του Χαλκού, συνεχίζοντας μια πλούσια νεολιθική παράδοση. Εμφανίζουν, όπως ήδη σημειώθηκε, κάποια μεγαλύτερη πυκνότητα κατά τη MMIII/YMI περίοδο, ενώ αραιώνουν αισθητά κατά την YMII και ιδιαίτερα την YMIII περίοδο.

Τα μικρογραφικά αγγεία θα έπαιζαν, με βεβαιότητα, κάποιον ρόλο στο πλαίσιο των οικιστικών, ταφικών και ιερών τους συνόλων. Το ζήτημα είναι ποιός -ή ποιοί- ήταν ακριβώς ο προορισμός τους. Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί κάποιες υποθέσεις σχετικά με τις χρήσεις τους, όπως οι παρακάτω.

Μικρογραφικά αγγεία, όπου και αν εντοπίστηκαν, θα μπορούσαν να διατηρούν τη χρηστική λειτουργία των αναλόγων τους σε φυσικές διαστάσεις, με πολύ πιο περιορισμένες βέβαια δυνατότητες. Πίθοι, ηθμοπυξίδες, πρόχοι, αμφορείς, κύλικες, κύπελλα και κύαθοι, αλλά και ασκοί, λοπάδια, τριποδικά αγγεία, όπως εκείνα από τα Μάλια, το Παλαίικαστρο, τη Ζάκρο, συμμετείχαν ενδεχόμενα στη διαδικασία παρασκευής, κατανάλωσης έως και αποθήκευσης πολύ μικρών ποσοτήτων προϊόντων, όπως είναι το λάδι, το κρασί, αλλά και μπαχαρικά ή καρυκεύματα, που θα χρησιμοποιούνταν, στην περίπτωση αυτή, σε καθημερινή βάση, όπως φαίνεται να προτείνει ο N. Πλάτωνας για μερικά μικκύλα από τη Ζάκρο (**ZKP 198, 202, 204, 205**).³⁸ Με την έννοια αυτή, οι ψευδόστομοι αμφορείς μπορεί να προορίζονταν για αγαθά πιο περιορισμένης παραγωγής, όπως τα αρωματικά έλαια, οι πυξίδες για τη φύλαξη μικρών πολύτιμων αντικειμένων, ίσως μεμονωμένων κοσμημάτων. Εξαιτίας της ιδιαιτερότητας του σχήματός τους και της απουσίας προτύπου τους σε φυσικές διαστάσεις τα αγγεία

³⁸ Πλάτων, 1965, 195, 1974, 192. Silverman, 1978a, 89-90. Betancourt - Silverman, 1991, 67-68.

τύπου Χαμαιζίου³⁹ μπορεί να είχαν τον ίδιο ρόλο με τις πρόχους ή τις γαλατιέρες. Τα ίδια θα μπορούσαν, ακόμη, να αποτελούν μονάδες μέτρησης ή ``μεζούρες`` καθώς είναι πολύ ομοιόμορφα στο σχήμα, και έχουν πιθανόν αναλογικά συγκρίσιμες διαστάσεις. Η παρατήρηση αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει στην ιδέα ότι δεν αποκλείεται και τα μικκύλα να είχαν κάποιο παρόμοιο σκοπό, υπόθεση που, ίσως, αξίζει να διερευνηθεί διεξοδικότερα.

Είναι, όμως, επίσης, πιθανόν, πέρα από κάθε χρηστική λειτουργία, τα μικκύλα να είχαν και συμβολικότερο, π.χ. αισθητικό ή και διακοσμητικό χαρακτήρα, όπως οι μινιατούρες που στολίζουν, συνήθως, τους σημερινούς χώρους.⁴⁰ Μέσα από ανάλογους συλλογισμούς, μικρογραφικά αγγεία θα ήταν δυνατόν να χρησιμοποιήθηκαν και ως παιχνίδια ή αθύρματα, που συνέβαλαν στη διασκέδαση και την εκπαίδευση παιδιών και μεγάλων.⁴¹ Δεν μπορεί, τέλος, να αποκλεισθεί κάποια ``μαγική``, προφυλακτική ή και αποτροπαϊκή φόρτιση των αγγείων, όπως έχει υποστηριχθεί και για άλλους τύπους ομοιωμάτων, που θεωρείται ότι προορίζονταν να προστατεύουν τις κατοικιακές δομές και τα άτομα που τις πλαισιώνουν.⁴² Δεδομένης της συχνής εύρεσης των μικκύλων σε αποθηκευτικούς, εργαστηριακούς και άλλους χώρους καθημερινής δραστηριότητας, η δεύτερη αυτή κατηγορία ερμηνευτικών υποθέσεων μοιάζει, πιστεύουμε, πιο αδύναμη.

Χρηστικά και συμβολικότερα χαρακτηριστικά μπορεί, ωστόσο, να συνδυάζουν τα αγγεία που βρέθηκαν σε ιερά και ταφικά συμφραζόμενα. Αφού εξορισμού συμμετείχαν στη λειτουργική όσο μάλλον και την αναθηματική σκευή ιερών, για παράδειγμα του παλαιοανακτορικού ιερού της πόλης των Μαλίων, του ενδεχόμενου ιερού στην Επισκοπή, των ιερών

³⁹ Εανθουδίδης, 1906, 118-153. Ζώης, 1969, 5-6.

⁴⁰ Marangou, 1993, 3.

⁴¹ Ucko, 1962. 38-54. Marangou, 1993, 247-248, 255. Boyd Hawes et al., 1908, 29. Πλάτων, 1970, 242. Bosanquet, 1923, 66.

⁴² Marangou, 1993, 255.

στο Καρφί και τη Σύμη,⁴³ και έπαιρναν μέρος στα συναφή τελετουργικά δρώμενα είτε ως καθ' αυτό αντικείμενο είτε στη βάση των προϊόντων που θα μπορούσαν να περιέχουν.

Με ανάλογο τρόπο, τα μικκύλα από ταφικά συμφραζόμενα είχαν προφανώς αφιερωματική λειτουργία και τοποθετούνταν με το νεκρό για να τον συνοδέψουν στο μεταθανάτιο ταξίδι του: ως προσωπικά αντικείμενα ή ως δηλωτικά κάποιας ιδιότητας ή ενασχόλησής του, όπως έχει υποστηριχθεί και για άλλου είδους κτερίσματα- τα όπλα, τις σφραγίδες, τα εργαλεία.⁴⁴ Μπορεί όμως και να συμμετείχαν τα ίδια στις προσφορές, τις σπονδές και τις εν γένει ταφικές τελετές, όπως έχει υποστηριχθεί για αγγεία φυσικών διαστάσεων.⁴⁵

Συμπερασματικά, τα μικρογραφικά αγγεία που μελετήθηκαν χαρακτηρίζει ποικιλία σχημάτων. Σε αυτά αναγνωρίζονται οι περισσότεροι σχεδόν τύποι αγγείων σε φυσικές διαστάσεις. Η μορφολογική αυτή αναλογία οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρόκειται, πράγματι, για μιμήσεις πρωτοτύπων, άλλοτε πιστότερες και άλλοτε με κάποιες επιμέρους διαφοροποιήσεις. Θα μπορούσε, μήπως, να αναρωτηθεί κανείς ποιό αγγείο `μιμείται' ποιό; Αν, δηλαδή, το μικρογραφικό αποδίδει κάποιο πρωτότυπο σε φυσικές διαστάσεις ή αποτελεί το ίδιο ένα είδος προπλάσματος, που προορίζεται να αποδοθεί σε μεγαλύτερο μέγεθος; Αυτό θα προσέθετε μια ακόμη υπόθεση ως προς τον προορισμό των μικκύλων.

Τα περισσότερα μικρογραφικά αγγεία είναι πήλινα, αλλά υπάρχουν και αρκετά λίθινα. Τα υλικά κατασκευής τις περισσότερες φορές είναι τοπικής προέλευσης, και μόνο σε κάποιες περιπτώσεις προέρχονται από άλλες περιοχές, μάλλον της Κρήτης. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι η παραγωγή τους γινόταν κατά κανόνα στα ίδια εργαστήρια που παρήγαγαν και τα υπόλοιπα αγγεία.

⁴³ Nilsson, 1950, 122-123.

⁴⁴ Warren, 1969, 166-167. Marangou, 1993, 245-246, 254-256.

⁴⁵ Soles, 1992, 226-227. Warren, 1969, 166-167. Ζώης, 1969, 15, 23.

Στην πλειονότητά τους τα αγγεία είναι ακόσμητα, αλλά μαρτυρούνται και αρκετά διακοσμημένα, στα οποία υιοθετείται το εκάστοτε θεματολόγιο της αντίστοιχης περιόδου της Εποχής του Χαλκού. Τόσο, δηλαδή, το σχηματολόγιο όσο και η διακόσμησή τους εγγράφονται στην εκάστοτε τυπολογική βαθμίδα των αγγείων φυσικών διαστάσεων.

Μικκύλα αγγεία έχουν βρεθεί σε ανάκτορα, οικισμούς, αλλά και σε ιερά και σε τάφους. Η παρουσία και η ποσοτική τους κατανομή σε τόσο ποικίλα αρχαιολογικά συμφραζόμενα αφήνουν εν πολλοίς ανοιχτό το ζήτημα της ή των χρήσεων τους, αφού δεν προτάσσουν-αλλά ούτε αποκλείουν-έναν καθημερινό όσο και ένα ρητά τελετουργικότερο ρόλο, ο οποίος θα αποτελούσε συνάρτηση των εκάστοτε συνόλων στα οποία αυτά εγγράφονται. Η περιορισμένη τους χωρητικότητα δεν θα τους επέτρεπε, βέβαια, να συμμετέχουν στη λειτουργική διαδικασία ισότιμα με τα μεγαλύτερα αγγεία. Θα μπορούσαν ίσως, όμως, να προορίζονται για μικρότερες ποσότητες προϊόντων, όπως τα καρυκεύματα, τα αρωματικά έλαια κ.λ.π. ή και να αποτελούν μετρητικά αγγεία (μεζούρες). Άλλες όψεις της λειτουργίας τους ήταν πιθανόν εκείνες της ``μινιατούρας`` με αξία στολιδίου ή και παιχνιδιού, προπλάσματος, αναθήματος, κτερίσματος. Το ευρύ αυτό φάσμα των ερμηνευτικών υποθέσεων δεν αποκλείει, ωστόσο, το ενδεχόμενο άλλων πιθανών τους προορισμών, οι οποίοι μας διαφεύγουν εντελώς σήμερα.

Όπως και αν έχει, τα αγγεία αυτά συνώδευαν διαχρονικές ανθρώπινες δράσεις στα εκάστοτε προϊστορικά τους σύνολα. Αυτές είναι φανερό ότι ήταν συνυφασμένες με την καθημερινότητα, πιθανότατα με την εργασία, αλλά ενδεχομένως και με την αναψυχή, καθώς και με το τελετουργικό.

Οι σκέψεις και οι προτάσεις που διατυπώθηκαν, στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, για ένα αριθμό

μικρογραφικών αγγείων της Εποχής του Χαλκού από την Ανατολική Κρήτη στηρίζονται, όπως σημειώθηκε, σε ένα αρκετά περιορισμένο και αποσπασματικό υλικό. Μπορούν, μόνο, να αποτελέσουν αφετηρία και έναυσμα για μια περαιτέρω ευρύτερη και διεξοδικότερη έρευνα και μελέτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Αναλυτικός πίνακας των αγγείων ανά τύπο

ΒΑΣΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ	ΥΠΟΤΥΠΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΠΛΗΘΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΡΟΧΟΙ	ΠΡΟΧΟΙ	38	52,78%	72	31,58%
	ΡΑΜΦΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	18	25,00%		
	ΤΡΙΦΥΛΛΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	13	18,06%		
	ΑΠΙΟΣΧΗΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	2	2,78%		
	ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΗ ΠΡΟΧΟΥΣ	1	1,39%		
ΚΥΠΕΛΛΑ	ΑΩΤΑ ΚΩΝΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	22	42,31%	52	22,81%
	ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΟΔΙ	16	30,77%		
	ΚΥΠΕΛΛΑ (ΡΗΧΑΒΑΘΙΑ)	10	19,23%		
	ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	2	3,85%		
	ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΧΥΣΗ	2	3,85%		
ΑΜΦΟΡΕΙΣ	ΑΜΦΟΡΕΙΣ	16	53,33%	30	13,16%
	ΨΕΥΔΟΣΤΟΜΟΙ ΑΜΦΟΡΕΙΣ	14	46,67%		
ΠΙΘΟΙ	ΠΙΘΟΙ - ΠΙΘΟΕΙΔΗ	15	88,23%	17	7,46%
	ΠΙΘΑΜΦΟΡΕΙΣ	2	11,77%		
ΦΙΑΛΕΣ ή ΛΕΚΑΝΙΔΕΣ				7	3,07%
ΚΥΑΘΟΙ	ΚΥΑΘΟΙ	3	50%	6	2,63%
	ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΚΟΙ ΚΥΑΘΟΙ	3	50%		
ΑΠΙΟΣΧΗΜΑ ΑΛΑΒΑΣΤΡΑ - ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΕΙΔΗ				5	2,19%
ΛΟΠΑΔΙΑ				5	2,19%
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΚΥΑΘΟΙ				4	1,75%
ΣΤΑΜΝΟΙ				3	1,32%
ΚΑΝΘΑΡΟΙ				3	1,32%
ΤΡΙΠΟΔΙΚΕΣ ΧΥΤΡΕΣ				3	1,32%
ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ				3	1,32%
ΗΘΜΟΠΥΞΙΔΕΣ				2	0,88%
ΑΣΚΟΙ - ΑΣΚΟΕΙΔΗ				2	0,88%
ΚΑΛΑΘΟΙ				2	0,88%
ΠΟΤΗΡΙΑ-TUMBLERS				2	0,88%
ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΟΙ ΣΚΥΦΟΙ				2	0,88%
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΦΙΑΛΕΣ				2	0,88%
ΑΓΓΕΙΟ ΜΕ ΠΡΟΧΗ				1	0,44%
ΠΥΞΙΔΑ				1	0,44%
ΦΙΑΛΗ ή ΛΥΧΝΟΣ				1	0,44%
ΔΙΩΤΟ ΕΥΡΥΣΤΟΜΟ ΑΓΓΕΙΟ				1	0,44%
ΔΙΠΛΟ ΑΓΓΕΙΟ				1	0,44%
ΑΩΤΟ ΑΓΓΕΙΟ				1	0,44%
ΣΥΝΟΛΟ				228	100%
ΑΓΓΕΙΑ ΤΥΠΟΥ ΧΑΜΑΙΖΙΟΥ				17	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Αναλυτικός πίνακας των αγγείων ανά τύπο και υλικό

ΒΑΣΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ	ΥΠΟΤΥΠΟΣ	ΠΗΛΟΣ	ΛΙΘΟΣ	ΠΗΛΟΣ	ΛΙΘΟΣ
ΠΡΟΧΟΙ	ΠΡΟΧΟΙ	29	1	62	2
	ΡΑΜΦΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	17	1		
	ΤΡΙΦΥΛΛΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	13			
	ΑΠΙΟΣΧΗΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	2			
	ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΗ ΠΡΟΧΟΥΣ	1			
ΚΥΠΕΛΛΑ	ΑΩΤΑ ΚΩΝΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	19	1	26	17
	ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΟΔΙ	1	15		
	ΚΥΠΕΛΛΑ (ΡΗΧΑ-ΒΑΘΙΑ)	4	1		
	ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	2			
	ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΧΥΣΗ	-	-		
ΑΜΦΟΡΕΙΣ	ΨΕΥΔΟΣΤΟΜΟΙ ΑΜΦΟΡΕΙΣ	14		22	5
	ΑΜΦΟΡΕΙΣ	8	5		
ΠΙΘΟΙ	ΠΙΘΟΙ - ΠΙΘΟΕΙΔΗ	9	6	11	6
	ΠΙΘΑΜΦΟΡΕΙΣ	2			
ΦΙΑΛΕΣ ή ΛΕΚΑΝΙΔΕΣ					7
ΑΠΙΟΣΧΗΜΑ ΑΛΑΒΑΣΤΡΑ - ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΕΙΔΗ				4	1
ΚΑΝΘΑΡΟΙ				3	
ΚΥΑΘΟΙ	ΚΥΑΘΟΣ	1		2	2
	ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΚΟΙ ΚΥΑΘΟΙ	1	2		
	ΚΥΑΘΟΙ				
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΚΥΑΘΟΙ					4
ΗΘΟΠΥΕΙΔΕΣ				2	
ΑΣΚΟΙ - ΑΣΚΟΕΙΔΗ				2	
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΦΙΑΛΕΣ					2
ΠΟΤΗΡΙΑ-TUMBLERS				1	1
ΠΥΞΙΔΑ					1
ΣΤΑΜΝΟΣ				1	
ΑΓΓΕΙΟ ΜΕ ΠΡΟΧΗ				1	
ΚΑΛΑΘΟΣ				1	
ΦΙΑΛΗ ή ΛΥΧΝΟΣ					1
ΔΙΩΤΟ ΕΥΡΥΣΤΟΜΟ ΑΓΓΕΙΟ				1	
ΔΙΠΛΟ ΑΓΓΕΙΟ				1	
ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΟΙ ΣΚΥΦΟΙ				-	-
ΛΟΠΑΔΙΑ				-	-
ΤΡΙΠΟΔΙΚΕΣ ΧΥΤΡΕΣ				-	-
ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ				-	-
ΑΩΤΟ ΑΓΓΕΙΟ				-	-
ΣΥΝΟΛΟ				140	48

ΠΟΣΟΣΤΟ	74,50 %	25,50%
ΑΓΓΕΙΑ ΤΥΠΟΥ ΧΑΜΑΙΖΙΟΥ	17	

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Αναλυτικός πίνακας των τύπων λίθων κατασκευής των αγγείων

ΕΙΔΗ ΛΙΘΩΝ	ΠΛΗΘΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Στεατίτης	31	63,27%
Μάρμαρο	8	16,33%
Αλάβαστρο	4	8,16%
Ασβεστόλιθος	2	4,08%
Χλωρίτης	2	4,08%
Breccia	1	2,04%
Ροδόχρωμος λίθος	1	2,04%
ΣΥΝΟΛΟ	49	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Αναλογία διακοσμημένων και ακόσμητων αγγείων

ΒΑΣΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ	ΥΠΟΤΥΠΟΣ	ΔΙΑΚΟΣΜΗΜΕΝ Α	ΑΚΟΣΜΗΤΑ	ΔΙΑΚΟΣΜ ΗΜΕΝΑ	ΑΚΟΣΜΗΤΑ
ΠΡΟΧΟΙ	ΠΡΟΧΟΙ	14	17	36	27
	ΡΑΜΦΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	15	3		
	ΤΡΙΦΥΛΛΟΣΤΟΜΕΣ	6	5		
	ΑΠΙΟΣΧΗΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ		2		
	ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΗ	1			
ΚΥΠΕΛΛΑ	ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΟΔΙ		16	2	32
	ΚΥΠΕΛΛΑ (ΡΗΧΑ- ΑΩΤΑ ΚΩΝΙΚΑ	2	7		
	ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ		2		
	ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΧΥΣΗ	-	-		
ΑΜΦΟΡΕΙΣ	ΨΕΥΔΟΣΤΟΜΟΙ	14		17	10
	ΑΜΦΟΡΕΙΣ	3	10		
ΠΙΘΟΙ	ΠΙΘΟΙ - ΠΙΘΟΕΙΔΗ	4	10	6	10
	ΠΙΘΑΜΦΟΡΕΙΣ	2			
ΦΙΑΛΕΣ ή ΛΕΚΑΝΙΔΕΣ					7
ΚΥΑΘΟΙ	ΚΥΑΘΟΙ		2		5
	ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΚΟΙ		3		
	ΚΥΑΘΟΙ				
ΑΠΙΟΣΧΗΜΑ ΑΛΑΒΑΣΤΡΑ - ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΕΙΔΗ				3	2
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΚΥΑΘΟΙ					4
ΚΑΝΘΑΡΟΙ				3	
ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΟΙ ΣΚΥΦΟΙ					3
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΦΙΑΛΕΣ					2
ΚΑΛΑΘΟΙ				2	
ΑΣΚΟΙ - ΑΣΚΟΕΙΔΗ				1	1
ΠΟΤΗΡΙΑ-TUMBLERS				1	1
ΠΥΞΙΔΑ					1
ΣΤΑΜΝΟΣ				1	
ΑΓΓΕΙΟ ΜΕ ΠΡΟΧΟΗ				1	
ΔΙΩΤΟ ΕΥΡΥΣΤΟΜΟ ΑΓΓΕΙΟ				1	
ΗΘΟΜΠΥΞΙΔΕΣ				-	-
ΛΟΠΑΔΙΑ				-	-
ΤΡΙΠΟΔΙΚΕΣ ΧΥΤΡΕΣ				-	-
ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ				-	-
ΦΙΑΛΗ ή ΛΥΧΝΟΣ				-	-
ΔΙΠΛΟ ΑΓΓΕΙΟ				-	-
ΑΩΤΟ ΑΓΓΕΙΟ				-	-
ΣΥΝΟΛΟ				74	105
ΠΟΣΟΣΤΟ				41%	59%
ΑΓΓΕΙΑ ΤΥΠΟΥ ΧΑΜΑΙΖΙΟΥ				17	

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Αναλυτικός πίνακας τύπων αγγείων ανά είδος εγκατάστασης εύρεσης

	ΟΙΚΙΣΜ ΟΙ	ΑΝΑΚΤΟΡ Α	ΙΕΡΑ- ΙΕΡΑ ΚΟΡΥΦΗΣ	ΤΑΦΟΙ	ΣΠΗΛΑΙΟ
ΠΡΟΧΟΙ	21	3	4	7	3
ΡΑΜΦΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	4			11	3
ΤΡΙΦΥΛΛΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	8	1		3	1
ΑΠΙΟΣΧΗΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ				1	1
ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΗ ΠΡΟΧΟΥΣ				1	
ΑΩΤΑ ΚΩΝΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	6		15	1	
ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΟΔΙ	1			7	8
ΚΥΠΕΛΛΑ (ΡΗΧΑ-ΒΑΘΙΑ)	4	3		2	
ΑΜΦΟΡΕΙΣ	3	2	5	6	
ΨΕΥΔΟΣΤΟΜΟΙ ΑΜΦΟΡΕΙΣ			8	6	
ΠΙΘΟΙ	9		1	5	
ΠΙΘΑΜΦΟΡΕΙΣ	2				
ΦΙΑΛΕΣ ή ΛΕΚΑΝΙΔΕΣ	1			6	
ΑΠΙΟΣΧΗΜΑ ΑΛΑΒΑΣΤΡΑ - ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΕΙΔΗ	2	2		1	
ΛΟΠΑΔΙΑ	4	1			
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΚΥΑΘΟΙ				4	
ΣΤΑΜΝΟΙ		1		2	
ΚΑΝΘΑΡΟΙ	3				
ΤΡΙΠΟΔΙΚΕΣ ΧΥΤΡΕΣ	2	1			
ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ	3				
ΚΥΑΘΟΙ	3				
ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΚΟΙ ΚΥΑΘΟΙ	1	1		1	
ΗΘΟΠΥΣΙΔΕΣ	2				
ΑΣΚΟΙ - ΑΣΚΟΕΙΔΗ	1	1			
ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	2				
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΦΙΑΛΕΣ				2	
ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΟΙ ΣΚΥΦΟΙ		2			
ΠΟΤΗΡΙΑ-TUMBLERS				2	
ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΧΥΣΗ	1			1	
ΑΓΓΕΙΟ ΜΕ ΠΡΟΧΟΗ	1				
ΠΥΣΙΔΑ				1	
ΚΑΛΑΘΟΣ	1				
ΦΙΑΛΗ ή ΛΥΧΝΟΣ				1	
ΔΙΩΤΟ ΕΥΡΥΣΤΟΜΟ ΑΓΓΕΙΟ				1	
ΔΙΠΛΟ ΑΓΓΕΙΟ				1	
ΑΩΤΟ ΑΓΓΕΙΟ		1			
ΣΥΝΟΛΟ	85	19	33	73	16
ΠΟΣΟΣΤΟ	37,78%	8,44%	14,67%	32,00%	7,11%
ΑΓΓΕΙΑ ΤΥΠΟΥ ΧΑΜΑΙΖΙΟΥ	9			3	5

ΠΙΝΑΚΑΣ 5Α

Αναλυτικός πίνακας τύπων και υποτύπων αγγείων ανά είδος εγκατάστασης εύρεσης

	ΟΙΚΙΣΜ ΟΙ	ΑΝΑΚΤΟΡ Α	ΙΕΡΑ- ΙΕΡΑ ΚΟΡΥΦΗΣ	ΤΑΦΟΙ	ΣΠΗΛΑΙΟ
--	----------------------	----------------------	-----------------------------------	--------------	----------------

ΠΡΟΧΟΙ					
ΠΡΟΧΟΙ	21	3	4	7	3
ΡΑΜΦΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	4			11	3
ΤΡΙΦΥΛΛΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	8	1		3	1
ΑΠΙΟΣΧΗΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ				1	1
ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΗ ΠΡΟΧΟΥΣ				1	
ΣΥΝΟΛΟ	33	4	4	23	8

ΚΥΠΕΛΛΑ					
ΑΩΤΑ ΚΩΝΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	6		15	1	
ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΟΔΙ	1			7	8
ΚΥΠΕΛΛΑ (ΡΗΧΑ-ΒΑΘΙΑ)	4	3		2	
ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	2				
ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΧΥΣΗ	1			1	
ΣΥΝΟΛΟ	14	3	15	11	8

ΑΜΦΟΡΕΙΣ					
ΑΜΦΟΡΕΙΣ	3	2	5	6	
ΨΕΥΔΟΣΤΟΜΟΙ ΑΜΦΟΡΕΙΣ			8	6	
ΣΥΝΟΛΟ	3	2	13	12	

ΠΙΘΟΙ					
ΠΙΘΟΙ - ΠΙΘΟΕΙΔΗ	9		1	5	
ΠΙΘΑΜΦΟΡΕΙΣ	2				
ΣΥΝΟΛΟ	11		1	5	

ΚΥΑΘΟΙ					
ΚΥΑΘΟΙ	3				
ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΚΟΙ ΚΥΑΘΟΙ	1	1		1	
ΣΥΝΟΛΟ	4	1		1	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Χρονολόγηση των αγγείων

	ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ						
	ΠΜΙΙ - ΠΜΙΙ I	ΜΜΙ	ΜΜΙΙ	ΜΜΙΙ I	ΥΜΙ	ΥΜΙΙ	ΥΜΙΙ I
ΠΡΟΧΟΙ	×	×	×	×	×	×	×
ΡΑΜΦΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	×	×	×				×
ΤΡΙΦΥΛΛΟΣΤΟΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ		×	×	×	×		
ΑΠΙΟΣΧΗΜΕΣ ΠΡΟΧΟΙ	×	×					
ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΗ ΠΡΟΧΟΥΣ							×
ΛΩΤΑ ΚΩΝΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ	×	×	×	×	×		
ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΟΔΙ	×				×		
ΚΥΠΕΛΛΑ (ΡΗΧΑ-ΒΑΘΙΑ)	×	×	×	×	×		
ΑΜΦΟΡΕΙΣ	×	×	×	×	×		
ΨΕΥΔΟΣΤΟΜΟΙ ΑΜΦΟΡΕΙΣ							×
ΠΙΘΟΙ	×	×	×	×	×	×	×
ΠΙΘΑΜΦΟΡΕΙΣ					×		
ΦΙΑΛΕΣ ή ΛΕΚΑΝΙΔΕΣ	×						
ΑΠΙΟΣΧΗΜΑ ΑΛΑΒΑΣΤΡΑ ΑΛΑΒΑΣΤΡΟΕΙΔΗ	-			×	×		
ΛΟΠΑΔΙΑ				×	×		
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΚΥΑΘΟΙ	×						
ΣΤΑΜΝΟΙ		×		×	×		
ΚΑΝΘΑΡΟΙ		×	×	×			
ΤΡΙΠΟΔΙΚΕΣ ΧΥΤΡΕΣ				×	×		
ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ				×	×		
ΚΥΑΘΟΙ	×	×	×	×	×		
ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΚΟΙ ΚΥΑΘΟΙ	×	×	×	×	×		
ΗΘΟΠΥΕΙΔΕΣ					×		
ΑΣΚΟΙ - ΑΣΚΟΕΙΔΗ						×	
ΚΑΛΑΘΟΙ			×	×	×		×
ΤΡΙΠΟΔΙΚΑ ΚΥΠΕΛΛΑ			×	×	×		
ΚΥΠΕΛΛΑ ή ΦΙΑΛΕΣ	×						
ΓΕΦΥΡΟΣΤΟΜΟΙ ΣΚΥΦΟΙ		×					
ΠΟΤΗΡΙΑ-TUMBLERS	×	×					
ΚΥΠΕΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΧΥΣΗ			×	×			
ΑΓΓΕΙΟ ΜΕ ΠΡΟΧΟΝ					×		
ΠΥΞΙΔΑ		×					
ΦΙΑΛΗ ή ΛΥΧΝΟΣ	×	×					
ΔΙΩΤΟ ΕΥΡΥΣΤΟΜΟ ΑΓΓΕΙΟ		×	×				
ΔΙΠΛΟ ΑΓΓΕΙΟ							×

ΑΩΤΟ ΑΓΓΕΙΟ				×	×		
ΑΓΓΕΙΑ ΤΥΠΟΥ ΧΑΜΑΙΖΙΟΥ	×	×	×				×

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

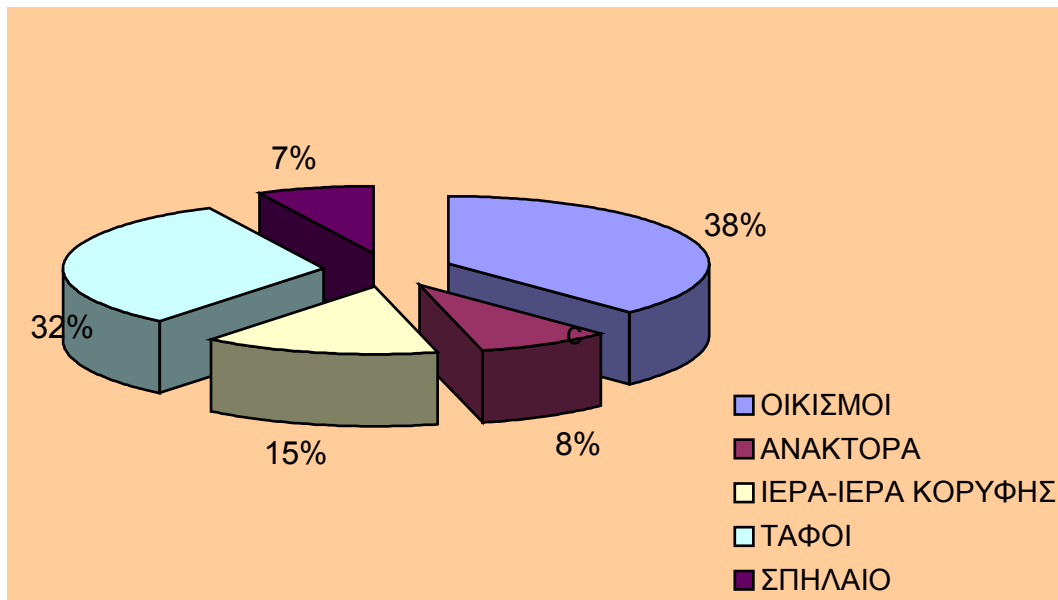
Συνθετικός πίνακας δεδομένων

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΤΥΠΟΣ ΑΓΓΕΙΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΥΛΙΚΟ		ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ		
			Πηλό ς	Λίθο ς	ΠΜ	ΜΜ	ΥΜ
Μάλια (ανάκτορο)	Πρόχοι	3	3				3
	Απιόσχημα Αλάβαστρα	2	2				2
	Ασκοειδές	1	1				1
	Κύπελλα	2	2				2
	Κύαθος	1	1				1
Μάλια (οικισμός)	Πρόχους	1	1			1	
	Αμφορέας	1		1		1	
	Πίθος	1	1			1	
	Κύπελλα	2	2			2	
	Κύαθος	1		1		1	
Μάλια (τάφοι)	Πρόχοι	2	2			2	
	Στάμνος	1	1			1	
	Δίωτο αγγείο	1	1			1	
Μάλια (ιερό)	Πίθος	1		1		1	
Καρφί (οικισμός)	Πρόχοι	2	2				2
Τραπέζα (τάφοι)	Πρόχοι	8	8		3		5
	Κύπελλα	8		8	8		
Γουρνιά (οικισμός)	Πρόχοι	16	16			4	12
	Πίθοι	5	5				5
	Αμφορέας	1		1			1
	Αγγείο με προχοή	1	1				1
	Απιόσχημο Αλάβαστρο	1	1				1
	Κύπελλα	6	6				6
	Κύαθος	1	1				1
	Κάλαθος	1	1				1
Γουρνιά (τάφος)	Πρόχους	1	1			1	
Σφουγγαράς (τάφοι)	Πρόχοι	6	6			6	
	Ποτήρι	1	1			1	
	Φιάλη ή Λύχνος	1		1	1		
Αλατσομούρι (τάφοι)	Ψευδόστομοι αμφορείς	6	6				6
	Πρόχοι	4	4				4
Λαγκάδα (τάφοι)	Πρόχοι	4	4				4
Βασιλική (οικισμός)	Πρόχους	1	1		1		
Επισκοπή (ιερό;)	Ψευδόστομοι αμφορείς	8	8				8
	Πρόχοι	2	2				2
Μόχλος (τάφοι)	Αμφορείς	4		4	4		
	Πίθοι	3		3	3		

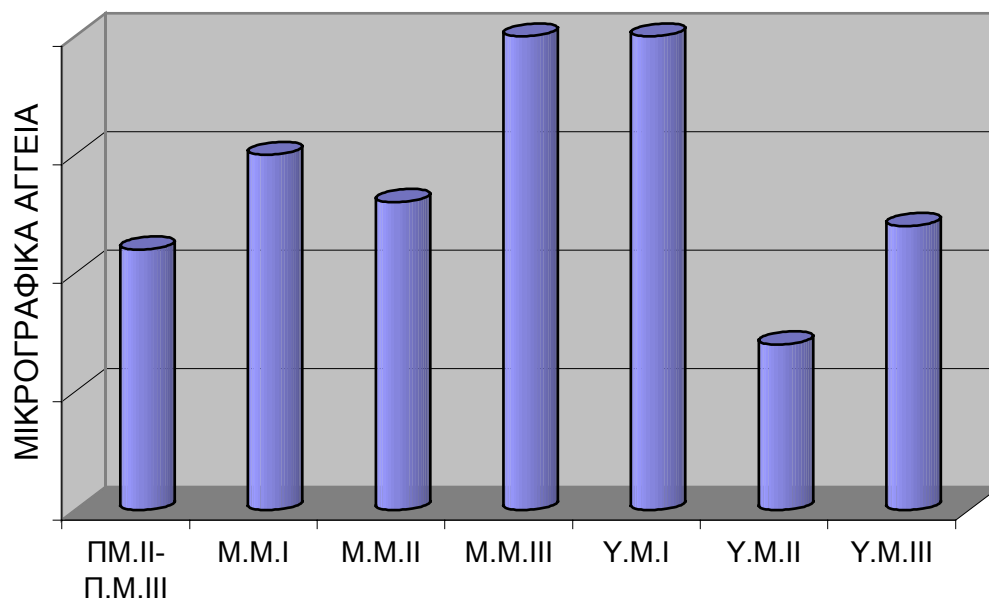
	Πρόχοι	2		2	1	1	
	Πυξίδα	1		1		1	
	Αλάβαστρο	1		1	1		
	Ποτήρι	1		1	1		
	Κύπελλα	9		9	9		
	Φιάλες ή λεκανίδες	7		7	7		
	Κύπελλα ή κύαθοι	4		4	4		
	Κύαθος	1		1		1	
	Κύπελλο ή φιάλη	1		1	1		
Πετράς (τάφος;)	Πρόχους	1	1				1
Παλαίκαстро (οικισμός)	Πίθοι	2	2				2
	Ηθμοπυξίδες	2	2				2
	Πρόχοι	1	1				1
	Αλαβαστροειδές	1	1				1
	Ασκός	1	1				1
	Τριποδικά αγγεία	2	2				2
	Κύπελλα	2					2
	Κύαθος	1					1
Παλαίκαстро (τάφοι)	Πίθοι	2	1	1		1	1
	Πρόχοι	1	1			1	
	Αμφορέας	1	1			1	
	Διπλό αγγείο	1	1				1
	Κάλαθος	1	1				1
Πετσοφάς (ιερό κορυφής)	Αμφορείς ή πιθοειδή	5	5	5			
	Πρόχοι ή πιθοειδή	4	4		4		
Μύρτος Φούρνου Κορυφή (οικισμός)	Πρόχοι	5	5		5		
Μύρτος Πύργος (οικισμός)	Πίθος	1		1		1	
	Κάνθαροι	3	3			3	
	Φιάλη ή λεκανίδα	1		1		1	
Σύμη (ιερό)	Κύπελλα	15					15
Ζάκρος (ανάκτορο)	Πρόχους	1					1
	Αμφορέας	2					2
	Στάμνος	1					1
	Γεφυρόστομοι Σκύφοι	2					2
	Τριποδική χύτρα	1					1
	Λοπάδιο	1					1
	Κύπελλο	1					1
	Αωτο αγγείο	1					1
Ζάκρος (οικισμός)	Πρόχοι	5					5

	Αμφρέας	1					1
	Λοπάδια	4					4
	Κύπελλα	4					4
	Τριποδικές χύτρες	2					2
	Τριποδικό αγγείο	1					1
Ζάκρος (τάφοι)	Πρόχοι	2				2	
	Αμφορέας	1				1	
	Στάμνος	1					1
	Κύπελλα	3				3	
	Κύαθος	1				1	

ΓΡΑΦΗΜΑ1
Είδη εγκαταστάσεων εύρεσης των αγγείων

ΓΡΑΦΗΜΑ 2
Χρονολόγηση των αγγείων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Συντομογραφίες περιοδικών

AAA	Αρχαιολογικά Ανέλεκτα εξ Αθηνών
AJA	American Journal of Archaeology
ΑΕ	Αρχαιολογική Εφημερίς
ArchReprt	Archaeological Reports. Παράρτημα του Journal of Hellenic Studies
BCH	Bulletin de Correspondance Hellenique
BSA	Annual of the British School at Athens
JHS	Journal of Hellenic Studies
ΠΑΕ Εταιρείας	Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας

Andreou 1978: Andreou S., Pottery groups of the Old Palace Period in Crete, Ph.D., University of Cincinnati, 1978.

Betancourt 1985: Betancourt P., Η Ιστορία της Μινωικής Κεραμικής, (μτφρ.), Αθήνα, 1985.

Betancourt-Silverman 1991: Betancourt P. - Silverman J., Pottery from Gournia, III, University of Pennsylvania, 1991.

Betancourt 1983: Betancourt P., Minoan objects excavated from Vassilike, Pseira, Sphoungaras, Priniatikos Pyrgos and other sites, I, University of Pennsylvania, Philadelphia, 1983.

Blitzer 1984: Blitzer H., 'Traditional pottery production in Kentri, Crete: Workshops, Materials, Techniques and Trade', in Betancourt P. (ed.), East Cretan White on Dark Ware, Pennsylvania, 1984, 143-153.

Bosanquet 1901-1902: Bosanquet R., 'Excavations at Palaikastro I', BSA 8, 1901-1902, 286-316.

Bosanquet - Dawkins 1902-1903: Bosanquet R. - Dawkins R., 'Excavations at Palaikastro II', BSA 9, 1902-1903, 274-387.

Bosanquet - Dawkins 1923: Bosanquet R. - Dawkins R., 'The unpublished objects from the Palaikastro excavations'. BSA Supl. Paper 1, 1902-1906, London, 1923, 1-160.

Boyd - Hawes 1908: Boyd - Hawes H. et al., Gournia, Vassilike and Other Prehistoric Sites on the Isthmus of Hierapetra, Philadelphia, 1908.

Branigan 1970: Branigan K., The Tombs of Mesara: A Study of Funerary Architecture and Ritual in Southern Crete, 2800-1700 B.C., London, 1970.

Branigan 1991: Branigan K., 'Mochlos - An Early Aegean «Gateway Community»', in Laffineur R., Basch L. (eds.), Thalassa. L' Egee prehistorique et la mer. Actes de la Troisieme Rencontre Egeenne Internationale de L' Universite de Liege, Calvi, Corse (23-25 avril 1990), (Aegaeum 7), Liege 1991, 97-105.

Cadogan 1978: Cadogan G., 'Pyrgos, Crete', ArchRep. 1978, 70-84.

Cadogan 1992: Cadogan G., 'Gournia', in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds.), The Aerial Atlas of Ancient Crete, California, 1992, 104-111.

Cadogan 1992: Cadogan G., 'Myrtos-Pyrgos', in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds.), The Aerial Atlas of Ancient Crete, California, 1992, 202-209.

Chapouthier - Demargne 1942: Chapouthier F. - Demargne P. Fouilles Executees α Mallia. Troisieme Rapport, Exploration du Palais (1927-1932) Etudes Cretoises VI, Paris 1942.

Currelly 1903-1904: Currelly C., 'Excavations at Palaikastro III', BSA 10, 1903-1904, 227-231.

Day 1997: Day P., 'Ceramic Exchange Between Towns and Outlying Settlements in Neopalatial East Crete', in Hagg

- R. (ed.), The Function of the Minoan Villa, Stockholm, 1997, 219-227.
- Day 1995: Day P., 'Pottery Production and Consumption in the Sitia Bay Area During The New Palace Period' in Tsipopoulou M. - Vagnetti E (eds.), Achladia, Roma, 1995, 149-175.
- Davaras 1972: Davaras C., 'The oval house at Chamaizi reconsidered', AAA 5 (1972), 283-288.
- Davaras 1976: Davaras C., Guide to Cretan Antiquities, New Jersey, 1976.
- Davaras 1992: Davaras C., 'Chamaizi', in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds), The Aerial Atlas of Ancient Crete, California, 1992, 78-81.
- Dawkins 1903: Dawkins R., 'Pottery from Zakro'. JHS 23, 1903, 248-260.
- Demargne 1945: Demargne P., 'Fouilles Executees α Mallia. Exploration des Necropoles I (1921-1933)', Etudes Cretoises VII, Paris 1945.
- Deshayes - Dessenne 1959: Deshayes J. - Dessenne A., 'Fouilles Executees a Mallia. Exploration des Maisons et des Quartiers d' Habitation II, (1948-1954)', Etudes Cretoises XI, Paris 1959.
- Detournay 1980: Detournay B., 'Vases de pierre' in Poursat J- Detournay B. - 'Fouilles Executees α Mallia. Le Quartier Mu', Etudes Cretoises XXVI, 1980, 19-69.
- Gifford - Myer 1984: Gifford J. - Myer G., 'Clay Sources in the Isthmus of Ierapetra', in Betancourt P. (ed.), East Cretan White on Dark Ware, Pennsylvania 1984, 118-125.
- Ζώης 1969: Ζώης Α., Προβλήματα χρονολογίας της Μινωικής κεραμικής, Γούρνες-Τύλισος-Μάλια, Αθήνα, 1969.
- Zois 1992, Zois A., 1992, 'Vassiliki', in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds.), The Aerial Atlas of Ancient Crete, California, 1992, 268-271.

- Hall 1914: Hall E., Excavations in Eastern Crete, Vrokastro, University of Pennsylvania, III, Philadelphia, 1914.
- Hall 1912: Hall E., Excavations in Eastern Crete, Sphoungaras, University of Pennsylvania, III, Philadelphia, 1912.
- Hallager E. - Hallager B., (eds.), Late Minoan III Pottery, Chronology and Terminology, Athens, 1997.
- Hankey 1980: Hankey V., 'Stone Vessels at Myrtos-Pyrgos', Πεπραγμένα του Δ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου, Αθήνα, 1980, 210-215.
- Hayden 1992, Hayden B., 'Vrokastrio', in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds.), The Aerial Atlas of Ancient Crete, California, 1992, 286-291.
- Hood 1993: Hood S., Η τέχνη στην Προϊστορική Ελλάδα, (μτφρ.), Αθήνα, 1993.
- Hutchinson 1939-1940: Hutchinson R., 'The unpublished objects from Palaikastro and Praisos'. BSA 40, 1939-1940, 38-50.
- Kanta 1980: Kanta A., The Late Minoan III Period in Crete, Goteborg, 1980.
- Lacy 1998: Lacy A., Η Ελληνική κεραμική της Εποχής του Χαλκού, (μτφρ.), Αθήνα, 1998.
- Λεμπέση 1984: Λεμπέση Α., 'Ιερό του Ερμή και της Αφροδίτης στη Σύμη Βιάννου', ΠΑΕ 1984, 440-463.
- Lebessi 1992: Lebessi A., 'Symi' in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds.), The Aerial Atlas of Ancient Crete, California, 1992, 268-281.
- MacGillivray 1989: MacGillivray J., et al., 'Excavations at Palaikastro', BSA 84, 1989, 417-445.
- MacGillivray - Sackett 1992: MacGillivray J. - Sackett C., 'Palaikastro', in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds.), The Aerial Atlas of Ancient Crete, California, 1992, 222-231.

- Marangou 1993: Marangou Chr., Ειδώλια, BAR International Series, 1993.
- Mountjoy 1994: Mountjoy P., Μυκηναϊκή γραπτή κεραμεική, (μτφρ.), Αθήνα, 1994.
- Myres 1902-1903: Myres J. L., 'Excavations at Palaikastro, II. The Sanctuary Site at Petsofa', BSA IX, 1902-1903, 356-387.
- Nilsson 1950: Nilsson M: The Minoan-Mycenaean Religion and its Survival in Greek Religion, Lund, 1950.
- Εανθουδίδης 1906: Εανθουδίδης Στ., 'Προϊστορική οικία εις Χαμαίζι Σητείας', ΑΕ 1906, 118-155.
- Pendlebury - Money-Coutts 1935-1936: Pendlebury H. and J. - Money-Coutts M., 'Excavations in the plain of Lasithi I. The Cave of Trapeza', BSA 36, 1935-1936, 5-131.
- Pendlebury 1937-1938: Pendlebury H. and J., 'Excavations in the Plain of Lasithi III. Karphi: A City of Refuge of the Early Iron Age', BSA 38, 1937-1938, 57-145.
- Πλάτων 1974: Πλάτων Ν., Ζάκρος. Το νέο Μινωικό Ανάκτορο, Αθήνα, 1974.
- Πλάτων 1951: Πλάτων Ν., 'Το ιερό Μαζά και τα Μινωικά Ιερά Κορυφής', Κρητικά Χρονικά Ε, 1951, 96-160.
- Πλάτων 1956: Πλάτων Ν., 'Ανασκαφή Μινωικής αγροικίας εις Ζού Σητείας', ΠΑΕ 1956, 232-239.
- Πλάτων, 1964: Πλάτων Ν., 'Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1964, 142-168.
- Πλάτων, 1965, Πλάτων Ν., 'Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1965, 187-224.
- Πλάτων, 1967: Πλάτων Ν., 'Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1967, 162-194.
- Πλάτων, 1969: Πλάτων Ν., 'Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1969, 197-237.
- Πλάτων, 1970: Πλάτων Ν., 'Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1970, 208-251.

- Πλάτων, 1971: Πλάτων Ν., `Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1971, 231-275.
- Πλάτων, 1972: Πλάτων Ν., `Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1972, 159-192.
- Πλάτων, 1975: Πλάτων Ν., `Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1975, 343-375.
- Πλάτων, 1979: Πλάτων Ν., `Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1979, 282-322.
- Πλάτων, 1982: Πλάτων Ν., `Ανασκαφή Ζάκρου' ΠΑΕ 1982, 320-348.
- Platon N, 1992: Platon N., `Zakros', in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds.), The Aerial Atlas of Ancient Crete, , California, 1992, 295-299.
- Poursat 1966: Poursat J-C., `Un sanctuaire du Minoen Moyen II', BCH 1966, 514-551.
- Rutkowski 1991: Rutkowski B., `Petsofas. A Cretan Peak Sanctuary', Art and Archaeology, Warsaw 1991.
- Sackett - Popham 1970: Sackett L-Popham M., `Excavations at Palaikastro VII', BSA 65, 1970, 203-242.
- Seager 1909: Seager R., `Excavations on the Island of Mochlos, Crete, in 1908', AJA 13, 1909, 273-303.
- Seager 1912: Seager R., Explorations in the Island of Mochlos, Boston and New York, 1912.
- Seager 1904: Seager R., Excavations at Vassiliki, Philadelphia, 1904.
- Seager 1906: Seager R., Report of the excavations at Vassiliki, Crete Philadelphia, 1906.
- Seiradaki 1960: Seiradaki M., `Pottery from Karfi', BSA 55, 1960, 1-37.
- Silverman 1978: Silverman J. S., The Gournia Collection in the University Museum. A Study in East Cretan Pottery, Ph. D., University of Pennsylvania, 1978.

Soles 1992: Soles J., 'The Prepalatial Cemeteries at Mochlos and Gournia and the House Tombs of Bronze Age Crete', Hesperia Suppl. XXIV, New Jersey, 1992.

Σταματάκος 1990: Σταματάκος Ι., Λεξικόν Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, Αθήνα, 1990.

Τεγόπουλος-Φυτράκης 1993: Τεγόπουλος-Φυτράκης, Ελληνικό Λεξικό, Αθήνα, 1993.

Tsipopoulou 1997: Tsipopoulou M., 'YMIII reoccupation at Petras', in, Hallager E. - Hallager B., (eds.), Late Minoan III pottery, Chronology and Terminology, Athens, 1997, 224-249.

Ucko 1962: Ucko P., 'The Intepretation of prehistoric figurines', in Journal of the Royal Anthropological Institute 92, 1962, 38-54.

Van Effenterre 1963: Van Effenterre H. and M., 'Fouilles Executees a Mallia. Etude du site (1956-1957) et Exploration des Necropoles II (1915-1928)', Etudes Cretoises XIII, Paris 1963.

Van Effenterre 1976: Van Effenterre H. and M., 'Fouilles Executees a Mallia. Epxloration des Maisons et Quartiers d' Habitation (1956-1960)', Etudes Cretoises XXII, Paris 1976.

Walberg 1983: Walberg G., Provincial Middle Minoan Pottery, Mainz am Rhein, 1983.

Warren 1969: Warren P., Minoan Stone Vases, Cambridge 1969.

Warren 1972: Warren P., Myrtos: An Early Bronze Age Settlement in Crete, London, 1972.

Warren 1992: Warren P., 'Myrtos - Phournou Koryphi', in Myers W. and E. - Cadogan G. (eds.), The Aerial Atlas of Ancient Crete, California, 1992, 198-201.

Watrous 1994: Watrous V. L., 'Review Of The Aegean Prehistory III: Crete From Earliest Prehistory Through The Protopalatial Period', AJA 98, (1994), 695-753.

Xanthoudides 1924: Xanthoudides S., The Vaulted Tombs of
the Mesara, London, 1924.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΑ 1: Μικρογραφικά αγγεία από τα **Μάλια:** (1) Poursat, 1966, fig. 41, 45. 2) Van Effenterre, 1976, pl. XXVII: 119. 3) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1d. 4) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1a. 5) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1e. 6) Van Effenterre, 1963, pl. XXXVII: 8511. 7) Van Effenterre, 1963, pl. XXXVII: 8554. 8) Deshayes - Dessenne, 1959, pl. VIII: 2, 3^ο από δεξιά. 9) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1b.)

ΕΙΚΟΝΑ 2: Μικρογραφικά αγγεία από τα **Μάλια:** (1) Van Effenterre, 1963, pl. XLV: 7887. 2) Detournay, 1980, fig. 58. 3) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1f. 4) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1h. 5) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1i. 6) Detournay, 1980, fig. 59. 7) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1c. 8) Chapouthier - Demargne, 1942, pl. XLVII: 1g. 9) Deshayes - Dessenne, 1959, pl. VIII: 3, 4^ο από δεξιά. 10) Deshayes - Dessenne, 1959, pl. VIII: 2, 3^ο από αριστερά.)

ΕΙΚΟΝΑ 3: Μικρογραφικά αγγεία από το **Καρφί:** (1-2) Pendlebury, 1937-1938, pl. XXXIII: 2. 3-4) Seiradaki, 1960, fig. 9: 4, 5.)

ΕΙΚΟΝΑ 4: Μικρογραφικά αγγεία από τη **Τραπέζα:** (Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, pl. 12: 621, 622, 623, 640, 641, 642, 643, pl. 10: 640, pl. 16: 24, 32, 31, 33, 28, 30, 29, 27.)

ΕΙΚΟΝΑ 5: Μικρογραφικά αγγεία από τα **Γουρνιά:** (1-3) Boyd Hawes et al., 1908, pl. II: 8, 7, 6. 4-5) Betancourt - Silverman, 1991, pl. 26: 623, 502. 6) Betancourt - Silverman, 1991, pl. 30: 655. 7-13) Betancourt - Silverman, 1991, pl. 30: 657, pl. 29: 639, pl. 30: 649, pl. 8: 433, pl. 30: 650, pl. 8: 435, pl. 30: 653.)

ΕΙΚΟΝΑ: 6: Μικρογραφικά αγγεία από τα **Γουρνιά: (1-2)** Betancourt -Silverman, 1991, pl. 30: 651, 656. **3)** Boyd Hawes et al., 1908, pl. II: 5. **4-6)** Betancourt -Silverman, 1991, pl. 30: 647, 652, pl. 8: 434. **7)** Soles, 1992, pl. 4. **8-9)** Betancourt -Silverman, 1991, pl. 7: 402, pl. 30: 654.)

ΕΙΚΟΝΑ: 7: Μικρογραφικά αγγεία από τα **Γουρνιά: (1-3)** Betancourt -Silverman, 1991, pl. 20: 613, pl. 32: 662, 666. **4)** Boyd Hawes et al., 1908, pl. II: 4. **5-9)** Betancourt -Silverman, 1991, pl. 15: 552, 553, 555, pl. 8: 438, 439. **10)** Boyd Hawes et al., 1908, pl. II: 3. **11)** Betancourt -Silverman, 1991, pl. 8: 442.)

ΕΙΚΟΝΑ 8: Μικρογραφικά αγγεία από τον **Σφουγγαρά: (1)** Betancourt, 1983, pl. 12: 130. **2)** Betancourt, 1983, pl. 12: 129. **3)** Betancourt, 1983, pl. 12: 131. **4)** Betancourt, 1983, pl. 12: 132. **5-6)** Hall, 1912, fig. 30B, 30G. **7)** Betancourt, 1983, pl. 11: 124. **8)** Betancourt, 1983, pl. 12: 135.)

ΕΙΚΟΝΑ: 9: Μικρογραφικά αγγεία από το **Αλατσομούρι: (1-6)** Boyd Hawes et al., 1908, pl. X: 34, 35, 36, 31, 33, 32. Μικρογραφικά αγγεία από τη **Λαγκάδα: 7-10)** Boyd Hawes et al., 1908, pl. X: 19, 20, 15, 14. Μικρογραφικό αγγεία από τη **Βασιλική: 11)** Betancourt, 1983, pl. 15: 191.)

ΕΙΚΟΝΑ 10: Μικρογραφικά αγγεία από την **Επισκοπή: (1-7)** Kanta, 1980, fig. 61: 9,12, 60: 11, 12, 7, 8, 61: 1, 4, 3, 2, 60: 5, 6. **8)** Kanta, 1980, fig. 59: 6)

ΕΙΚΟΝΑ 11: Μικρογραφικά αγγεία από τον **Μόχλο: (1)** Seager, 1912, fig. 4: I. d. **2A, B)** Soles, 1992, pl. 19. **3-12)** Seager, 1912, fig. 4: I. g, fig. 7: II. j, k, o, p, h, f, n, c, fig.18: IV.)

ΕΙΚΟΝΑ 12: Μικρογραφικά αγγεία από τον **Μόχλο: (Seager, 1912, fig.18: V. g, h, c, d, fig. 22: VI. 9, 7, 12, fig. 28: XI. 8, 3, 4, 7, fig. 32: XIII.f.)**

ΕΙΚΟΝΑ 13: Μικρογραφικά αγγεία από τον **Μόχλο:** (1-9) Seager, 1912, fig. 37: XV. d, fig. 46: XVII. b, fig. 4: XIX. 2, 6, 7, fig. 46: XXI. 7, fig. 47: M.7, 2, 9. **10)** Betancourt, 1983, pl. 2: 11. **11)** Seager, 1909, pl. VII: 2. Μικρογραφικά αγγεία από τον **Πετρά:** **12)** Tsiporoulou, 1997, fig. 43c.)

ΕΙΚΟΝΑ 14: Μικρογραφικά αγγεία από το **Παλαίκαстро:** (1) Bosanquet, 1901-1902, pl. XVII, **2-3)** Hutchinson, 1939-1940, pl.14: e, c. **4)** Bosanquet - Dawkins, 1923, fig. 44. **5)** Bosanquet, 1901-1902, fig. 7. **6)** Bosanquet - Dawkins, 1902-1903, fig. 21: 11. **7)** MacGillivray, 1989, pl. 64: c. **8-9)** Bosanquet - Dawkins, 1923, fig. 95: b, fig. 45. **10-12)** Sackett-Popham, 1970, fig. 15: NP102, 81, 1. **13)** Bosanquet - Dawkins, 1923, fig. 95: c.)

ΕΙΚΟΝΑ 15: Μικρογραφικά αγγεία από τον **Πετσοφά:** (1-9) Rutkowski, 1991, pl. LI: 6, 7, 10, 3, 8, 1, 2, 9, 4.)

ΕΙΚΟΝΑ 16: Μικρογραφικά αγγεία από το **Μύρτο Φούρνου Κορυφή:** **1-4)** Warren 1972, pl. 55D, 54C, fig. 73: P516, fig. 73: P517. Μικρογραφικά αγγεία από το **Μύρτο Πύργο:** (5) Hankey, 1980, pl. 78: MP.73/181. **6)** Cadogan, 1978, fig. 12. **7)** Hankey, 1980, pl. 78: MP.70/101).

ΕΙΚΟΝΑ 17: Μικρογραφικά αγγεία από τη **Σύμη Βιάννου:** (Λεμπέση, 1984, pl. 227: α.)

ΕΙΚΟΝΑ 18: Μικρογραφικά αγγεία από τη **Ζάκρο:** (Dawkins, 1903, fig. 7, 11, 10, 4, 5, 8.)

ΕΙΚΟΝΑ 19: Αγγεία τύπου Χαμαιζίου από το **Χαμαίζι:** (1-3) Ξανθουδίδης, 1906, πίνακας: 9: 2, 1, 3. Αγγεία τύπου Χαμαιζίου από τα **Μάλια:** **4-7)** Van Effenterre, 1976, pl. XI: 70, pl. XXVIII: A, pl. XI: 69, 71. **8-10)** Demargne, 1945, pl. XXXI: 2: 8649, 8650, pl. XXVII: 8506.)

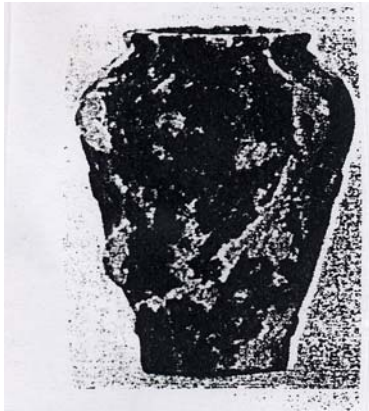
ΕΙΚΟΝΑ 20: Αγγεία τύπου Χαμαιζίου από τη **Τραπέζα:** (1-5) Pendlebury - Money-Coutts, 1935-1936, pl. 10: 645, 647, 646, 648, 649. Αγγείο τύπου Χαμαιζίου από το **Βρόκαστρο:** **6)** Hall, 1914, fig. 17. Αγγείο τύπου Χαμαιζίου από το

Παλαίκαстро: 7) Bosanquet - Dawkins 1902-1903, fig. 22: 1.)

ΕΙΚΟΝΑ 21: Αγγεία φυσικών διαστάσεων από τα **Γουρνιά:** (1-2) Betancourt - Silverman, 1991, pl. 8: 437, 441. 3) Boyd Hawes et al., 1908, pl. 8: 22. 4-5) Betancourt - Silverman, 1991, pl. 11: 504, 29: 643.)

Ο συγκριτικός χρονολογικός πίνακας της Εποχής του Χαλκού και ο χάρτης 1 προέρχονται από τον Hood S., Η τέχνη στην Προϊστορική Ελλάδα, (μτφρ.), Αθήνα, 1993.

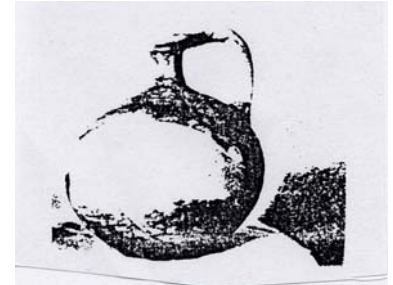
ΕΙΚΟΝΑ 1

1 (κλίμακα 1:1,6)

2

3 (κλίμακα 1:2,6)

4 (κλίμακα 1:2,8)

5 (κλίμακα 1:1,8)

6 (κλίμακα 1:2)

7 (κλίμακα 1:2,3)

8 (κλίμακα 1:2,6)

9 (κλίμακα 1:2,3)

ΜΑΛΙΑ

ΕΙΚΟΝΑ 2

1 (κλίμακα 1:2,3)

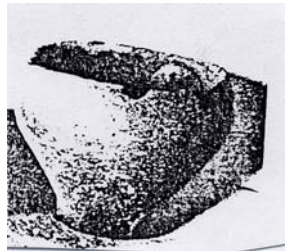
2

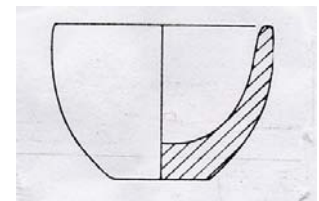
3 (κλίμακα 1:1,8)

4 (κλίμακα 1:2,3)

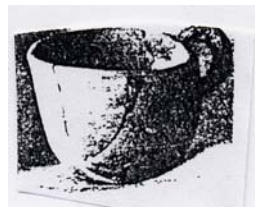
5 (κλίμακα 1:2,5)

6 (κλίμακα 1:1,2)

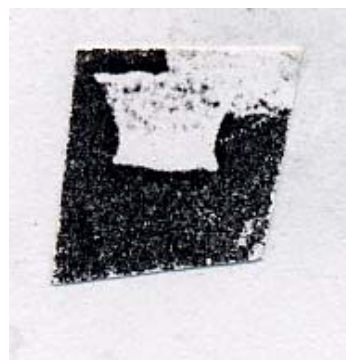
7 (κλίμακα 1:0,4)

8 (κλίμακα 1:2,4)

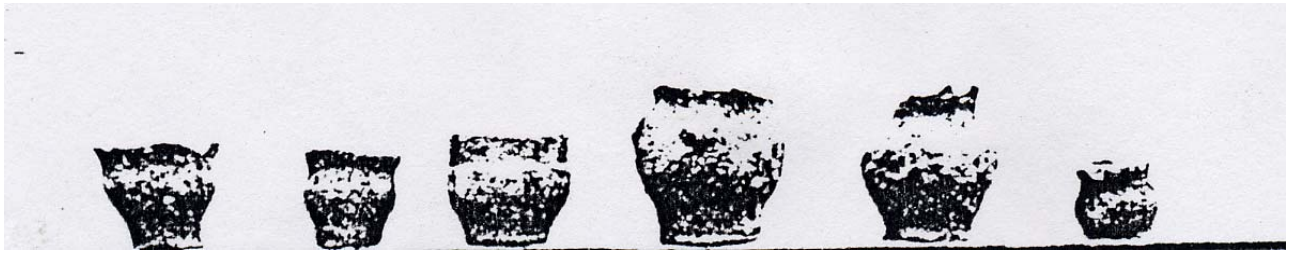
9 (κλίμακα 1:3,8)

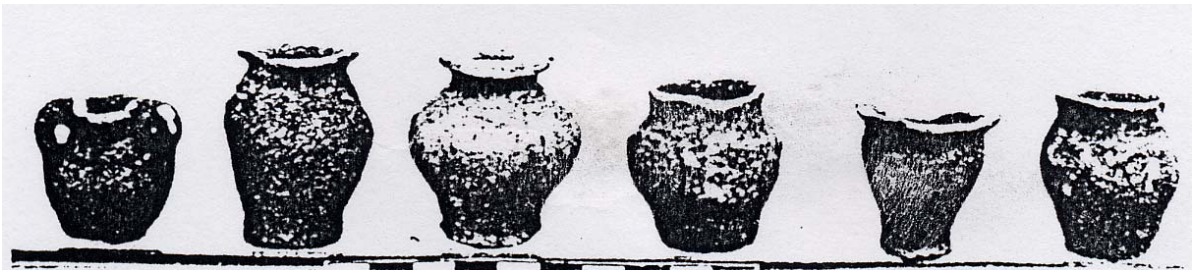
10 (κλίμακα 1:1,8)

ΜΑΛΙΑ

EIKONA 3

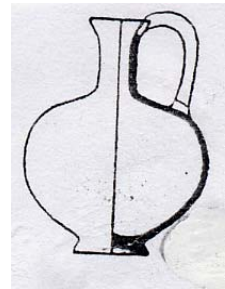
1

2

3

4

ΚΑΡΦΙ

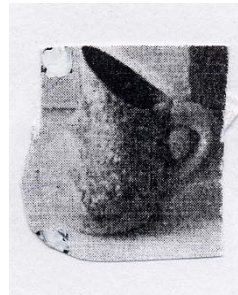
ΕΙΚΟΝΑ 4

1

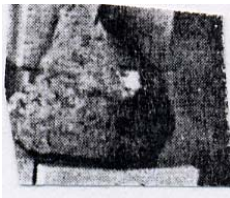
2

3

4

5

6

7

8

9 (κλίμακα 1:3)

10 (κλίμακα 1:2,22)

11 (κλίμακα 1:1,95)

12 (κλίμακα 1:1,8)

13 (κλίμακα 1:1,6)

14 (κλίμακα 1:1,63)

15 (κλίμακα 1:1,52)

16 (κλίμακα 1:1,5)

ΤΡΑΠΕΖΑ

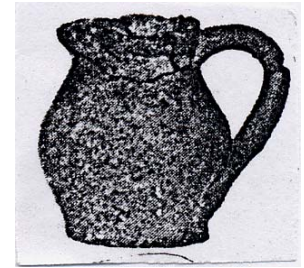
ΕΙΚΟΝΑ 8

1 (κλίμακα 1:2,56)

2 (κλίμακα 1:2,21)

3 (κλίμακα 1:2,23)

4 (κλίμακα 1:2,48)

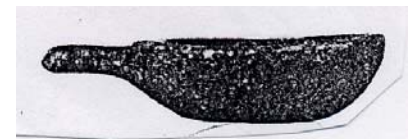
5

6

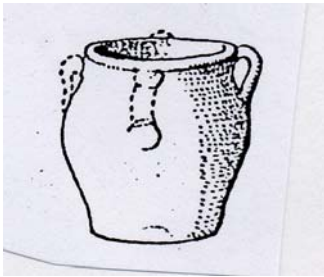
7 (κλίμακα 1:2)

8 (κλίμακα 1:1,6)

ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΣ

ΕΙΚΟΝΑ 5

1 (κλίμακα 1:3,52)

2 (κλίμακα 1:6,75)

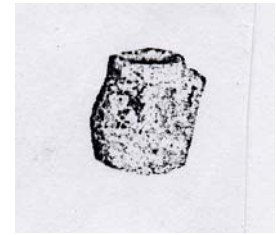
3 (κλίμακα 1:4,26)

4 (κλίμακα 1:3,25)

5 (κλίμακα 1:2,33)

6 (κλίμακα 1:1,64)

7 (κλίμακα 1:2,96)

8 (κλίμακα 1:2,63)

9 (κλίμακα 1:2,82)

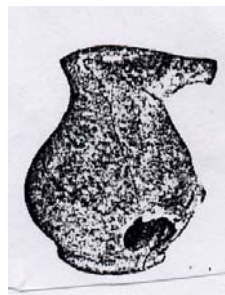
10 (κλίμακα 1:3,40)

11 (κλίμακα 1:2,88)

12 (κλίμακα 1:2,51)

13 (κλίμακα 1:2,48)

ΓΟΥΡΝΙΑ

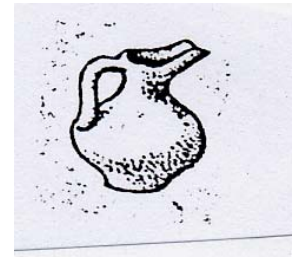
ΕΙΚΟΝΑ 6

1 (κλίμακα 1:2,57)

2 (κλίμακα 1:2,44)

3 (κλίμακα 1:3,55)

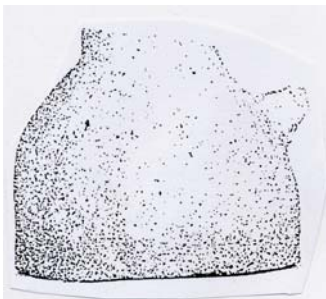
4 (κλίμακα 1:2,44)

5 (κλίμακα 1:2,28)

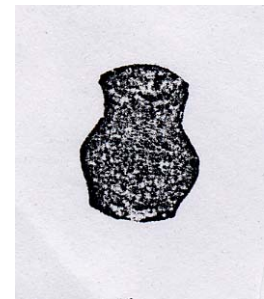
6 (κλίμακα 1:2,4)

7 (κλίμακα 1:1,53)

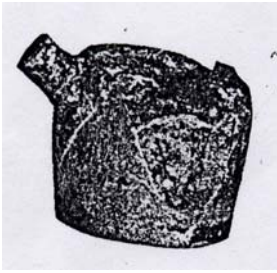
8 (κλίμακα 1:1,63)

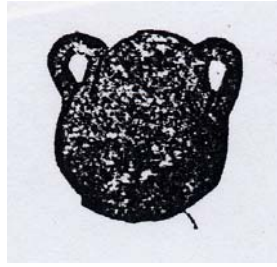
9 (κλίμακα 1:1,64)

ΓΟΥΡΝΙΑ

ΕΙΚΟΝΑ 7

1 (κλίμακα 1:2,73)

2 (κλίμακα 1:2,35)

3 (κλίμακα 1:2)

4 (κλίμακα 1:3,46)

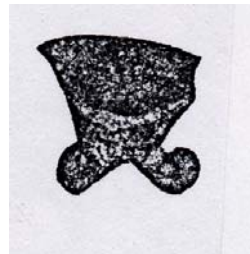
5 (κλίμακα 1:2,25)

6 (κλίμακα 1:2,7)

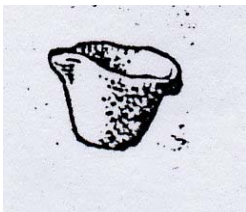
7 (κλίμακα 1:3,28)

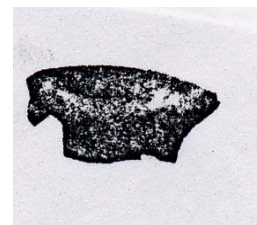
8 (κλίμακα 1:1,6)

9

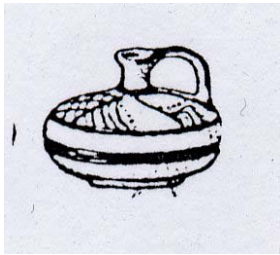
10 (κλίμακα 1:3,33)

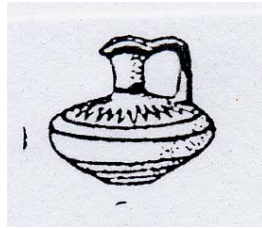
11 (κλίμακα 1:1,9)

ΓΟΥΡΝΙΑ

ΕΙΚΟΝΑ 9

1 (κλίμακα 1:3)

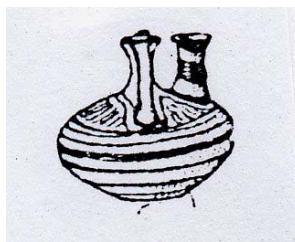
2 (κλίμακα 1:2,84)

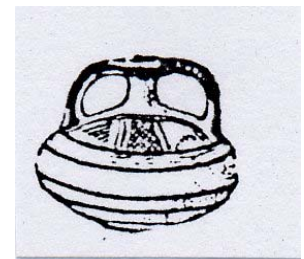
3 (κλίμακα 1:3,5)

4 (κλίμακα 1:3,45)

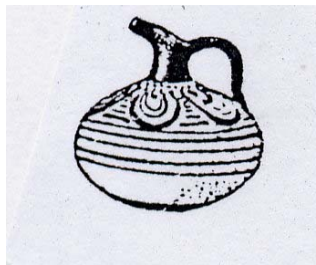

5 (κλίμακα 1:3,3)

6 (κλίμακα 1:3)

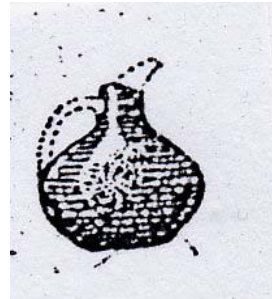
ΑΛΑΤΣΟΜΟΥΡΙ

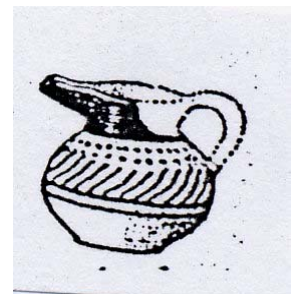
7 (κλίμακα 1:3)

8 (κλίμακα 1:2,2)

9 (κλίμακα 1:3,75)

10 (κλίμακα 1:2,15)

ΛΑΓΚΑΔΑ

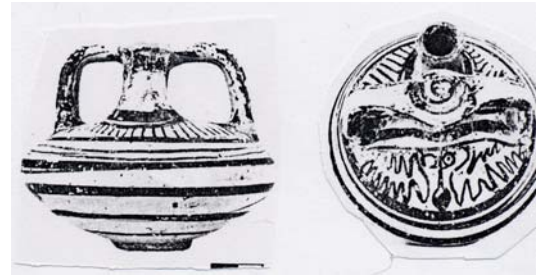
11 (κλίμακα 1:2,56)

ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΕΙΚΟΝΑ 10

1 (κλίμακα 1:3,10)

2 (κλίμακα 1:3)

3 (κλίμακα 1:3,5)

4 (κλίμακα 1:2,72)

5 (κλίμακα 1:2,82)

6 (κλίμακα 1:1,26)

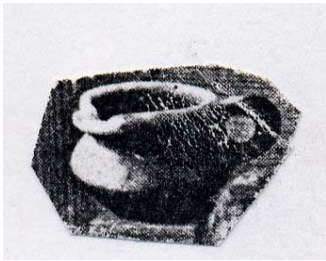
7

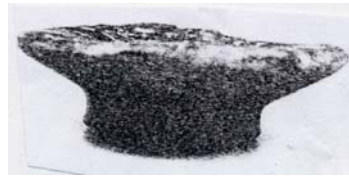
8

ΕΠΙΣΚΟΠΗ

ΕΙΚΟΝΑ 11

1 (κλίμακα 1:2,33)

2 A (κλίμακα 1:0,8)

B

3 (κλίμακα 1:1,15)

4 (κλίμακα 1:1,84)

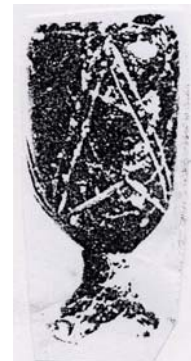
5 (κλίμακα 1:1,33)

6 (κλίμακα 1:1,9)

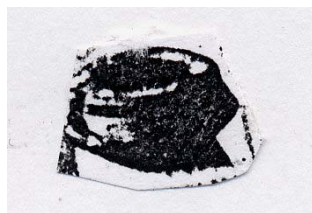
7 (κλίμακα 1:1,75)

8 (κλίμακα 1:1,43)

9 (κλίμακα 1:1,77)

10 (κλίμακα 1:2,2)

11 (κλίμακα 1:2,5)

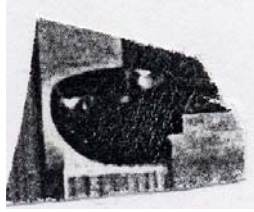
12 (κλίμακα 1:2)

ΜΟΧΛΟΣ

ΕΙΚΟΝΑ 12

1 (κλίμακα 1:2,25)

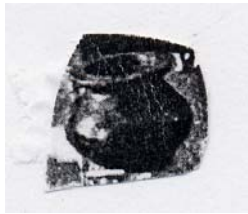
2 (κλίμακα 1:2,5)

3 (κλίμακα 1:3,14)

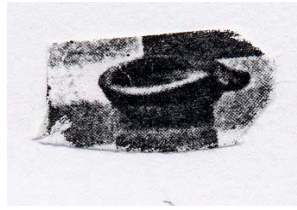
4 (κλίμακα 1:2,6)

5 (κλίμακα 1:3,6)

6 (κλίμακα 1:3,4)

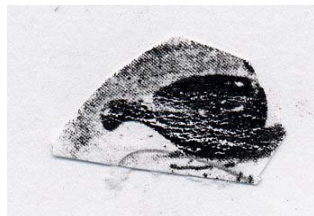
7 (κλίμακα 1:2,6)

8 (κλίμακα 1:3,4)

9 (κλίμακα 1:3)

10 (κλίμακα 1:3)

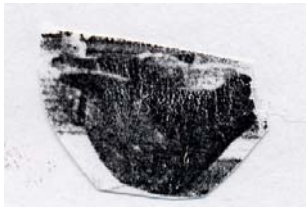
11 (κλίμακα 1:2,6)

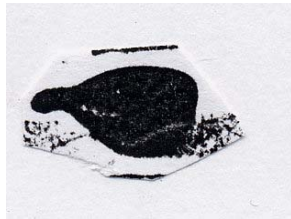
12 (κλίμακα 1:2,5)

ΜΟΧΛΟΣ

ΕΙΚΟΝΑ 13

1 (κλίμακα 1:2,2)

2 (κλίμακα 1:1,2)

3 (κλίμακα 1:3,6)

4 (κλίμακα 1:1,37)

5 (κλίμακα 1:3)

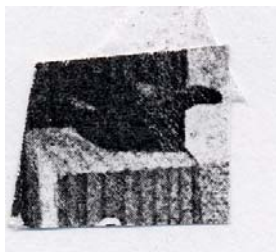
6 (κλίμακα 1:2,5)

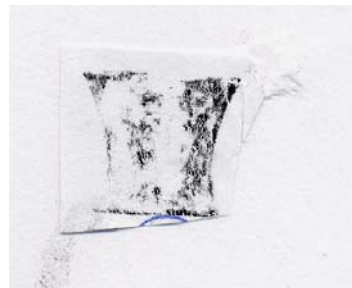
7 (κλίμακα 1:2,2)

8 (κλίμακα 1:1,42)

9 (κλίμακα 1:1,66)

10 (κλίμακα 1:3,87)

11 (κλίμακα 1:2,76)

ΜΟΧΛΟΣ

12

ΠΕΤΡΑΣ

ΕΙΚΟΝΑ 14

1 (κλίμακα 1:2,26)

2 (κλίμακα 1:4,5)

3 (κλίμακα 1:4,5)

4

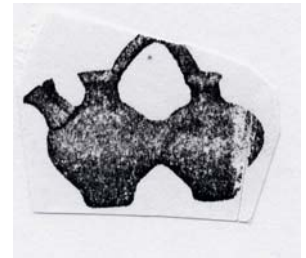
5

6

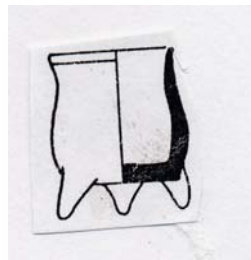
7

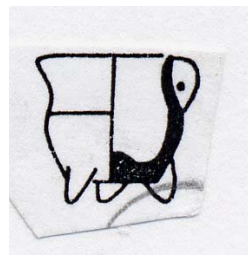
8 (κλίμακα 1:4,4)

9 (κλίμακα 1:4)

10 (κλίμακα 1:2,45)

11 (κλίμακα 1:1,55)

12 (κλίμακα 1:1,63)

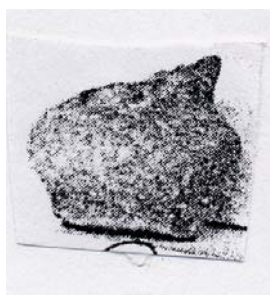
13

ΠΑΛΑΙΣΚΑΣΤΡΟ

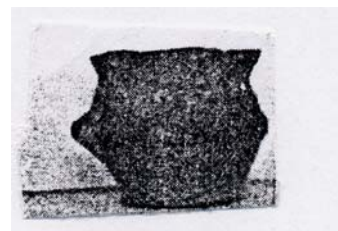
ΕΙΚΟΝΑ 15

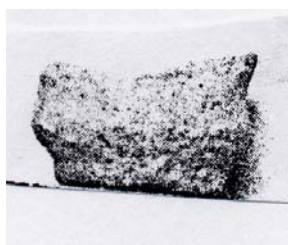
1 (κλίμακα 1:1,23)

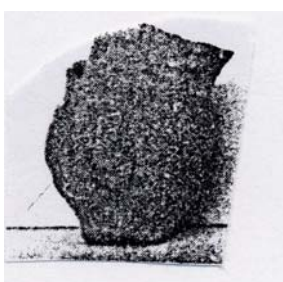
2 (κλίμακα 1:1)

3 (κλίμακα 1:1,25)

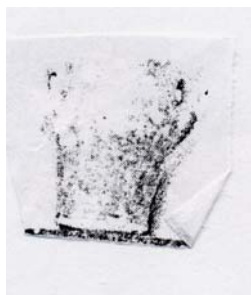
4 (κλίμακα 1:2,1)

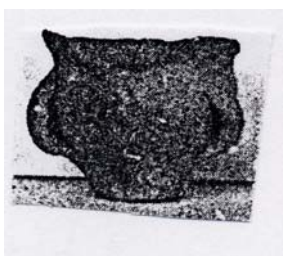
5 (κλίμακα 1:1,23)

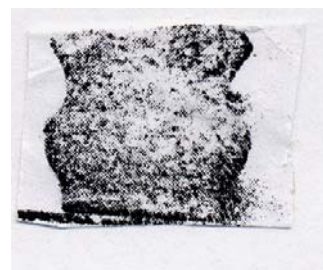
6 (κλίμακα 1:1,28)

7 (κλίμακα 1:1,5)

8 (κλίμακα 1:1,4)

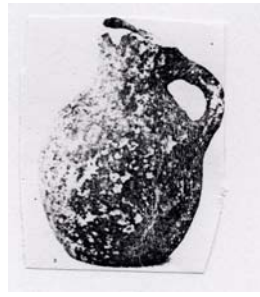
9 (κλίμακα 1:2,5)

ΠΕΤΣΟΦΑΣ

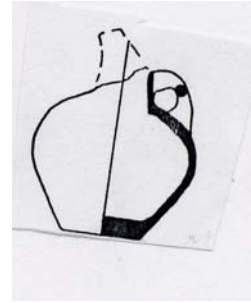
ΕΙΚΟΝΑ 16

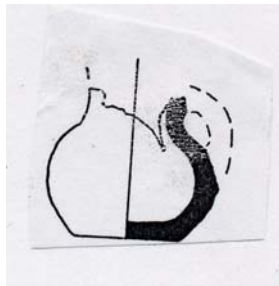
1 (κλίμακα 1:3,56)

2 (κλίμακα 1:2,76)

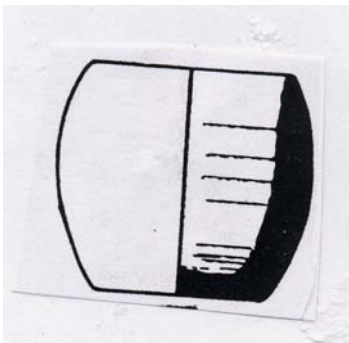

3 (κλίμακα 1:2,89)

4 (κλίμακα 1:2,5)

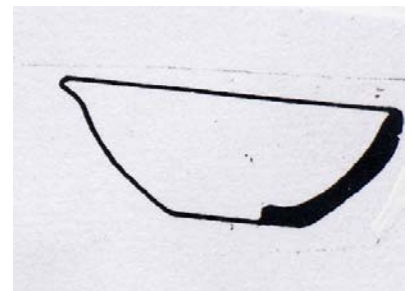
ΜΥΡΤΟΣ ΦΟΥΡΝΟΥ - ΚΟΡΥΦΗ

5

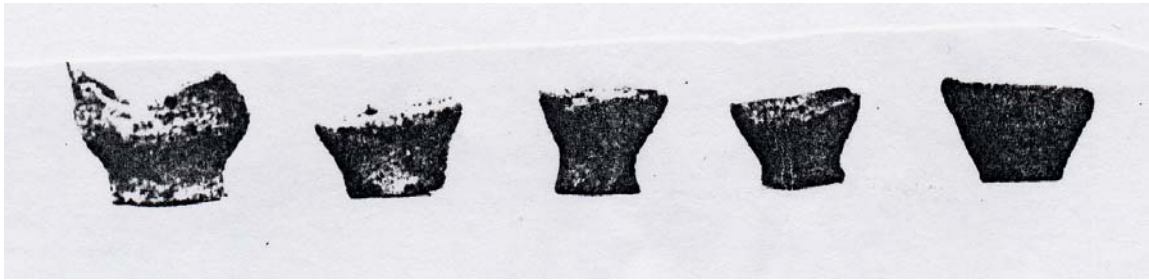

6

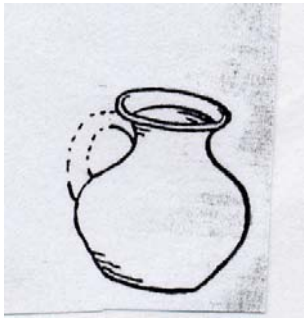
7

ΜΥΡΤΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

ΣΥΜΗ ΒΙΑΝΝΟΥ

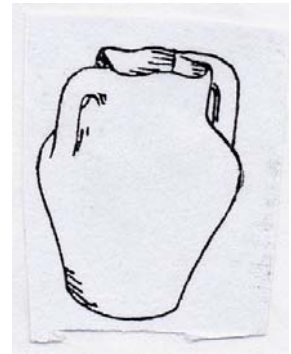
EIKONA 18

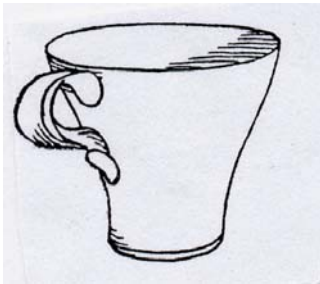
1

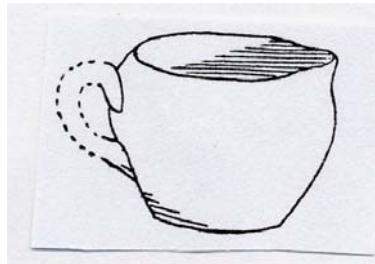
2

3

4

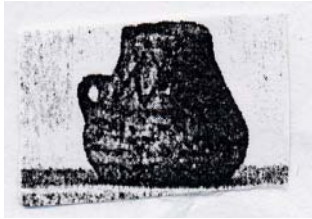
5

6

ZAKPOS

ΕΙΚΟΝΑ 19

1 (κλίμακα 1:3)

2 (κλίμακα 1:2,4)

3 (κλίμακα 1:3)

ΧΑΜΑΙΖΙ

4 (κλίμακα 1:3,7)

5 (κλίμακα 1:2,14)

6 (κλίμακα 1:5,9)

7 (κλίμακα 1:3,86)

8 (κλίμακα 1:3)

9 (κλίμακα 1:3,66)

10 (κλίμακα 1:2,5)

ΜΑΛΙΑ

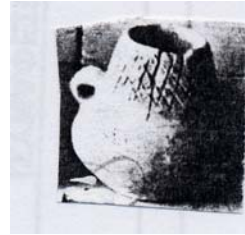
1

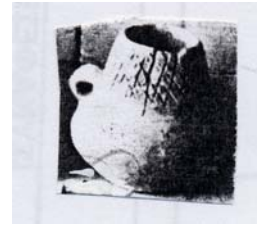
2 (κλίμακα 1:3)

3 (κλίμακα 1:2,8)

4 (κλίμακα 1:2,6)

5 (κλίμακα 1:2,1)

ΤΡΑΠΕΖΑ

6

ΒΡΟΚΑΣΤΡΟ

7

ΠΑΛΑΙΚΑΣΤΡΟ

EIKONA 21

1

2

3

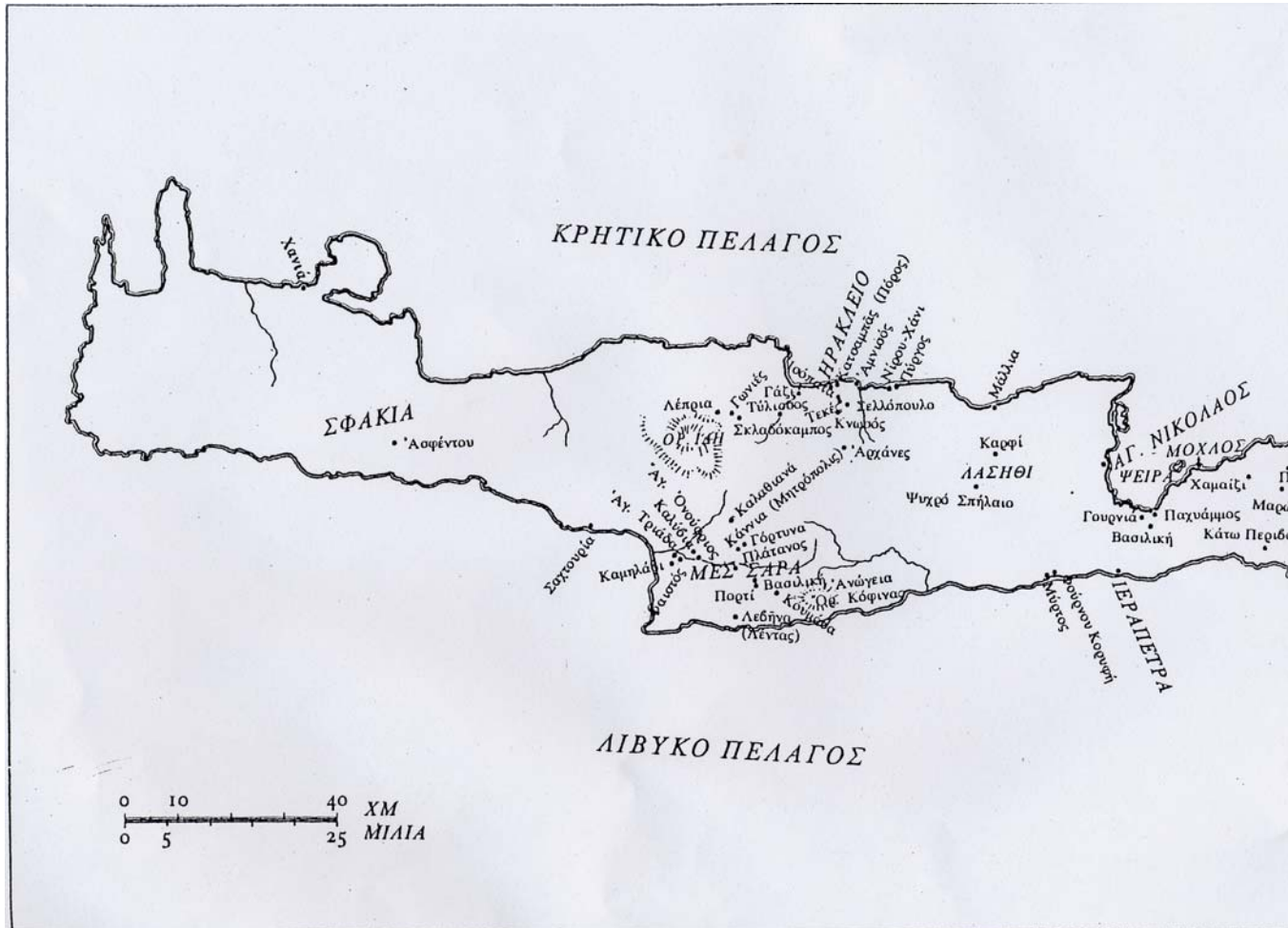
4

5

ΓΟΥΡΝΙΑ

ΧΑΡΤΗΣ 1

Οι κυριότερες θέσεις που απέδωσαν μικρογραφικά αγγεία

ΧΑΡΤΗΣ 2

